

DABAS PARKA „TĒRVETE”

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

**Dobeles rajons
Tērvetes pagasts**

**Jelgavas rajons
Zaļenieku pagasts**

**Plāns izstrādāts laika posmam
no 2009.gada līdz 2018.gadam**

Izstrādātājs

Latvijas Lauksaimniecības universitāte Meža fakultāte

Projekta vadītāja

Docente, Dr.silv. Inga Straupe

SATURS

Saturs.....	2
Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:	4
Plāna izstrādes uzraudzības grupa:	5
KOPSAVILKUMS	6
LIETOTIE APZĪMĒJUMI.....	9
I AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APRAKSTS.....	10
<i>I 1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU</i>	10
1.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība.....	10
1.2. Zemes lietošanas veidi (raksturojums un zemes īpašumu formu apraksts)	11
1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana un atļautā un plānotā izmantošana.	12
1.4. Esošais funkcionālais zonējums.....	12
1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture.....	12
1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	14
1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība	15
<i>I 2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS TIEŠI ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU, TAJĀ SKAITĀ PAŠVALDĪBU SAISTOŠIE NOTEIKUMI, KURI ATTIECAS UZ AIZSARGĀJAMO TERITORIJU</i>	15
<i>I 3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS</i>	24
3.1. Klimats.....	24
3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija.	24
3.3. Hidroloģija.....	25
3.3.1. Tērvetes upe	25
3.3.2. Avoksnāji un avoti	25
3.3.3. Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve.....	26
3.4. Augšnes.....	26
<i>I 4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS</i>	26
4.1. Iedzīvotāji (pastāvīgie iedzīvotāji, zemes īpašnieki, kuri pastāvīgi nedzīvo aizsargājamā teritorijā, apmeklētāji), apdzīvotās vietas, nodarbinātība.	26
4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju.	27
4.3. Teritorijas izmantošanas veidi.	29
4.3.1. Tūrisms un atpūta.....	29
4.3.2. Lauksaimniecība	30
4.3.3. Mežsaimniecība	30
4.3.4. Zvejniecība.....	31
4.3.5. Medības.....	31
II TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	34
<i>II 1. Teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē, tai skaitā iespējamo draudu izvērtējums</i>	34
<i>II 2. Teritorijas ainaviskais novērtējums</i>	36
<i>II 3. Biotopi kā dabas aizsardzības vērtība, to sociāli ekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori</i>	37
II 3.1. Meži.....	39
II 3.2. Pļavas	44
II 3.3. Saldūdeņi.....	48
II 3.4. Citi biotopi.....	52

II 3.5. Aizsargājamās platības dabas parkā.....	54
II 4. SUGAS.....	56
II 4.1. Augu sugas	56
II 4.2. Bezmugurkaulnieki	58
II 4.3. Zivis.....	60
II 4.4. Rāpuļu un abinieku fauna.....	60
II 4.5. Putni	61
II 4.6. Zīdītāji	61
II 4.7. Retās un aizsargājamās floras un faunas sugas	62
II 5. Teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums	64
III 1. Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi 2009. – 2018. apsaimniekošanas periodam.....	66
III 1.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI.....	66
III 1.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	66
III 2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	67
III 2.1. Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums	67
III 2.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts	76
III 3. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS UN ROBEŽU GROZĪJUMI.....	86
IV. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA.....	87
IV 1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI	87
IV 2. PLĀNA ATJAUNOŠANA.....	87
IV 3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	87
IV 4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS.....	87
IZMANTOTĀ LITERATŪRA.....	88
PIELIKUMI	91

PLĀNA IZSTRĀDĒ IESAISTĪTIE EKSPERTI/SPECIĀLISTI:

(vārds, uzvārds, specialitāte)

Inga Straupe	vaskulāro augu sugu un biotopu eksperte, Dr. silv., Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Meža fakultāte
Jānis Gailis	bezmugurkulnieku faunas eksperts, Mg.biol. Latvijas Dabas fonds
Oskars Keišs	ornitofaunas eksperts, Dr.biol., LU Bioloģijas institūts
Vita Līcīte	ūdeņu eksperts, Mg. biol.
Gunārs Pētersons	zīdītāju eksperts, Dr.biol., Latvijas Terioloģijas biedrība, Latvijas Lauksaimniecības universitāte
Andis Purs	kartogrāfijas eksperts, Bc.silv. VAS <i>Latvijas valsts meži</i>
Dzigunda Kļaviņa-Leikuma	sociologs, Mg.soc.

PLĀNA IZSTRĀDES UZRAUDZĪBAS GRUPA:

(vārds, uzvārds, iestāde, amats)

Dabas aizsardzības plāna izstrādes darba uzraudzības grupas sastāvs noteikts ar Dabas aizsardzības pārvaldes rīkojumu Nr.54 (18.06.2008.):

Ilmārs Bodnieks	Dabas aizsardzības pārvalde, Sugu un biotopu daļas vadītāja vietnieks
Elīta Fridrihsone	Valsts vides dienesta Jelgavas reģionālās vides pārvaldes Dabas aizsardzības daļas vecākā inspektore
Ojārs Briedis	Zaļenieku pagasta padomes priekšsēdētājs
Linda Mierlauka	Tērvetes novada būvvaldes arhitekta un teritorijas plānotāja
Vilnis Reinfelds	Lauku atbalsta dienesta Zemgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Zemes un ūdens resursu daļas vadītājs
Normunds Namnieks	Valsts akciju sabiedrības „Latvijas valsts meži” „Rekreācija un medības” Parka iecirkņa vadītājs
Dace Kroģere	Valsts meža dienesta Zemgales virsmežniecības Meža un vides aizsardzības daļas vadītāja
Inga Zariņa	Latvijas Valsts Mežzinātnes institūta „Silava” asistente
Sandra Zuševica	Zemes īpašuma „Pļavenieki” īpašniece

KOPSAVILKUMS

Dabas parks „Tērvete” aizņem 1366 ha lielu platību un atrodas Dobeles rajona Tērvetes pagasta un Jelgavas rajona Zaļenieku pagasta teritorijā. Dabas parka „Tērvete” (1.pielikums) teritorijā atrodas Tērvetes upes senleja ar ainaviski unikālu priežu mežu masīvu, iekļaujot gan dabas, gan kultūrvēsturiskas vērtības. Tērvetes pilskalns – Klosterkalns, Svētais (Zviedru kalns) un Pilskalns vēsta par seno zemgaļu dzīvi šeit jau 1.g. tūkst. pirms Kristus. Dabas parka vēsture aizsākās 1945.g., kad Tautas Komisāru Padome Tērvetes kūrortmežus iekļāva I grupas mežu sarakstā, kur ietilpa meži – dabas pieminekļi un piepilsētu zaļo zonu meži. 1957.g. Tērvetes mežu masīvs ar nosaukumu "Kalnamuižas sils" (kopplatība 960 ha) bija viens no lielākajiem dabas aizsardzības objektiem Latvijā. Laika gaitā dabas parka platība palielinājusies, tajā veikti labiekārtošanas darbi - izveidotas pastaigu takas un atpūtas vietas.

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir aizsargāt un saglabāt Tērvetes upes senlejas raksturīgo ainavu - bioloģiski daudzveidīgos, ģenētiski nozīmīgos priežu-platlapju mežu, pļavu un ūdeņu biotopus, tiem raksturīgās, kā arī retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas un nodrošināt rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūru un tās ilgtspējīgu attīstību.

Dabas parka „Tērvete” apsaimniekošanas īstermiņa mērķi plānā apskatītajam apsaimniekošanas periodam 2009.- 2018.g. ir:

1. Aizsargāt un saglabāt Tērvetes upes senlejas raksturīgo un daudzveidīgo ainavu 1366 ha platībā;
2. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgos, ģenētiski nozīmīgos priežu-platlapju mežu biotopus;
3. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus pļavu biotopus;
4. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus ūdeņu biotopus;
5. Saglabāt teritorijai raksturīgās, kā arī retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas;
6. Nodrošināt teritorijas rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūru un tās ilgtspējīgu attīstību.

2005.gadā dabas parks „Tērvete” iekļauts Eiropas mēroga īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – *Natura 2000* (teritorijas CORINE kods V46600200).

Aizsargājamā teritorijā pārstāvēti 11 Latvijā un 9 Eiropā īpaši aizsargājami biotopi – boreālie meži (9010*) – 117,7 ha (8,6 %), jaukti platlapju meži (9020*) – 22,0 ha (1,6 %), nogāžu un gravu meži (9180*) – 3,11 ha (0,2 %), kompleks, ko veido pārmitri platlapju meži (91E0*) un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160) – 36,3 ha (2,7 %), melnalkšņu staignāji (9080*) – 0,3 ha (0,02 %), sausas pļavas kaļķainās augsnēs (6210) – 11,6 ha (0,9 %), mēreni mitras pļavas (6510) – 11,7 ha (0,9 %) un līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (3260) – 3,5 km (0,3 %) (11. tabula). Eiropas Savienībā prioritāri biotopi ir boreālie meži, jaukti platlapju meži, nogāžu un gravu meži, melnalkšņu meži un pārmitri platlapju meži. Vislielākās platības aizņem boreālie meži (dabiski veci priežu meži), kas ir īpaši nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības un raksturīgās dabas parka ainavas saglabāšanā.

Kopumā dabas parka teritorijā līdz šim konstatētas 72 Latvijas īpaši aizsargājamās, t.sk.

- 20 vaskulāro augu sugas, no tām 10 sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi;
- 5 sēņu sugas;

- 8 bezmugurkaulnieku sugas, no tām vienas sugas aizsardzībai dibināms mikroliegums;
- 2 rāpuļu un abinieku sugas;
- 30 putnu sugas, no tām astoņu sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi;
- 7 zīdītāju sugas;

kā arī 74 Latvijas Sarkanās Grāmatas, 16 EP Biotopu direktīvas pielikumu, 23 EP Putnu direktīvas pielikumu, 148 Bernes konvencijas pielikumu floras un faunas sugas (8. pielikuma 1.- 7. tabula):

Dabas parkā „Tērvete” atrodas parastās priedes ģenētisko resursu mežaudzes „Bēne-Svirlauka priede” 904,5 ha platībā (Tērvetes pagastā – valsts mežos 715,10 ha, privātajos īpašumos „Pļavenieki” un „Auziņas” – 13,00 ha; Zaļenieku pagastā – valsts mežos 176,40 ha platībā), kuras veido nogabali ar dažāda vecuma priežu tīraudzēm, vai nogabali ar nelielu bērzu, egļu vai melnalkšņu piemistrojums; to saglabāšanas galvenais mērķis ir parastās priedes populāciju evolucionējošās (adaptīvās) pielāgošanās spējas saglabāšana daudzu paaudžu garumā.

Dabas aizsardzības plāns dabas parkam „Tērvete” pirmoreiz izstrādāts 2002./2003.gadā pēc VAS „Latvijas valsts meži” pasūtījuma un apstiprināts 2004.gadā. Dabas aizsardzības plāna izstrādi veica LLU Meža fakultāte. Projektu vadīja un plānu rediģēja LLU Meža fakultātes prodekāne, Mežkopības katedras docente Inga Straupe.

Dabas parka „Tērvete” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, kas nosaka dabas parka „Tērvete” individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī zonējumu, apstiprināti 2008.gada 7. jūlijā (MK noteikumi Nr. 513, 07.07.2008). Saskaņā ar tiem, dabas parkā „Tērvete” spēkā ir sekojošas funkcionālās zonas:

- **Dabas lieguma zona** (izveidota īpaši aizsargājamo meža biotopu, bioloģiski vērtīgu vecu mežu, retu un īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu aizsardzībai);
- **Dabas parka zona** (izveidota, lai saglabātu teritorijai raksturīgās ekosistēmas, kultūrvēsturisko vidi un ainavu, kā arī rekreācijas resursus);
- **Neitrālā zona** (izveidota, lai veicinātu teritorijas attīstību un ilgtspējīgu saimniecisko izmantošanu).

Palielinoties dabas parka popularitātei sabiedrībā, arvien aktuālāks kļūst jautājums par apmeklētāju plūsmas sadalījumu laikā un telpā. Lai ilgtermiņā saglabātu parka dabas un ainaviskās vērtības, pie tam būtiski neierobežojot sabiedrības intereses, nepieciešams pilnveidot tūrisma un atpūtas infrastruktūru (jaunas mācību un izglītības takas, atpūtas objekti, Tūristu informācijas centra un Tērvetes interaktīvais izziņas centra izveide utt.). Lai risinātu iepriekšminētos jautājumus, 2008.gadā pēc VAS „Latvijas valsts meži” iniciatīvas ir uzsākta dabas parka „Tērvete” dabas aizsardzības plāna aktualizācija un esošā zonējuma izvērtējums. Dabas aizsardzības plāna aktualizāciju veic LLU Meža fakultāte. Projektu vada LLU Meža fakultātes prodekāne, Mežkopības katedras docente, Dr.silv. Inga Straupe.

Dabas aizsardzības plāna izstrāde uzsākta ar informatīvo sanāksmi (2008.g. 11.jūnijs).

Uzraudzības grupā iekļauti pārstāvji no Dabas aizsardzības pārvaldes, VVD Jelgavas reģionālās vides pārvaldes, VAS „Latvijas valsts meži”, VMD Zemgales virsmežniecības, LAD Zemgales reģionālās lauksaimniecības pārvaldes, LVMI „Silava”, Tērvetes novada domes, Zaļenieku pagasta padomes un zemes īpašuma „Pļavenieki”.

Uzraudzības grupas sanāksmes notika 4. jūlijā, 11. augustā un 8. septembrī.

Plāna sabiedriskā apspriešana notika 6.oktobrī - tajā tika uzklauti jautājumi un diskutēti priekšlikumi par parka attīstību, apsaimniekošanas pasākumiem un sadarbības iespējām starp ieinteresētajām pusēm.

Dabas parka „Tērvete” dabas aizsardzības plāns izskatīts un apstiprināts Jelgavas rajona Zaļenieku pagasta padomes sēdē 20.novembrī un Dobeles rajona Tērvetes novada domes sēdē 24.novembrī.

Pēdējā uzraudzības grupas sēde notika 8.decembrī, tajā uzraudzības grupas locekļi izvērtēja un apstiprināja sabiedriskās apspriešanas rezultātā ieviestos labojumus un grozījumus.

LIETOTIE APZĪMĒJUMI

BD - Eiropas Padomes direktīva „Par dabisko biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” (Biotopu direktīva 92/43/EEC)

BK – Bernes konvencija „Par Eiropas savvaļas augu, dzīvnieku un to dabiskās dzīves vides saglabāšanu”, 1979.g.

DAP - Dabas aizsardzības pārvalde

ĪADT – īpaši aizsargājamā dabas teritorija

ĪAS – MK noteikumi Nr. 396 „Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts”, 2000.g.

JRVP - Jelgavas reģionālā vides pārvalde

LAD - Lauku atbalsta dienests

LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte

LR - Latvijas Republika

LR ZM – Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

LVĢMA - Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūra

LVMI „Silava” - Latvijas Valsts Mežzinātnes institūts „Silava”

MK - Ministru Kabinets

MIK – MK noteikumi Nr. 45 „Īpaši aizsargājamo sugu, kurām izveidojami mikroliegumi, saraksts”, 2001.g.

NAI - notekūdeņu attīrīšanas iekārtas

PD – Eiropas Padomes direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” (Putnu direktīva 79/409/EEC)

RC „Tērvete” – rehabilitācijas centrs „Tērvete”

SG – Sarkanās Grāmatas katalogs:

- 1.kategorija - Sugas, kurām draud iznīkšana, to turpmākā eksistence nav iespējama bez sevišķu pasākumu veikšanas;
- 2.kategorija - Retas sugas, kurām nedraud iznīkšana, bet tās sastopamas tik nelielā skaitā vai arī pēc platības tik ierobežotās un specifiskās dzīvesvietās, ka var ātri iznīkt;
- 3.kategorija - Sugas, kuru indivīdu skaits samazinās un areāls sašaurinās vairākus gadus dabisku cēloņu dēļ vai cilvēku darbības rezultātā, vai arī abu minēto faktoru ietekmē;
- 4.kategorija - Nepietiekami pētītas sugas, iespējams, ka tām draud iznīkšana, bet ziņu trūkuma dēļ pagaidām nevar novērtēt to pašreizējo stāvokli; nepieciešama pastiprināta izpēte.

TIC – tūrisma informācijas centrs

VAS LVM – Valsts akciju sabiedrība „Latvijas valsts meži”

VVD - Valsts vides dienests

I AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APRAKSTS

I 1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātas, platība.

Dabas parks „Tērvete” aizņem 1366,0 ha lielu platību un atrodas Dobeles rajona Tērvetes pagasta (1147,9804 ha jeb 84,1 %) un Jelgavas rajona Zaļenieku pagasta (217,319 ha jeb 15,9 %) teritorijā (1. pielikums). Dabas parka teritoriju šķērso 3 valsts nozīmes auto maģistrāles: Dobele – Bauska, Jelgava – Auce un Jelgava – Žagare (Lietuvas robeža). Tuvākās apdzīvotās vietas ir Kroņauce (7 km) un Zaļenieki (10 km).

Dabas parks „Tērvete” atrodas Zemgales līdzenumā un ietilpst Viduslatvijas ģeobotānisko rajonu grupā – Zemgales ģeobotāniskajā rajonā.

Dabas parks atrodas Zemgales virsmežniecības Dobeles un Jelgavas mežniecības teritorijā.

Teritorijas ģeogrāfiskās koordinātes: X 463600 Y 6260140. Teritorijas robežu shēma un lūzumpunktu koordinātas dotas 2.pielikumā (pēc MK noteikumiem Nr. 83 „Noteikumi par dabas parkiem”, 09.03.1999.).

Tērvetes pagastā dabas parks „Tērvete” aizņem nozīmīgu daļu - 12 % no pagasta teritorijas, bet Zaļenieku pagastā - tikai 1,76 % no tā teritorijas.

Tērvetes pagasta teritorija kopumā ir 9257,6 ha, ko veido lauksaimniecības zemes (6546,8 ha jeb 70,7 %), meži (1818,7 ha jeb 19,7 %), zemes zem ūdeņiem (202,1 ha jeb 2,2 %) un pārējās zemes (690 ha jeb 7,4 %). Lauksaimniecības zemes Tērvetes pagastā ir ar ļoti augstu auglības pakāpi un apmēram 80% no tām - meliorētas. Lielākā daļa no mežiem atrodas dabas parkā. Dominē mākslīgās ūdenstilpnes - Tērvetes (Gulbju), Kroņauces, Indrānu, Zelmeņu un Klūnu. Lielākās upes ir Tērvete, Auce un Skujaine.

Zaļenieku pagasta teritorija kopumā ir 12283 ha, ko veido lauksaimniecības zemes (9548,7 ha jeb 77,7 %), meži (1861,1 ha jeb 15,2 %), zemes zem ūdeņiem (178,6 ha jeb 1,45 %) un pārējās zemes (694,6 ha jeb 5,65 %). Dabas parka daļu, kas atrodas Zaļenieku pagasta teritorijā (217,319 ha), veido 6 mežu kvartāli (216,0 ha jeb 99,4 %) un viens privāts īpašums („Skudras”, 1,319 ha jeb 0,6 %).

Dabas parkam ir izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis gan Dobeles rajonā, gan Latvijā kopumā. Kopš 2002.gada rudens ceļu maģistrāles, kas šķērso teritoriju, 100% ir asfaltētas.

Būtiska ir dabas parka „Tērvete” ceļu infrastruktūra, kas nodrošina saikni gan ar Dobeli, Jelgavu, Rīgu, gan ar Lietuvas robežu: Dobele – Tērvete - Eleja - Bauska un Jelgava – Žagare.

Dabas parkā ērtus mobilos sakarus nodrošina LMT radiotornis (celts 1998.g., augstums 75 m) un TELE 2 tornis (celts 1998.g., augstums 80 m), kas atrodas Tērvetes pagasta teritorijā blakus parkam. Nākotnē sakarus nodrošinās arī SIA BITE Latvija elektronisko sakaru bāzes stacija, kas sāka būvēt 2007.gadā (augstums 78 m).

Kā neatņemama sastāvdaļa parka infrastruktūrā iekļaujas blakus esošā SIA Rehabilitācijas centra „Tērvete” teritorija.

1.2. Zemes lietošanas veidi (raksturojums un zemes īpašumu formu apraksts)

Kopumā parka teritoriju apsaimnieko 18 īpašnieki (1. tabula), lielāko daļu (1205,43 ha jeb 88,3 %) veido valstij piederošie (LR Zemkopības ministrijas) zemes īpašumi, ko apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži”. Zemes lietojuma veidi parādīti 3. pielikumā. Zemes īpašuma formu karte 4. pielikumā.

1. tabula

Dabas parka „Tērvete” teritorijā esošo zemes gabalu īpašnieku un apsaimniekotāju saraksts

Kadastra Nr.	Nosaukums	Īpašnieks/ apsaimniekotājs	Zemes platība, ha
4688 003 0033	Pļavnieki	Privātpersona	67,0
4688 003 0056	Mārsili	Privātpersona	2,5
4688 003 0059	Auziņas	Privātpersona	9,39
4688 003 0197	Jaunauziņas	Privātpersona	9,75
4688 003 0005	Sprīdīši	Privātpersona	21,2
4688 003 0068	Podziņas	Privātpersona	11,4
4688 003 0028	Silalībieši	VAS LVM	8,7
4688 003 0052	Kadiķi	Privātpersona	12,8
4688 003 0167	Stūri	SIA RN PROJEKTI	3,79
4688 003 0035	Pagasta ēka	Privātpersona	0,7
4688 003 0026	Strauti	Privātpersona	5,2
4688 003 0076	Straujupes	Privātpersona	4,2
4688 003 0217	Pērles	Privātpersona	1,06
4688 003 0198	Nameji	Būvniecības, enerģētikas mājokļu VA	0,84
4688 002 0023	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	15,7
4688 003 0135	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	459,94
4688 003 0136	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	388,40
4688 003 0137	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	20,64
4688 003 0150	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	34,27
4688 003 0139	Īkšķīši	Privātpersona	0,2194
4688 003 0191	Laukmaļi	Privātpersona	0,19
4688 003 0192		Privātpersona	0,03
4688 003 0195	Estrāde	Tērvetes novada dome	7,96
4688 003 0231	Tērvetes tornis	ZM/ VAS LVM	0,021
4688 003 0208	Jērumi	Privātpersona	0,3
4688 003 0202	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	3,61
4688 003 0204	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	0,61
4688 003 0205	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	54,30
4688 003 0206	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	3,23
5496 005 0075	Skudras	Privātpersona	1,319
5496 005 0059	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	114,21
5496 005 0060	Valsts mežu platības	ZM/ VAS LVM	101,82
Kopā:			1365,2994

1.3. Pašvaldību teritoriju plānojumos noteiktā teritorijas izmantošana un atļautā un plānotā izmantošana.

Saskaņā ar Tērvetes pagasta attīstības plānu, dabas parks „Tērvete” iekļauts Tērvetes pagasta dabas pamatnes teritorijā.

Zaļenieku pagasta attīstības plānā dabas parks „Tērvete” ir atzīmēts kā īpaši aizsargājama dabas teritorija, kuras aizsardzību nosaka attiecīgie Latvijā spēkā esošie normatīvie akti.

1.4. Esošais funkcionālais zonējums.

Saskaņā ar dabas parka „Tērvete” individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (2008.gada 7.jūlija MK noteikumi Nr.513), spēkā ir sekojošas funkcionālās zonas (13.- 16. un 21. pielikums):

- **Dabas lieguma zona** (izveidota īpaši aizsargājamo meža biotopu, bioloģiski vērtīgu vecu mežu, retu un īpaši aizsargājamo sugu un to dzīvotņu aizsardzībai);
- **Dabas parka zona** (izveidota, lai saglabātu teritorijai raksturīgās ekosistēmas, kultūrvēsturisko vidi un ainavu, kā arī rekreācijas resursus);
- **Neitrālā zona** (izveidota, lai veicinātu teritorijas attīstību un ilgtspējīgu saimniecisko izmantošanu).

1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas parka „Tērvete” vēsture sākas 1945.g., kad Tautas Komisāru Padome Tērvetes kūrortmežus iekļāva I grupas mežu sarakstā, kur ietilpa meži – dabas pieminekļi un piepilsētu zaļo zonu meži.

1957.g. Tērvetes mežu masīvs izdalīts kā aizsargājami meži ar nosaukumu „Kalnamuižas sils” ar kopplatību 960 ha, kas tolaik bija viens no lielākajiem dabas aizsardzības objektiem Latvijā (Latvijas PSR Ministru Padomes lēmums Nr. 219 „Par pasākumiem dabas aizsardzības stiprināšanā”).

Dabas parka „Tērvete” kā administratīvi strukturālas vienības izveide aizsākās 1958.gadā pēc mežsaimniecības un mežrūpniecības valsts struktūru apvienošanās. Mērķis bija izmantot parku sabiedrības izglītošanai. Pirmos finansiālos līdzekļus Tērvetes meža ainavu parka iekārtošanai LPSR Mežsaimniecības un Mežrūpniecības ministrija izdalīja 1963.gadā. Parka labiekārtošanas darbi noritēja Dobeles MRS Tērvetes mežniecības mežziņa vietnieka Miķeļa Kļaviņa vadībā (1958. - 1973.g.) - izveidotas takas, skatu laukumi, atpūtas vietas. Tas uzskatāms par vienu no svarīgākajiem pārvērtībām Tērvetes turpmākajā attīstībā.

Parka veidotājs M.Kļaviņš izdalīja sekojošas ainavu parka svarīgākās sastāvdaļas:

1. Saules noskaņu parks ar Iršu dārzu, Svēto (Zviedru) kalnu, Tērvetes pilskalnu, Tērvetes pagasta ēku un „Sprīdīšiem”;
2. Veco priežu parks;
3. Pasaku mežs;
4. Pļavnieku, Silalībiešu un Auziņu ainavas;
5. Tērvetes sanatorijas (tagad – Kurzemes novada rehabilitācijas centra) jaunais parks un Kalnamuižas vecais parks;
6. Ķesteru mežs (aiz Tērvetes baznīcas);
7. Mežavotu mežs (Melnā dzirnavu apkārtnē jeb aiz Melnās kroga lejas).

1969.gadā izstrādāts Zemgales nacionālā parka projekts, kas tālāk netika realizēts.

1975.g. dabas parks nonāca Jelgavas MRS Dobeles mežniecības pakļautībā, 1988.g. – Jelgavas MRS Tērvetes mežniecības sastāvā, 1991.g.- parku sāka apsaimniekot Dobeles virsmežniecības Tērvetes mežniecība. Dabas parku „Tērvete” kā aizsargājamu teritoriju 1999.g. apstiprināja LR MK noteikumi „Par dabas parkiem”. Dabas parka apsaimniekošanu turpināja veikt Dobeles virsmežniecības Tērvetes mežniecība.

No 2000.gada dabas parka apsaimniekošanu pārņēma VAS LVM Zemgales mežsaimniecības Rekreācijas un medību iecirknis, no 2004.gada - VAS LVM „Rekreācijas un medības” Parka iecirknis.

VAS LVM veic parka centrālās daļas rekonstrukciju, piešķirot tām „jaunu elpu”- izveidots Rūķīšu mežs, kurā iespējams iepazīties ar dažādu rūķu dzīvi un parašām, Raganu sils, kā arī atjaunots Pasaku mežs. Minētie objekti joprojām papildinās ar jauniem apskates objektiem. Parka labiekārtotajā daļā regulāri tiek atjaunoti un no jauna radīti tilti, laipas, kāpnes, platformas, soli, skatu torņi, nojumes un citi parka vizuālā tēla elementi (norādes, informatīvās zīmes, u.c.), kas veidoti vienotā stilā, un tā pamatā ir īpaši apstrādāts koks. Lai parku varētu izmantot cilvēki ar īpašām vajadzībām, notiek veco maršrutu uzlabošana, kā arī jaunu veidošana (ceļu klātnes uzlabošana, speciālu skatu platformu veidošana).

Dabas parka centrā pie Tērvetes upes uzcelts Rotaļu laukums ar šūpolēm un dažādām atrakcijām. Turpat līdzās uz salas uzbūvēts senlaiku pils makets. Šos objektus apmeklētāji intensīvi izmanto visu sezonu.

Laika periodā no 2008. – 2017. gadam plānots izveidot jaunus tematiskos mežus – Vēja mātes valstību un Laimīgo zemi, ierīkot mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas. Lai realizētu parka attīstības plānu un nodrošinātu regulāru parka darbību visu gadu neatkarīgi no gadalaika (infrastruktūras elementu sagatavošana, atjaunošana, jaunu veidošana un citu parka iecirkņa funkciju izpilde), paredzēta arī vairāku ēku celtniecība teritorijā: dabas parka ieejas mezgla un tūristu informācijas centra izveide, saimniecības ēkas un Tērvetes interaktīvā izziņas centra izbūve meža un tā izmantošanas daudzveidības popularizēšanai.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve un tās apkārtnes ainavas ērti sasniedzamas pa 2001.gadā rekonstruēto ceļu (VAS „Latvijas Valsts meži”). Lai nodrošinātu dabas parka „Tērvete” apmeklētāju ilglaicīgākas uzturēšanās un atpūtas iespējas dabas parkā, kā arī dažādus pasākumus (semināri, sporta pasākumi un citas aktivitātes), plānota arī rekreācijas centra – viesu mājas celtniecība pie Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves.

Parkā izveidots Tūrisma informācijas centrs, kurš sniedz informāciju par dabas parku „Tērvete” un citiem VAS „Latvijas valsts meži”, kā arī Tērvetes novada tūrisma objektiem. Tūrisma informācijas centra ietvaros apmācīti gidī, kas pavada ekskursantu grupas dabas parka teritorijā.

Dabas parkā „Tērvete” darbojas biedrība „Tērvetes attīstības apvienība” (kopš 1997. g., valdes priekšsēdētājs Miķelis Gediņš), tās sastāvā šobrīd ir 11 cilvēki. Desmit gadu garumā biedrība aktīvi darbojusies - ir realizēti vides izglītību veicinoši projekti un bērnu vasaras nometnes „Zaļā skola”, biedrība piedalījies kā partneris divos Dobeles rajona PHARE pārrobežu sadarbības programmas projektos, kā arī sadarbojusies ar Tērvetes novada domi, VAS „Latvijas valsts meži”, Dobeles rajona padomi, Zemgales plānošanas reģionu un citām institūcijām dažādu kultūras un tūrisma pasākumu realizācijā Tērvetē, kā populārākie no tiem ir „Zemgaļu svētki”.

2007./2008.gadā biedrība realizējusi sešus ES struktūrfondu projektus Eiropas lauksaimniecības vadības un garantiju fonda (ELVGF) 4.6. pasākuma „Vietējo rīcību attīstība (LEADER+ veida pasākums)” ietvaros.

1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Vēsturiski Tērvete bijusi apdzīvota jau kopš 1.g.t. p.m.ē. Šeit unikālā dabas ainavā vērojami trīs valsts nozīmes pilskalns: Klosterkalns, Tērvetes pilskalns (Cukurkalns) ar senpilsētu un ar Livonijas ordeņa pilsdrupām, kā arī Zviedru kalns (Svētkalns). Senākā nocietinātā apmetne konstatēta Klosterkalnā. Tērvetes pilskalnā jeb Cukurkalnā neparasti biežais kultūrslānis liecina par ilgstošu apdzīvotību, aktīvu saimniecisko darbību, tirdzniecību, kā arī par seno zemgaļu cīņām ar vācu krustnešiem 13.gs. Ar šā laika notikumiem saistās dižo virsaišu Nameja (Nameiša) un Viestura (Viestarta) vārdi. 1286.gadā pēc ilgstošām un grūtām cīņām vācu pārspēka priekšā zemgaļi koka pili nodedzināja un Tērveti atstāja. Ar zemgaļu atkāpšanos uz ilgu laiku (līdz 20.-30.gadiem) Tērvetes vietvārdu nomainīja vāciskais „muiža pie kalna” *Hof zum Berge*. Livonijas laika liecība ir 1339.gadā celtās ordeņa pils drupas pilskalnā zemgaļu priekšpils vietā.

Pēc Livonijas ordeņa laikiem 1561.gadā seko Kurzemes-Zemgales hercogistes laiks, kas ilgst līdz 1795.gadam un saistīts ar kultūras un saimnieciskās dzīves uzplaukumu.

Ar 1795.gadu hercogvalstij seko Krievijas guberņas statuss, un Tērvete nonāk Pālēnu dzimtas īpašumā līdz pat 1920.g., kad notiek muižu atsavināšana. Grāfu Pālēnu laikā tapusi medību pils ar saimniecības ēkām (Kalnamuižas ēku ansamblis), kas tagad veido sanatorijas ciemata centru, kā arī skaista Itālijas marmora kapliča (1906.g) Tērvetes kapos – tagad ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis.

Kalnamuižas vārdu saglabājusi arī baznīca un draudze. Kalnamuižas baznīca (vecākā baznīca Zemgalē, celta 1614.g., atjaunota 1815.g.) un Kurzemes novada rehabilitācijas centrs - KNRC (bijusī Tērvetes tuberkulozes sanatorija, celta 1932.g. arhitekts A.Klinklāvs, uz ārsienas - K.Zemdegas ciļņi) gan kā sava laika funkcionālisma stila būve, gan kā populāra ārstniecības iestāde ir iekļautas valsts nozīmes arhitektūras pieminekļu sarakstā.

Ar Tērvetes vārdu ir saistīti daudzi slaveni Latvijas kultūras, zinātnes un sabiedrisko darbinieku vārdi: Anna Brigadere (rakstniece), Kristaps Helmanis (mikrobiologs), Jānis Rapa (grāmatu izdevējs), Miķelis Kļaviņš (dabas parka idejas autors un dibinātājs) u.c.

Latviešu rakstnieces A.Brigaderes māja-muzejs „Sprīdīši” celta 1840.g. kā Tērvetes ūdensdzirnavas, vēlāk darbojusies kā skola, un 1922.g. to kā Latvijas valsts balvu par literāro darbību saņēma A.Brigadere. Ar rakstnieces dzīves gaitām ir saistītas arī īpašumi „Pļavenieki” (parka teritorijā) un „Iļļēni” (blakus parka teritorijai).

Māja-muzejs „Sprīdīši” un vecā krogus ēka ar nosaukumu „Pagasta ēka” ir arhitektoniski interesantas ēkas un uztveramas kā vēsturiskā apbūve un vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi.

Dabas parka pirmsākumos vispopulārākā vieta bija Iršu dārzs, kur vēl aizvien „mājo” Annele un viņas draudzenes, kas, tāpat kā daudzas citas parka skulptūras, ir koka tēlnieku Krišjāņa Kugras un Ritvara Kalniņa veidotas. Tā ir savdabīga ekspozīcija 3 ha platībā ar daudz mākslīgiem stādījumiem, kuru parka izveidotājs mežkopis Miķelis Kļaviņš veidojis kā velti rakstniecei Annai Brigaderei, kuras mājas „Sprīdīši” atrodas dažu simtu metru attālumā no Iršu dārza. Laika gaitā daļa introducēto sugu

gājušas bojā, bet Iršu dārzs joprojām ir saglabāta kā viena no gaišākajām un krāsainākajām parka daļām.

Tērvetes „Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi atradās uz A.Brigaderei piederošās zemes un sākti iekārtot 1931.g., un darbs turpinājās arī pēc rakstnieces nāves 1933.g. 25.jūnijā. Plaši labiekārtošanas darbi veikti 1935.gadā: iestādīti 523 koki un krūmi, kas pieder pie 467 sugām un šķirnēm. 1939./40.g. bargā ziema nodarīja lielu postu, kad izsala aptuveni 99 introducētās sugas un šķirnes. Gan A.Brigaderes muzejs-māja „Sprīdīši”, gan „Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi ir privāts īpašums (īpašniece R.Rapa).

Dabas parka „Tērvete” teritorijā ir arī vairāki arheoloģijas pieminekļi – senkapi un seno apmetņu vietas.

1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” par teritorijas apsaimniekošanu, ja tai nav savas administrācijas, atbildīgs ir zemes īpašnieks vai lietotājs: VAS „Latvijas valsts meži” un zemes īpašnieki.

Dabas aizsardzības plāna izstrādi un ieviešanu, kā arī teritorijas pārvaldi, ja tai nav savas administrācijas, koordinē un pārrauga Dabas aizsardzības pārvalde.

Meža apsaimniekošanas un izmantošanas kontroli, kā arī uzraudzību teritorijā veic Valsts meža dienesta Zemgales virsmežniecība. Teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno VVD un Jelgavas reģionālā vides pārvalde.

LR Zemkopības ministrijas pārraudzībā esošā Lauku atbalsta dienesta Zemgales reģionālā lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības jomā un administrē Eiropas Savienības, kā arī valsts atbalstu laukiem un lauksaimniecībai.

Valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā realizē Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, kas atrodas Kultūras ministrijas pārraudzībā.

Lai realizētu optimālu dabas parka apsaimniekošanu un lai saskaņotu dabas aizsardzības, ekonomiskās un sociālās funkcijas dabas parkā, VAS „Latvijas valsts meži” struktūrvienība „Rekreācija un medības” ir pasūtījusi dabas aizsardzības plāna aktualizāciju dabas parkam „Tērvete”.

I 2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS TIEŠI ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU, TAJĀ SKAITĀ PAŠVALDĪBU SAISTOŠIE NOTEIKUMI, KURI ATTIECAS UZ AIZSARGĀJAMO TERITORIJU

Latvijas dabas aizsardzības politika

Nacionālais vides politikas plāns 2004. - 2008. (04. 02. 2004., grozījumi 22.12.2006.)

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. (16. 05. 2000.)

Likumi

Vides aizsardzības likums nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūcijas, valsts kontroli vides aizsardzībā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par

vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā (02.11.2006., grozījumi 21.06.2007. un 14.02.2008.).

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija dabas parks „Tērvete” ir izveidota, pamatojoties uz **likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”** (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002., 20.11.2003., 15.09.2005. un 10.05.2007.), kur noteikti ĪADT sistēmas pamatprincipi un pārvaldes, stāvokļa kontroles un uzskaites kārtība. Likums definē aizsargājamo teritoriju kategorijas (arī Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas), nosaka ĪADT aizsardzības un izmantošanas noteikumu un dabas aizsardzības plāna izstrādāšanas nepieciešamību, kā arī zemju īpašnieku tiesības un pienākumus ĪADT.

Sugu un biotopu aizsardzības likums (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005., 26.10.2006) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, kā arī veicina to saglabāšanu un to noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

Likums **„Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”** (30.06.2005., grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007). Likumā atrunātas iespējas saņemt vienreizēju kompensāciju vai mainīt zemes gabalu.

Meža likums (24.02.2000., grozījumi 13.03.2003., 27.01.2005., 29.04.2005., 16.02.2006., 19.12.2006. un 14.06.2007.) regulē visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, garantējot vienādas tiesības visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību, kā arī nosakot vienādus pienākumus. Likums regulē arī ĪADT mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu.

Medību likums (08.07.2003., grozījumi 19.12. 2006. un 14.06.2007.) nosaka medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos ĪADT.

Aizsargjoslu likums (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005. un 06.03.2008.) nosaka aizsargjoslu veidus un to funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, uzturēšanas un kontrolēšanas kārtību un saimnieciskās darbības aprobežojumus tajās.

Saskaņā ar Aizsargjoslu likuma 7.pantu Tērvetes upei kā 25-100 km garai ūdenstecei un Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvei, kura platība ir robežās no 25-100 hektāri, aizsargjoslas platums ir ne mazāks par 100 m katrā krastā. Aizsargjosla tiek noteikta, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu.

„Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās papildus šā likuma 37. pantā minētajam tiek noteikti šādi aprobežojumi:

- 1) aizliegts izvietot lopbarības, minerālmēsļu, pesticīdu, degvielas, eļļošanas materiālu, ķīmisko vielu, kokmateriālu un citu veidu materiālu un vielu glabātavas, izņemot šim nolūkam īpaši paredzētas un iekārtotas vietas;
- 2) aizliegts ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus;
- 3) aizliegts veikt 50 metrus platā joslā kailcirtes;
- 4) 10 metrus platā joslā papildus šā panta 1., 2. un 3.punktā minētajam aizliegts:
 - a) izvietot degvielas uzpildes stacijas,
 - b) celt un izvietot jebkādas ēkas un būves (izņemot kultūras pieminekļu atjaunošanu), ūdens ņemšanas ietaises, ūdens regulēšanas ietaises un citas hidrotehniskās būves, peldētavas, laivu un kuģu piestātnes un būves, kas nepieciešamas kuģošanas drošībai,

- c) lietot mēslošanas līdzekļus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus,
- d) veikt meliorāciju bez saskaņošanas ar vides aizsardzības institūcijām”.

Saskaņā ar 8.pantu (Aizsargjoslas (aizsardzības zonas) ap kultūras pieminekļiem) Valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļiem (Klosterkalns, Tērvetes pilskalns (Cukurkalns), Zviedru kalns (Svētkalns), Kalnamuižas baznīca, RC „Tērvete” (bijusī Tērvetes tuberkulozes sanatorija) minimālais aizsargjoslas platums - 500 m (lauku apvidos), tā tiek noteikta, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu.

Ūdens apsaimniekošanas likums (12.09.2002., grozījumi 12.12.2002., 29.04.2004., 03.02.2005. un 31.05.2007.). Mērķis ir izveidot tādu virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības un apsaimniekošanas sistēmu, kas:

1. veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni;
2. novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli;
3. uzlabo ūdens vides aizsardzību, pakāpeniski samazina arī prioritāro vielu emisiju un noplūdi, kā arī pārtrauc ūdens videi īpaši bīstamu vielu emisiju un noplūdi;
4. nodrošina pazemes ūdeņu piesārņojuma pakāpenisku samazināšanu un novērš to turpmāku piesārņošanu.

Zvejniecības likums (12.04.1995., grozījumi 01.10.1997., 29.10.1998., 17.02.2000., 18.10.2001., 19.06.2003., 30.10.2003., 30.09.2004. un 26.05.2005.) regulē Latvijas Republikas iekšējo ūdeņu, teritoriālo jūras ūdeņu un ekonomiskās zonas ūdeņu zivju resursu iegūšanu, izmantošanu, pētīšanu, saglabāšanu, pavairošanu un uzraudzīšanu.

Civillikuma pielikumi (28.01.1937., grozījumi 14.05.1998., 17.09.1998., 12.12.2002. un 22.02.2007.). I PIELIKUMS (1102.pantam) nosaka publisko ezeru un upju sarakstu. Publisko upju sarakstā ir iekļauta Svētes upe, t.sk. arī tās pieteka – Tērvete.

Tūrisma likums (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) nosaka tūrisma nozares uzdevumus un mērķus, kā arī to realizācijas mehānismus. Likums definē dabas tūrisma kā tūrisma veidu ar mērķi izziņāt dabu (apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglīties dabas aizsardzības jautājumos) un kultūras tūrisma ar mērķi iepazīties ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām..

Teritorijas plānošanas likums (22.05.2002., grozījumi 10.04.2003., 27.01.2005., 29.03.2007., 08.11.2007.). Likuma mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu. Viens no teritorijas plānošanas uzdevumiem ir saglabāt dabas un kultūras mantojumu, ainavas un bioloģisko daudzveidību, kā arī paaugstināt kultūrainavas un apdzīvoto vietu kvalitāti.

Likums „**Par zemes lietošanu un zemes ierīcību**” (21.06.1991., grozījumi 27.04.93., 10.11.94., 14.09.2006. un 14.06.2007.). Likuma uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus. Zemes lietotājiem ir pienākums:...

1. nodrošināt zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi paredzēti, to piešķirot;...
2. aizsargāt dabas un kultūrvēsturiskos pieminekļus, ievērot īpaši aizsargājamo dabas objektu un to aizsargjoslu izmantošanas režīmu.

Likums „**Par ietekmes uz vidi novērtējumu**” (14.10.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005. un 07.06.2007.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 41.pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (04.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003., 20.10.2005., 27.09.2007. un 08.11.2007.). Nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

“Ar nekustamā īpašuma nodokli neapliet:

5) zemi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kurās ar likumu aizliegta saimnieciskā darbība, un šajās teritorijās esošās dabas aizsardzībai izmantojamās ēkas;

6) nekustamo īpašumu, kas atzīts par valsts aizsargājamo kultūras pieminekli, un zemi tā uzturēšanai, izņemot dzīvojamās mājas un zemi to uzturēšanai, kā arī saimnieciskajā darbībā izmantotu nekustamo īpašumu. Attiecībā uz nekustamo īpašumu — valsts aizsargājamo kultūras pieminekli — par saimniecisku darbību nav uzskatāma tā izmantošana kultūras vajadzībām, izņemot kinoteātrus un videotēkas;”.

Būvniecības likums (10.08.1995., ar grozījumiem 27.02.1997., 01.10.1997., 07.03.2002., 27.02.2003., 13.03.2003., 31.03.2004., 31.03.2004., 10.03.2005., 09.03.2006., 25.05.2006. un 20.12.2007.). Nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, kā arī viņu tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam, ekonomiskajam izdevīgumam, paredzētajam kalpošanas ilgumam un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā.

Likums „**Par kultūras pieminekļu aizsardzību**” (12.02.1992., grozījumi 01.06.1993., 02.12.1993., 09.02.1995., 15.11.2001., 06.11.2003., 28.04.2005.). Likums nosaka pasākumu sistēmu, kas nodrošina kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un ietver tā uzskaiti, tās organizāciju, izpēti, praktisko saglabāšanu, kultūras pieminekļu izmantošanu un to popularizēšanu.

MK noteikumi

MK noteikumi Nr. 83 (09.03.1999., grozījumi 28.09.1999., 11.04.2000., 18.03.2003., 08.04.2004. un 10.08.2004.) „**Par dabas parkiem**” nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju – dabas parku sarakstu Latvijā (dabas parks „Tērvete”, Dobeles rajons Tērvetes pagasts un Jelgavas rajons Zaļenieku pagasts, robežu shēma un lūzumpunktu koordinātas - 3.pielikums).

MK noteikumi Nr. 415 (22.07.2003., grozījumi Nr. 898 26.10.2004., Nr. 838 08.11.2005., Nr. 471 03.07.2007.) „**Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**” nosaka teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, atbilstoši ĪADT kategorijām, pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus, kā arī apstiprina informatīvās zīmes paraugu. Dabas parkā „Tērvete” saskaņā ar noteikumiem, tiks noteiktas funkcionālās zonas un izvietotas informatīvās zīmes dabas parka robežu apzīmēšanai.

MK noteikumi Nr. 513 (07.07.2008) „**Dabas parka „Tērvete” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**”, kas nosaka dabas parka „Tērvete” individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī zonējumu.

MK noteikumi Nr. 199 (28.05.2002., izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) „**Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā**” nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

MK noteikumi Nr. 396 (14.11.2000., grozījumi Nr.627 27.07.2004.) „**Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu**” izdoti saskaņā ar *Sugu un biotopu likumu*. Noteikumos iekļautas retas, apdraudētas un īpašus biotopus apdzīvojošas sugas. Kopumā dabas parka teritorijā līdz šim konstatētas 72 Latvijas īpaši aizsargājamās floras un faunas sugas (8. pielikuma 1. - 7. tabula).

MK noteikumi Nr. 421 (05.12.2000., grozījumi Nr.61 25.01.2005.) „**Īpaši aizsargājamo biotopu saraksts**”. Noteikumi izdoti saskaņā ar *Sugu un biotopu likumu* un nosaka biotopus, biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi un kam veidojami mikroliegumi. Dabas parka „Tērvete” teritorijā pārstāvēti 11 Latvijā īpaši aizsargājami biotopi – jaukti platlapju meži, nogāžu un gravu meži, komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi, sausas pļavas kaļķainās augsnēs, akmeņu sakopojumi upēs, sārtaļģu batrahospermu *Batrachospermum* audzes upēs, avotsūnu *Fontinalis* un krasta garknābītes *Rhynchostegium riparioides* audzes upēs, ūdensgundegu *Batrachium* audzes upēs, visgarās glīvenes *Potamogeton praelongus* un alpu glīvenes *Potamogeton alpinus* audzes upēs un upju straujteses.

MK noteikumi Nr. 153 (21.02.2006.) „**Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu**” nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Dabas parkā „Tērvete” sastopami Eiropas Savienības prioritārie biotopi - boreālie meži (9010*), jaukti platlapju meži (9020*), nogāžu un gravu meži (9180*), pārmitri platlapju meži (91E0*), melnalkšņu staignāji (9080*) un sausas pļavas kaļķainās augsnēs (nozīmīgas orhideju atradnes) (6210*).

MK noteikumi Nr. 199 (28.05.2002., izdoti saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) „**Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā**” nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

MK noteikumi Nr. 455 (06.06.2006.) „**Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)**” nosaka: 1) kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums; 2) ziņojuma par kompensējošo pasākumu piemērošanu saturu, kā arī kārtību, kādā ziņojumu nosūta Eiropas Komisijai; 3) kārtību, kādā sagatavo informatīvo ziņojumu par paredzēto darbību vai plānošanas dokumenta īstenošanu un iesniedz to Ministru kabinetā lēmuma pieņemšanai.

MK noteikumi Nr. 594 (18.07.2006.) „**Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai**” nosaka kompensējošo

pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs *NATURA 2000* teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

MK noteikumi Nr. 45 (30.01.2001., grozījumi Nr.378 31.05.2005.) „**Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi**” nosaka mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, kā arī to aizsardzības nosacījumus. Noteikumi ietver pielikumus ar to sugu sarakstiem, kurām izveidojami mikroliegumi. Dabas parka „Tērvete” teritorijā mikroliegumi veidojami 10 vaskulāro augu, vienas bezmugurkaulnieku un astoņu putnu sugu aizsardzībai.

MK noteikumi Nr. 117 (13.03.2001.) „**Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu**”. Noteikumi izdoti saskaņā ar *Sugu un biotopu aizsardzības likumu* un nosaka zaudējumu atlīdzības apmēru atkarībā no grupas, kurā iekļautas sugas.

MK noteikumi Nr. 219 (21.03.2006.) „**Kārtība, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atlīdzību**” nosaka kārtību, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atlīdzība), atlīdzības novērtēšanas metodiku un atlīdzības izmaksas un atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

MK noteikumi Nr. 281 (24.04.2007.) „**Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas**” nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

MK noteikumi Nr. 213 (27.03.2007.) „**Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu**” nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

MK noteikumi Nr. 87 (17.02.2004., grozījumi 06.06.2006.) „**Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi**” nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas *NATURA 2000* vietu teritorijā vai to tuvumā.

MK noteikumi Nr. 416 (28.11.2000., grozījumi Nr. 717, 29.08.2006.) „**Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes**”. Nosaka kārtību koku ciršanai ārpus meža zemes, t.sk. to, ka īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās ārpus meža zemes esošo koku ciršanu saskaņo ar attiecīgās administratīvās teritorijas reģionālo vides pārvaldi un pašvaldību.

MK noteikumi Nr. 189 (08.05.2001., grozījumi 26.02.2002., 08.02.2005., 17.05.2005.) „**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

MK noteikumi Nr. 892 (31.10.2006.) „**Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs**” nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

MK noteikumi Nr. 398 (11.09.2001., grozījumi Nr. 467 06.11.2001., Nr. 867 24.10.2006.) „**Meža atjaunošanas noteikumi**” nosaka meža atjaunošanas termiņus

atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

MK noteikumi Nr. 217 (29.05.2001., grozījumi Nr. 295 03.07.2001., Nr. 802 21.09.2004., Nr.187 15.03.2005., Nr.965 20.12.2005., Nr. 647 08.08.2006.) „**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā**” nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

MK noteikumi Nr. 806 (28.09.2004., grozījumi 24.10.2006.) „**Meža zemes transformācijas noteikumi**” nosaka meža zemes transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas dēļ.

MK noteikumi Nr. 228 (29.04.2003.) „**Mežam nodarīto zaudējumu noteikšanas kārtība**” nosaka kārtību, kādā aprēķina mežam nodarītos zaudējumus, kuri radušies, pārkāpjot prasības, kas noteiktas normatīvajos aktos par meža apsaimniekošanu un izmantošanu.

MK noteikumi Nr. 47 (28.08.2007., precizējums 02.10.2007.) „**Meža inventarizācijas un Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi**” nosaka meža inventarizācijas kārtību, Meža valsts reģistra uzturēšanas kārtību, apliecinājuma izsniegšanas kārtību Meža likuma 39.panta pirmajā daļā noteiktajām darbībām un informāciju, ko iekļauj iesniegumā apliecinājuma saņemšanai, informāciju, ko meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs sniedz Valsts meža dienestam, un tās sniegšanas kārtību un profesionālās kvalifikācijas prasības meža inventarizācijas veikšanai un meža apsaimniekošanas plānošanai.

MK noteikumi Nr. 760 (23.12.2003., grozījumi Nr.162 23.03.2004.) „**Medību noteikumi**” nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem. “*2. Medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka šie noteikumi, īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.*”

MK noteikumi Nr. 284 (04.08.1998.) „**Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika**” paredz aizsargjoslu noteikšanas un apzīmēšanas kārtību.

MK noteikumi Nr. 736 „**Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju**” (23.12.2003., grozījumi Nr. 692 13.09.2005.) nosaka kārtību, kādā pieprasāma un izsniedzama ūdens resursu lietošanas atļauja, kā arī ūdens lietotāja un atļaujas izsniedzēja tiesības un pienākumus. Atļauja apliecina attiecīgā ūdens lietotāja tiesības lietot ūdeni un nosaka ūdens lietošanas veidu, daudzumu, termiņus, kā arī ūdens lietotāja pienākumus ūdeņu aizsardzībā. Atļauja reglamentē iekšējo un jūras ūdeņu lietošanu Latvijas Republikas teritorijā, tā ir obligāta un tās nosacījumi ir saistoši ikvienam ūdens lietotājam.

Makšķerēšanas noteikumi Nr. 31 (19.01.2006.) nosaka kārtību, kādā fiziskās personas var nodarboties ar amatierzveju — makšķerēšanu, kā arī ar zemūdens medībām, vēžu un citu ūdens bezmugurkaulnieku ieguvi rekreācijas vai sporta nolūkā ar šajos noteikumos atļautiem makšķerēšanas rīkiem Latvijas Republikas ūdeņos. Nosaka vispārējos makšķerēšanas aizliegumus, makšķerēšanu pienākumus un atbildību.

MK noteikumi Nr. 574 (14.10.2003., grozījumi Nr. 375 09.05.2006.) „**Licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas – kārtība Latvijas Republikas ūdeņos.** Nosaka kārtību, kādā veicama licencētās amatierzvejas – makšķerēšanas, arī licencēto zemūdens medību un licencētās vēžošanas – ieviešana un kontrole, kā arī konkrētās ūdenstilpes licencētās makšķerēšanas nolikuma izstrāde. Licencētā makšķerēšana atsevišķās ūdenstilpēs tiek ieviesta, lai racionāli izmantotu vērtīgo zivju krājumus ūdeņos, kuros zivju ieguve ir pieļaujama ierobežotā (limitētā) apjomā, un tā sniedz papildu līdzekļus zivju krājumu pavairošanai, aizsardzībai un makšķerēšanas attīstībai.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvei ir izstrādāts licencētās makšķerēšanas nolikums.

MK noteikumi Nr. 258 (13.05.2003.) „**Noteikumi par ekspluatācijas aizsargjoslu ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs**” nosaka ekspluatācijas aizsargjoslu ap meliorācijas būvēm un ierīcēm noteikšanas metodiku lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un meža zemēs.

MK noteikumi Nr. 272 (08.04.2004.) „**Meliorācijas sistēmu ekspluatācijas un uzturēšanas noteikumi**” nosaka prasības, kādas zemes īpašniekam vai tiesiskajam valdītājam jāievēro valsts, valsts nozīmes, pašvaldības, koplietošanas vai viena īpašuma meliorācijas sistēmu izmantošanā, kopšanā un saglabāšanā.

MK noteikumi Nr. 1018 (19.12.2006.) „**Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība**” nosaka īpašu būvniecības kārtību meliorācijas sistēmām un hidrotehniskajām būvēm, definē meliorācijas sistēmu renovācijas un rekonstrukcijas, kā arī vienkāršotās rekonstrukcijas un renovācijas jēdzienus.

MK noteikumi Nr. 344 (31.07.2001.) „**Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība**” reglamentē kārtību, kādā nosakāmi un sistematizējami nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

MK noteikumi Nr. 247 (25.07.2000.) „**Līgumu slēgšanas kārtība ĪADT aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības prasību ievērošanas nodrošināšanai**” nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai.

MK noteikumi Nr. 423 (05.12.2000., grozījumi Nr. 348 31.07.2001.) „**Noteikumi par teritorijas plānojumem**” nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

MK noteikumi Nr. 883 (19.10.2004.) „**Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi**” nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma un detālplānojuma sastāvdaļas, to sagatavošanas, sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, likumības izvērtēšanas, ievērošanas pārraudzības un darbības apturēšanas kārtību, kā arī vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma grozīšanas kārtību.

MK noteikumi Nr. 112 (01.04.1997., grozījumi Nr.321 20.04.2004.) „**Vispārīgie būvnoteikumi**” nosaka prasības visu veidu būvju projektēšanas sagatavošanai, būvprojekta izstrādāšanai un būvdarbu veikšanai, kā arī minēto procesu norises kārtību.

MK noteikumi Nr. 619 (20.07.2004., grozījumi 16.08.2005., 07.02.2006.) „**Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par**

lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas” nosaka kārtību, kādā lauksaimniecībā izmantojamu zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļauju.

MK noteikumi Nr. 474 (26.08.2003) „Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu” nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu un restaurāciju, kā arī kārtību, kādā valsts izmanto kultūras pieminekļu pirkuma tiesības, un kārtību, kādā tiek piešķirts vidi degradējoša objekta statuss.

MK noteikumi Nr. 686 (09.10.2007.) „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” nosaka dabas aizsardzības plānu saturu īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī tā izstrādes kārtību.

Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Likums „Par 1992.g. 5.jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” (31.08.1995). Konvencijas mērķis ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana;

Likums „Par 1979.g. Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību” (17.12.1996). Mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši akcentētas ir apdraudētās un izzūdošās sugas. Dabas parkā konstatētas Bernes konvencijas pielikumu 148 sugas, t.sk. 120 putnu sugas (8. pielikuma 4. tabula).

Likums „Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju” (26.04.2002). nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

Bonnas 1979. gada konvencija “Par migrējošo savvaļas dzīvnieku aizsardzību” (11.03.1999). Puses atzīst migrējošo sugu saglabāšanas nozīmīgumu un šim mērķim lietojamo pasākumu saskaņošanu starp areāla valstīm, un, kur tas iespējams un ir mērķtiecīgi, sevišķu uzmanību veltot tām migrējošām sugām, kuru aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kā arī veicot pasākumus, kas nepieciešami šādu sugu vai to dzīves vides saglabāšanai.

Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC “Par savvaļas putnu aizsardzību” (02.04.1979.). Mērķis ir veikt nepieciešamos pasākumus, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim.

Dabas parkā sastopamas 23 putnu sugas, kas uzskaitītas EP direktīvas „Par savvaļas putnu aizsardzību” pielikumos (8. pielikuma 4. tabulā).

Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC “Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (Biotopu direktīva, 21.05.1992). Mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību. Direktīva paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību. Direktīva nosaka dažādus aizsardzības pasākumus, lai izveidotu stingru biotopu, augu un dzīvnieku aizsardzības režīmu.

Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību. Katra Eiropas Savienības dalībvalsts ir atbildīga par *NATURA 2000* vietu aizsardzības nodrošināšanu.

Dabas parkā konstatēti deviņi EP direktīvā „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” iekļauti biotopi – boreālie meži (9010*), jaukti platlapju meži (9020*), nogāžu un gravu meži (9180*), pārmitri platlapju meži (91E0*), melnalkšņu staignāji (9080*), minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160), sausas pļavas kaļķainās augsnēs (6210*), mēreni mitras pļavas (6510) un līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (3260) (11. tabula), kā arī tās pielikumos sastopamās 4 augu un 12 dzīvnieku sugas (8. pielikuma 1. un 3., 4. - 7. tabulā).

Pēc inventarizācijas EMERALD projekta ietvaros dabas parks „Tērvete” ir iekļauts *Natura 2000* - vienotā Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā. Latvijas Republikas Vides ministrijas rīkojumā „Par Latvijas *Natura 2000* - Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju sarakstu” (13.04.2004) noteikta dabas parka "Tērvete" atbilstība EP direktīvai "Par savvaļas putnu aizsardzību" (79/409 EEK) un EP direktīvai „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (92/43 EEK). Saskaņā ar *Likumu par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*: jebkurai darbībai, kas var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju, būs jāveic ietekmes uz vidi vērtējums, ņemot vērā teritorijas aizsardzības mērķus un izvērtējot arī paredzēto darbību kopīgo ietekmi.

I 3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

3.1. Klimats.

Klimats sauss un silts. To raksturo ievērojama aktīvo temperatūru summa (ap 2000). Dobeles rajonā konstatēts lielākais saulaino dienu skaits Latvijā. Janvāra gaisa vidējā temperatūra -5,4°C jūlijā +16,6°C, bet gada vidējā temperatūra +5,4°C.

Vidējā minimālā temperatūra janvārī -8,3°C, jūlijā +12,2°C, bet gadā +1,8°C. Vidējā maksimālā temperatūra janvārī -3,2°C, jūlijā +21,9°C, bet gadā +9,4°C.

Vēlākās salnas konstatētas 19.maijā, agrākās 4.oktobrī. Bezsalas periods vidēji ilgst 136 dienas. Sala periods – 74 dienas.

Dabas parka teritorijā vidējais gada nokrišņu daudzums neliels – 560mm (novembra-marta periodā – 404mm). To nosaka atrašanās uz A no Kursas augstienēm un uz DA no Žemaitijas augstienes, kuras kavē atlantisko gaisa masu brīvu piekļūšanu teritorijai. Sniega sega ziemā plāna – līdz 20cm.

Valdošie ir R un DR vēji.

3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija.

Dabas parks „Tērvete” atrodas Zemgales līdzenumā. Parka teritorijā labi izteikts morēnas viļņotais reljefs. Izcelsmes ziņā Zemgales līdzenumam ir limnoglaciāls raksturs, jo tas veidojies uz ledāja kušanas ūdeņu lokālo baseinu nogulumiem. Pamatiežus raksturo karbonātiežu grupa – augšdevona dolomīti un merģeļi. Kvartāra segu veido dažāda biezuma morēnas smilšmāls. Teritorijā ap Tērveti tās biezums ir no dažiem desmitiem centimetru līdz 10 metriem, kamēr pārējā Zemgales līdzenumā tā ir ievērojami biezāka (10- 20 m). Virs tās izvietojušies baseinu ūdeņu karbonātiem bagāti bezakmeņu segmālu nogulumi – slokšņu māli un putekļaini lesveida smilšmāli.

Tērvetes upes ieleja kopā ar sāngravām rada saposmotu reljefu, jo ieleju dziļums pārsvarā ir 12-25 m, platums – 0,1-0,5 km.

3.3. Hidroloģija.

3.3.1. Tērvetes upe

Zemgales līdzenumam ir izteikts radiāls upju tīkls, kas ir visblīvākais Latvijā. Tērvetes upe ir 68 km gara Zemgales līdzenuma upe, kas dabas parka „Tērvete” teritorijā tek pa dziļu ieleju. Tā ir Lielupes baseina upe, kas sākas kā grāvis pie Latvijas/ Lietuvas robežas un ietek Svētē. Sateces baseina platība ir 440 km².

Dabas parka teritorijā ietilpst 4,5 km garš upes posms starp Dobeles - Elejas šoseju un Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi (izņemot posmu leļpus šosejas ~ 150 m), kā arī 2 km posms augšpus Dobeles - Elejas šosejas (izņemot dažus posmus ar kopējo garumu ~ 400 m). Vietām stāvos upes krastos izveidojušies atsegumi (lielākā - māla krauja jeb Tērvetes Staburags). Upes krasts pārsvarā apaudzis ar krūmiem, vietām klajš, maz apdzīvots (dažas viensētas). Upe meandrē, vietām veidojot šaurākas vai platākas palieņu pļavas, kā arī nelielas vecupes.

Upes posms dabas parka teritorijā nav regulēts. Galvenais piesārņojuma avots ir sadzīves notekūdeņi, kas dažādā pakāpē attīrīti ieplūst Tērvetes upē - dabas parka teritorijā no RC „Tērvete” bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (NAI) - mitrājiem, neattīrīti notekūdeņi no sanatorijas ciemata, ārpus dabas parka - no Bukaišu ciema bioloģiskajām NAI un Tērvetes pamatskolas NAI.

Tērvetes upe posmā no īpašuma „Straujupes” līdz Rotaļu laukumam (skulptūras „Lutausis un Sprīdītis”) ~ 5 km ir strauja (t.i. ritrāla tipa upe: straumes ātrums > 0,2-0,3 m/s, kritums > 2 m/km - 2.3 m/km), tās gultne ir akmeņaina vai oļaina, mālaina vai granšaina, raksturīgi izskaloti krasti. Krastos aug gk. lapu koku mežs.

Posmā no Rotaļu laukuma līdz Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvei (~ 1.5 km) tā ir lēna (t.i. potamāla tipa upe: straumes ātrums < 0.2-0.3 m/s, kritums < 2 m/km - 0.7 m/km), tās gultne mālaina, granšaina, vietām dūņaina, vairāk aizaugusi ar ūdensaugiem. Krastos raksturīgs krūmājs.

Upē un tās krastos vērojama bebru darbība - vismaz piecās vietās ir izveidoti aizsprosti (lielākie - pie īpašumiem „Sprīdīši” un „Straujupes”, kā arī augšpus Tērvetes pilsdrupām), daudzviet nograuzti un upē sagāzti koki, kas palu laikā tiek aizskaloti un var nosprostot upi. Divās vietās ir konstatēti šādi sanesumu izveidoti aizsprosti.

3.3.2. Avoksnāji un avoti

Tērvetes upes krastos un mežos atrodas avoksnāji un avoti, kuri bieži veido arī tērces. Sevišķi izteikta avotu darbība ir mežaudzēs Melno dzirnavu apkārtnē jeb Melnā kroga leļā (Jelgavas rajona Zaļenieku pagastā).

Ārpus dabas parka teritorijas, bet uz dabas parka avotu strauta (t.s. Melnupītes) uzpludināti vairāki dīķi, kas savulaik izmantoti Melno dzirnavu darbībā. Visi dīķi ir dzidrūdēns un cietūdēns ūdenstilpnes.

Avoti, kas atrodas „Pļavenieku” īpašumā, hidroloģiski saistīti ar Skujenes upi, kas tek garām dabas parkam.

3.3.3. Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve

Netālu no Tērvetes upes satekas ar Skujenes upi (arī Skujaine, Tērvetes upes kreisā pieteka) laikā no 1975. līdz 1981.g., uzpludinot izmantotu karjeru un Tērvetes palieņu pļavas, ierīkota mākslīga Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve, ko ierobežo 2,3 km garš dambis (R, Z, A daļā). Ūdenskrātuve ir sekla, caurtekoša. Ūdenskrātuves platība aptuveni 74 ha (kopā ar salām), garums 1,2 km, lielākais platums 0,7 km, maksimālais dziļums 3,5 m, vidējais dziļums 1,5 m. Tērvetes upe ietek ūdenskrātuves D daļā, iztek no tās A daļas (slūžas ar līmeņa regulēšanu). Ūdenskrātuves vidū ir Grīvu sala, izveidotas vēl divas salas putnu ligzdošanai.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve pieder pie eitrofa tipa ūdenstilpēm. Tās grunts pārsvarā dūņaina, piekrastē vietām smilšaina un nedaudz akmeņaina, D daļā aizaugusi. Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves ūdens krāsa ir zaļgandzeltena, dzelteno krāsu dod humusvielas, kuras ienestas ar Tērvetes upes ūdeņiem. Ūdens caurredzamība salīdzinoši maza, konstatēta ūdens ziedēšana.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā) pirms uzpludināšanas nav novākta melnzeme, kā rezultātā šajā daļā pastiprināti veidojas dūņas, ūdenskrātuve kļūst seklāka - 30-40 cm un aizaug ar ūdensaugu veģētāciju.

Kopējais veģētācijas aizaugums Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē veido 70-80% no ezera platības. Ūdenskrātuves virsūdens aizaugums - virsūdens un peldlapu veģētācija veido apmēram 60%. Virsūdens augājā dominē ezera meldri *Scirpus lacustris* (gk. puduri ezera centrālajā daļā), niedres *Phragmites australis*, kalnes *Acorus calamus*, vietām ežgalvītes *Sparganium sp.* un čemurainie puķumeldri *Butomus umbellatus*. Peldlapu augājā dominē dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* – plaša vienlaidus audze ūdenskrātuves R daļā un daudzas skrajas audzes pārējā daļā. Iegrimušajā veģētācijā dominē raglapes *Ceratophyllum sp.*, aug arī ūdensgundegas *Batrachium sp.* un mieturu daudzlapas *Myriophyllum verticillatum*, piekrastē vietām spirodellas *Spirodella sp.*

2008. gadā plānots atjaunot slūžas, kas regulē nemainīgu ūdens līmeni ūdenskrātuvē. Atjaunošanas pasākumu finansē VAS „Latvijas valsts meži”.

3.4. Augsnes

Dabas parkā „Tērvete” dominē velēnu karbonātu, velēnu podzola un podzolētas augsnes.

Augsnes cilmiežos daudz karbonātu, to saturs svārstās no 20 – 30%. Ar to izskaidrojams velēnu karbonātu augsnes pārsvars. Tās laika gaitā pārvērstas augstvērtīgās, iekultivētās velēnu karbonātu un velēnu gleja putekļaina smilšmāla un māla augsnes.

I 4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS

4.1. Iedzīvotāji (pastāvīgie iedzīvotāji, zemes īpašnieki, kuri pastāvīgi nedzīvo aizsargājamā teritorijā, apmeklētāji), apdzīvotās vietas, nodarbinātība.

Dabas parkā „Tērvete” Tērvetes pagasta teritorijā ir 14 privātie īpašnieki, bet dabas parka Zaļenieku pagasta daļā dzīvo tikai viena ģimene (īpašums „Skudras”), tāpēc veikta tikai Tērvetes pagasta iedzīvotāju demogrāfiskā analīze.

Tērvetes pagasts pēc iedzīvotāju skaita ir viens no lielākajiem Dobeles rajonā (2007.gadā - 2286 iedzīvotāji). Migrācijas rādītāji liecina, ka arī citu pašvaldību cilvēki šeit atrod jaunu dzīves un/vai darba vietu.

Iedzīvotāju sastāva analīze rāda, ka Tērvetes pagastā:

- 48 % iedzīvotāju ir vīrieši, savukārt, 52 % - sievietes;
- 61 % ir darbaspējas vecumā, 18 % - vecāki par 60 gadiem, bet 21 % ir bērni un jaunieši līdz 18 gadiem;
- maznodrošinātās ģimenes ir 10 % no ģimeņu kopskaita, un to skaits pēdējos gados ir samazinājies.

Tērvetes ciematā, kas atrodas vistuvāk dabas parkam, ir 462 iedzīvotāji jeb 20 % no pagasta iedzīvotāju kopskaita.

Tērvetes pagasta salīdzinoši labā ekonomiskā situācija ir saistīta ar vairāku lielu darba devēju atrašanos pagasta teritorijā:

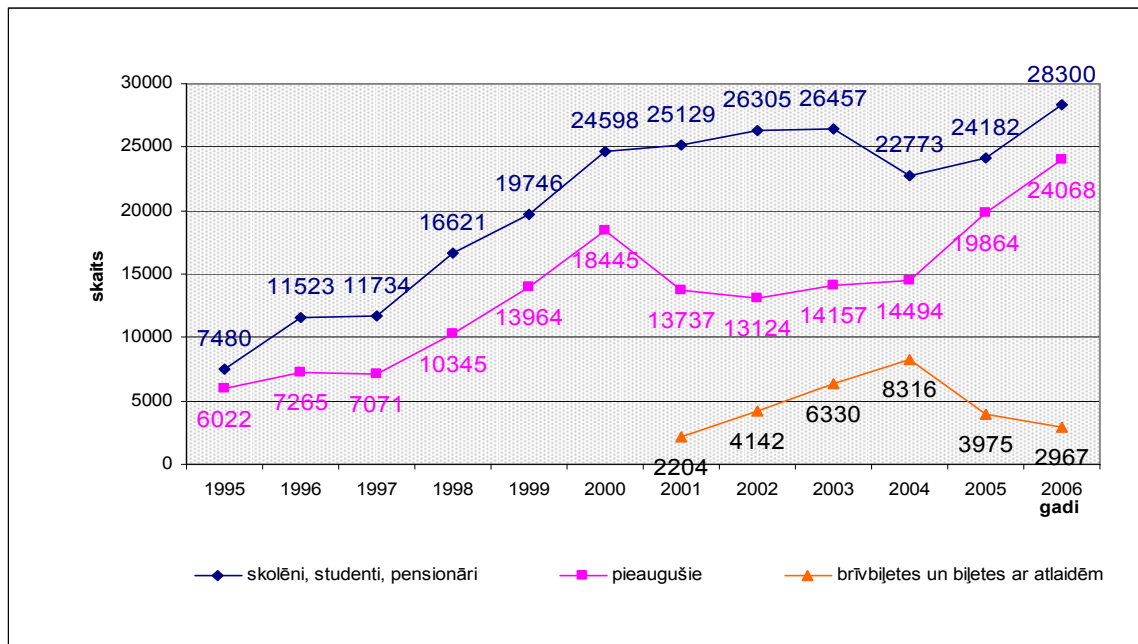
- A/S „Agrofirma Tērvete” (358 strādājošie, no tiem ~ 50 Dobelē),
- SIA RC „Tērvete” (~ 80 strādājošie),
- Sociālās aprūpes centrs (SAC) „Tērvete” (96 darbinieku, t.sk. no Dobeles, Bukaišiem, Augstkalnes),
- LKS „Dāmnieki” (atkarībā no sezonas – 30-40 strādājošie),
- novada dome, 2 skolas Tērvetes pagastā, komunālais dienests utt. (~100 strādājošo).

Liela daļa iedzīvotāju nodarbināti savās zemnieku saimniecībās.

Pagastā oficiāli reģistrēto bezdarbnieku skaits ir 32 jeb 1,4 %. Tērvetes novada dome dod iespēju bezdarbniekiem strādāt teritorijas uzkopšanas darbos (ceļmalu sakopšana un citu teritoriju sakārtošana, u.t.t.). Sezonas darbu laikā ir iespējams strādāt arī zemnieku saimniecībās.

4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju.

Galvenie Tērvetes dabas parka apmeklētāji ir skolas vecuma bērni un ģimenes. Tērvetes dabas parka darbības analīzei par atskaites punktu pieņemts 1995.gads, kad tika ieviestas ieejas biļetes. Dabas parka „Tērvete” apmeklētāju skaita dinamika parādīta 1.att.

1.att. Apmeklētāju skaita dinamika dabas parkā „Tērvete” (1995.-2006. gads)

Salīdzinot ar 1995.gadu, reģistrēto apmeklētāju skaits ir četrkārtšojies un tas 2007.gadā sasniedzis 63 tūkstošus. Apmeklētāju skaita pieaugums ir vienmērīgi augošs.

Vislielākais apmeklētāju skaits ir maija un septembra mēnesī. Šajos divos mēnešos parku apmeklē 38 % no visiem apmeklētājiem. Šāda skaita koncentrēšanās saistīta ar intensīvām skolu ekskursijām. Vasaras mēnešos dabas parka apmeklētāju skaits veido 39 % no kopējā skaita. Šo rādītāju nākotnē vajadzētu palielināt līdz 40-50 %, organizējot vasaras nometnes un citus pasākumus. Savukārt oktobrī apmeklētāju skaits samazinās: apmeklējumi ir cieši saistīti ar meteoroloģiskajiem apstākļiem. Ziemas sezonā (decembrī, janvārī, februārī) apmeklētāju uzskaitē netiek veikta. Tāpēc ir jāveic pasākumi, lai piesaistītu apmeklētājus arī šajā laikā.

Vislielākā antropogēnā slodze novērojama dabas parka centrālajā daļā relatīvi nelielās platībās (~ 300-400 ha), kurā atrodas populārākie parka apskates objekti (Rūķīšu mežs, Pasaku mežs ar Raganu silu, Rotaļu laukums ar atpūtas vietām), tāpēc atsevišķos maršrutos iespējama ietekme uz vidi.

Teritorijas infrastruktūras tālāka pilnveidošana (Tūristu informācijas centra, Tērvetes interaktīvā izziņas centra utt. izbūve) sekmēs teritorijas kā tūrisma vietas popularitātes pieaugumu un tās izmantošanas iespējas visu gadu. Lai ilgtermiņā saglabātu parka dabas un ainaviskās vērtības, dabas aizsardzības plāna aktualizācijas izstrādes laikā rūpīgi izvērtējams esošais dabas parka zonējums.

Pie Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves atpūšas tie apmeklētāji, kas izmanto makšķerēšanas un citas ūdenskrātuves izmantošanas iespējas (putnu vērošana u.c.). Lai nodrošinātu dabas parka „Tērvete” apmeklētāju ilglaicīgākas uzturēšanās un atpūtas iespējas, kā arī dažādus pasākumus (semināri, sporta pasākumi un citas aktivitātes), plānota arī rekreācijas centra – viesu mājas celtniecība pie Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves.

4.3. Teritorijas izmantošanas veidi.

4.3.1. Tūrisms un atpūta

Dabas parks „Tērvete” ir populāra un tūristu iecienīta atpūtas vieta. Pašreizējā situācija parāda, ka dabas parks „Tērvete” ir viens no nozīmīgākajiem rekreācijas un tūrisma resursiem Latvijā.

Pēdējos gados dabas parku apmeklē vidēji 60-65 tūkstoši cilvēku gadā, 2007.gadā 63 tūkstoši apmeklētāju, no kuriem apmēram puse ir skolēni. Labiekārtotajai parka daļai to var uzskatīt par optimālu apmeklētāju skaitu. Taču jāatzīmē, ka visa dabas parka teritorija nav vienmērīgi apmeklēta laikā un telpā.

Tā kā Tērvetes pagasta iedzīvotājiem ieeja parkā ir bez maksas, tas ir ļoti populārs atpūtas, izglītības un izklaides objekts.

Parku apmeklē visi RC „Tērvete” atpūtnieki un slimnieki, izmantojot īpašu atlaidi un nopērkot ieejas biļeti uz visu ārstēšanās periodu.

Kā **pozitīvie faktori** tūrisma attīstībai dabas parkā „Tērvete” kopumā minami:

- izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis;
- laba ceļu infrastruktūra un satiksme līdz Tērvetei;
- vērtīga dabas pamatne (dabas parks, interesants reljefs Zemgales līdzenumā, Latvijā augstākās un vecākās priedes);
- bagāts kultūrvēsturiskais mantojums (pilskalni, arhitektūras pieminekļi, A.Brigaderes māja-muzejs);
- RC „Tērvete”;
- Tērvetes vārda atpazīstamība tūrisma tirgū (dabas parks, A.Brigaderes māja-muzejs, Tērvetes alus, Tērvetes zirgi);
- spēcīgas papildnozares tūrisma attīstības veicināšanai – alus ražošana, zirgkopība;
- senas un stabilas tūrisma tradīcijas (Tērvetes Tūrisma informācijas centrs un biedrība „Tērvetes attīstības apvienība”);
- salīdzinoši laba sociāli ekonomiskā situācija pagastā kopumā.

Kā **negatīvie faktori** tūrisma attīstībai Tērvetes pagastā un dabas parkā „Tērvete” kopumā minami:

- intensīvi noslogotā parka centrālā daļa un autostāvvietas aktīvās sezonas laikā;
- nepietiekošs pakalpojumu klāsts tūrisma sezonas laikā (ēdināšana, naktsmītnes, tualetes);
- ceļa zīmju un norāžu trūkums pagastā kopumā;
- atsevišķu tūrisma objektu apgrūtināta pieejamība slikto iekšējo ceļu dēļ (Staburags, bijusī padomju armijas bāze);
- nav nodrošināti tūrisma pakalpojumi rudens-ziemas sezonā;
- vāji attīstītas velotūrisma iespējas (veloceliņi, kartes, velosipēdu noma);
- nav attīstīts lauku tūrisms;
- vāji attīstīta vietējā amatniecība;
- vietējo gidu nepietiekoša kvalifikācija (nepietiekamas svešvalodu zināšanas);
- savstarpējas sadarbības trūkums vienotas tūrisma politikas veidošanā un marketingā gan Tērvetes un Zaļenieku pagastā, gan Dobeles un Jelgavas rajonā un visā Zemgales reģionā.

Tērvetes un Zaļenieku pagastā tūrisms varētu būt viens no pagasta sociāli ekonomiskās dzīves veicinātājiem, kas ļautu celt iedzīvotāju labklājību, radot arī jaunas darba vietas.

Lai veicinātu tūrisma attīstību, savstarpēji jāsadarbojas Tērvetes novada domei un Zaļenieku pagasta padomei, Tērvetes TIC, biedrībai „Tērvetes attīstības apvienība”, VAS „Latvijas valsts meži”, A/S „A/F Tērvete”, „Sprīdīši”, „Pļavenieki”, „Auziņas”, „Podziņas” u.c. zemes īpašniekiem, kā arī tūrismā ieinteresētajiem uzņēmējiem. Tērvetes novadā 2008. gadā izveidota darba grupa, kas plānos vienotu tūrisma infrastruktūru.

4.3.2. Lauksaimniecība

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes atrodas Tērvetes pagastā un aizņem 5,98 % no dabas parka „Tērvete” teritorijas. Tās ir pļavas un ganības (8. tabula). Lielākās platības (34,3 ha) atrodas īpašuma “Pļavenieki” teritorijā un tās iznomā AS „A/F Tērvete” zirgu ganīšanai un zāles pļaušanai. Pļavas, kas atrodas Tērvetes upes krastos, tiek izmantotas ekstensīvi - gan pļaujot, gan noganot.

Dabas parka Zaļenieku pagasta daļā nav lauksaimniecībā izmantojamo zemju.

4.3.3. Mežsaimniecība

Lielāko daļu dabas parka „Tērvete” mežus apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži”. Jaunākā valsts mežu inventarizācija veikta 2002.gadā. Privātajos īpašumos mežsaimnieciskā darbība praktiski nenotiek.

VAS „Latvijas valsts meži” meža apsaimniekošanas plānā dabas parka „Tērvete” meži definēti kā augstvērtīgi, kas ir būtiski bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, tiem ir dabiskam mežam atbilstoša struktūra un apstākļi, kas ļauj eksistēt retām vai saimnieciskās darbības apdraudētām sugām vai ekosistēmām, kā arī tajos atrodas sabiedrībai nozīmīgi kultūras un vēstures objekti.

Mežsaimnieciskā darbība teritorijā tiek veikta saskaņā ar dabas parka „Tērvete” individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem (2008.gada 7.jūlija MK noteikumi Nr. 513), bet pirms tam – ar MK noteikumiem Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Dabas parkā „Tērvete” līdz šim veiktas tikai krājas kopšanas un sanitārās cirtes. Atsevišķos gadījumos dabas parka attīstības un tūrisma infrastruktūras nodrošināšanai veiktas izlases cirtes (2. tabula).

2. tabula

Dabas parkā „Tērvete” mežos veiktās cirtes un apjomi

Gads	Izlases cirtes, m ³	Krājas kopšana, m ³	Sanitārās cirtes, m ³
2000	-	787	-
2001	41	919	36
2002	-	-	18
2003	18	833	-
2004	-	27,7	42,1
2005	106	-	5998
2006	70	-	63
2007	264	-	55
2008	-	50	173

Dabas parkā „Tērvete” ļoti populāra ir meža blakusizmantošana - ogošana, riekstošana un sēņošana.

4.3.4. Zvejniecība

Dabas parka teritorijā atrodas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve, kā arī Tērvetes upe. Kopš 2000.gada Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži” struktūrvienība „Rekreācija un medības”. Zeme Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves R krastā un zem ūdenskrātuves R daļas atrodas „Pļavenieku” īpašumā.

Ūdenskrātuvē kopš 2000. gada ieviesta licencētā makšķerēšana, to organizē un nodrošina VAS LVM. Tā ir bagāta ar zivīm, tomēr katru gadu tiek papildināti to krājumi. 2001.gadā ūdenskrātuvē ielaisti 50 000 līdaku kāpuru un 880 kg divgadīgās karpas, 2002. gadā - 50 000 līdaku kāpuru un 800 kg divgadīgās karpas. Laika periodā no 2003.gada līdz 2008.gadam ikgadēji ūdenskrātuve tiek papildināta ar 50 000 līdaku kāpuriem. Pēc vairāku gadu pārtraukuma 2008.gadā šeit ielaisti 350 kg divgadīgās karpas.

Kopš 2002.gada ūdenskrātuves laivu bāze atrodas VAS „Latvijas valsts meži” valdījumā esošajā īpašumā „Silalībieši” teritorijā. Tajā izveidotas atpūtas vietas, savukārt ūdenskrātuves krastā izbūvētas makšķernieku laipas. Uz dambja izvietotas 6 makšķernieku—atpūtas mājiņas: četras divvietīgas un divas četrvietīgas. Blakus ūdenskrātuvei atrodas arī automašīnu stāvvietas.

Izmantoto licenču skaits salīdzinot ar 2003.gadu (1094 licences) divkāršojies: 2007.gadā izdota 2741 licence, kas liecina par makšķernieku skaita pieaugumu un popularitāti.

Informācija par nozvejoto zivju apjomiem Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē, līdz ar to - arī par zivju resursu izmantošanas intensitāti laika periodā no 2001.-2007. gadam apkopota 3.tabulā (izmantotas izsniegto makšķerēšanas licenču „Lomu uzskaites” ziņas).

Nekontrolēta makšķerēšana novērota Tērvetes upes lēnajā posmā pirms ūdenskrātuves.

4.3.5. Medības

Dabas parka „Tērvete” teritorijā medību tiesību lietotājs ir VAS „Latvijas valsts meži”. Valsts meža dienesta dati par medījamo dzīvnieku uzskaiti parādīti 4.tabulā.

Medības dabas parka teritorijā pašreiz nenotiek. Tās ir pieļaujamas epizootiju (trakumsērgas) novēršanai.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē uzskaitītie makšķernieku lomi

Gads	līdakas		asari		ruduļi		raudas		līņi		plauži		karpas	
	skaits	svars	skaits	svars	skaits	svars	skaits	svars	skaits	svars	skaits	svars	skaits	svars
2001	84	96.3	95	10.9	0	0	141	11.6	11	6.5	0	0.0	2	1.0
2002	207	300.0	312	27.1	13	2.1	560	36.4	54	46.3	129	45.3	68	120.9
2003	285	90.3	890	88.0	124	10.1	1944	119.7	37	41.3	153	65.5	10	14.9
2004	633	954.5	3790	326.3	0	0	4977	323.3	72	68.8	247	77.5	18	41.1
2005	239	352.1	2719	176.8	0	0	311	24.8	0	0.0	11	1.3	0	0
2006	316	504.0	359	26.3	241	23.5	275	14.6	12	12.5	1	1	0	0
2007	247	358.7	198	21.0	0	0	40	7.4	2	4.0	2	1.5	0	0
Kopā	2011	2655.9	8363	676.4	378	35.7	8248	537.8	188	179.4	543	192.1	98	177.9

4. tabula

Medījamo dzīvnieku uzskaitē dabas parkā „Tērvete”

Gads	Brieži			Stirnas		Meža cūkas	Lapsas	Zaķi		Bebri	Ūdri	Jenotsuņi	Caunas	Āpši	Seski	Ūdeles	Ondatras
	Bulļi	Govis	Teļi	Āži	Kazas			Pelēkie	Baltie								
2001	3	7	4	13	14	6	18	12	-	20	4	10	8	8	4	10	-
2002	3	7	3	14	16	6	20	10	-	16	4	12	10	8	4	10	-
2003	2	7	3	12	19	4	14	12	-	15	5	10	8	8	6	14	-
2004	3	6	4	17	22	9	18	16	-	18	5	12	8	8	8	18	-
2005	4	6	4	22	26	16	20	20	-	20	6	14	10	10	10	20	20
2006	1	3	2	23	35	16	20	20	-	28	6	12	6	8	16	24	24
2007	4	6	4	22	26	16	20	20	-	20	6	14	10	10	10	20	20

II TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

II 1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ, TAI SKAITĀ IESPĒJAMO DRAUDU IZVĒRTĒJUMS

Dabas parkā „Tērvete” ir ne tikai daudzveidīgas dabas, ekoloģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības, bet tā ir arī ļoti piemērota teritorija sabiedrības daudzpusīgai atpūtai, izziņai, izglītošanai un audzināšanai.

Šāda teritorija ir unikāla Zemgales līdzenuma agrārajā ainavā. Dabas parkā „Tērvete” izveidojies stabils mikroklimats, ko nosaka upes ielejas reljefs, auglīgā augsne un sugām bagātās pļavas un meži. Tērvetes upes ieleja kopā ar meža masīvu veido funkcionāli vienotu dabas kompleksu, par to liecina konstatētās dabas vērtības. Apkārt dabas parkam atrodas plašas intensīvi izmantotas lauksaimniecības platības, kas teritorijas ainaviskās vērtības un bioloģisko daudzveidību pašreiz negatīvi neietekmē, bet izceļ dabas parka ekoloģisko un bioloģisko stabilitāti un vērtību.

Teritorija kalpo kā dzīvesvieta gan tipiskām, gan retām un īpaši aizsargājamām floras un faunas sugām, un to nosaka daudzveidīgu mežu, pļavu un ūdeņu biotopu sastopamība. Arī mākslīgi veidotās Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves faunas un floras attīstība liecina par tā dabiskuma palielināšanos un iekļaušanos Tērvetes kultūrainavā.

Tērvetes upes ielejā sastopami nogāžu un gravu meži ar bioloģiski veciem kokiem, savukārt, nogāžu augšdaļā un uz pauguriem pārstāvēti priežu meži, kuros pēdējos gadus jau nozīmīgu īpatsvaru kokaudzes stāvā ieņem lapu koki – ozoli, oši, liepas. Dabas parka „Tērvete” mežos bagātīgi pārstāvēta villainā gundega, sastopama arī pūkainā asinszāle. Šīs augu sugas ir raksturīgas Zemgalei, bet citur Latvijā retas.

Tērvetes upes, Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves krastos, kā arī mežu ielokos reljefa paaugstinājumos nelielās platībās sastopamas dabiskas pļavas. Pļavās un mežos bagātīgi pārstāvēti auglīgu augšņu augi, liecina par augstu kaļķa saturu augsnē.

Dabas parka teritorijā ilgtspējīgi līdzās pastāv dabas un kultūrvēsturiskās vērtības, tai piemīt augsta ainaviskā vērtība un tā izmantojama atpūtai un sabiedrības izglītošanai. Gan īpašie klimatiskie apstākļi, gan priežu audzes veido piemērotu vidi cilvēku rehabilitācijai, ko jau no 1930. gadu beigām realizē kādreizējā Tērvetes sanatorija (tagad RC „Tērvete”).

Aizsargājamā teritorijā pārstāvēti 11 Latvijā un 9 Eiropā īpaši aizsargājami biotopi – boreālie meži (9010*) – 117,7 ha (8,6 %), jaukti platlapju meži (9020*) – 22,0 ha (1,6 %), nogāžu un gravu meži (9180*) – 3,11 ha (0,2 %), komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži (91E0*) un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160) – 36,3 ha (2,7 %), melnalkšņu staignāji (9080*) – 0,3 ha (0,02 %), sausas pļavas kaļķainās augsnēs (6210) – 11,6 ha (0,9 %), mēreni mitras pļavas (6510) – 11,7 ha (0,9 %) un līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (3260) – 3,5 km (0,3 %) (11. tabula; 7. pielikums).

No tiem galvenā vērtība ir boreālajiem mežiem, sausām pļavām kaļķainās augsnēs, kā arī līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdenstecēm ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (upju straujtecēm).

Galvenie faktori, kas ietekmē dabas vērtības dabas parkā „Tērvete” kopumā, ir šādi:

1. Apmeklētāju skaita pieaugums.

Šis ir gan pozitīvs, gan negatīvs faktors. Apmeklētāju skaita palielināšanās liecina gan par materiālās labklājības pieaugumu valstī, gan par interešu loka paplašināšanos. Parku apmeklē ne tikai organizētas skolēnu vai pieaugušo grupas, tas kļuvis par tautā iecienītu ģimeņu atpūtas vietu. Pie tam – apmeklētāju plūsmai raksturīga sezonāla dinamika (maksimums - maijs, jūnijs un septembris, oktobris). Dažos gados novērojama arī masveidīga ogošana un riekstošana parka teritorijā.

Jau patlaban parkā pastāv dažādas aktīvās un pasīvās atpūtas iespējas. Lai optimāli sabalansētu apmeklētāju plūsmas un nepieļautu „nejaušu” ietekmi uz vērtīgākajiem biotopiem, ir apzinātas dabas vērtības. Sabalansējot apmeklētāju plūsmu laikā un telpā, kā arī plānojot pārdomātu atpūtas infrastruktūru, ir iespējams ilgstoši saglabāt parka dabas vērtības, būtiski neierobežojot sabiedrības intereses.

Jūtīgās, bioloģiski vērtīgās ekosistēmas (pārmitro platlapju mežu un minerālvielām bagātu avotu un avotu purvu komplekss) nākotnē iekļaujamas zinātniskai izziņai un izglītošanai paredzētos maršrutos atsevišķām apmeklētāju grupām gida pavadībā.

Apmeklētāju skaita palielināšanās rezultātā palielinās arī ugunsbīstamība parkā. Pavasarī tas attiecas uz ļaunprātīgu pļavu dedzināšanu (īpašumi „Podziņas”, „Auziņas”), savukārt, vasarā palielinās meža ugunsgrēku iespēja (blakus dabas parka teritorijai Zaļenieku pagastā atrodas plaši apmeklēta peldvieta – Pūteļu karjers).

Reizēm parkā konstatētas huligāniskās darbības sekas - informācijas stendu, koka būvju un parkā izstādīto figūru bojāšana, kā arī atkritumu atstāšana parka teritorijā (sevišķi – privātā īpašuma „Podziņas” teritorijā).

2. Teritorijas piesārņošana.

2.1. Notekūdeņi

Piesārņojuma avots ir gan neattīrīti notekūdeņi, gan bioloģiski attīrīti notekūdeņi. Visvairāk Tērvetes upē novadītie notekūdeņi ietekmē Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi, veicinot tā aizaugšanu. Ietekme uz upi parādās posmos ar lēnu straumi, galvenokārt upes lejtecē pirms ūdenskrātuves - upes aizaugums ar ūdensaugiem vietām pārsniedz 50 %. Upes posmos, kur nav apēnojuma un lēnāka straume, savairojušās pavedienveida aļģes. Dabas parka „Tērvete” teritorijā visnegatīvāk ūdeņu kvalitāti ietekmē Tērvetes sanatorijas ciema neattīrīti notekūdeņi, kas pa grāvi ietek Tērvetes upē, ~ 2,5 km pirms ietekas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē. Kopējais neattīrīto notekūdeņu apjoms varētu būt 12 - 15 m³/ diennaktī.

RC „Tērvete” bioloģiski attīrīto notekūdeņu (no mitrāja) izplūdes vieta ir Tērvetes upe dabas parka teritorijā, vidējais notekūdeņu apjoms 60 m³/ diennaktī, fosfora emisija - aptuveni 0,03 tonnas/gadā. RC „Tērvete” bioloģiskās NAI joprojām nav nodotas ekspluatācijā, jo niedru lauks nedarbojas atbilstoši projektā paredzētajam (dažās vietās novērojama notekūdeņu izplūde augsnes slāņa virspusē, niedres laukā neaug vienmērīgi).

Tērvetes upi augšpus dabas parka „Tērvete” piesārņo izplūdes no: Bukaišu ciema bioloģiskajām NAI (ietekmi uz upi mazina ūdenskrātuve) - vidējais apjoms 45 m³/dnn, fosfora emisija 0,048 t/gadā; Zelmeņu ciema bioloģiskajām NAI (izplūde Svēpaines upē, 3 km pirms tās ietekas Tērvetē) - vidējais apjoms 33 m³/ diennaktī, fosfora emisija 0,09 t/gadā; Tērvetes pamatskolas NAI - 3 m³/ diennaktī.

2.2. Atkritumi

Palielinoties apmeklētāju skaitam, palielinās atkritumu daudzums dabas parka teritorijā, neskatoties uz to, ka apmeklētākajos maršrutos izvietotas speciālas atkritumu urnas. Negatīvi tas ietekmē galvenokārt privātos īpašumus un rada negatīvu dabas parka koptēlu.

3. Bebru darbība

Bebru negatīvā ietekme uz upi galvenokārt izpaužas upes aizsprostošanā, kā rezultātā upe tiek fragmentēta, un ir traucēta vai pārtraukta ūdensdzīvnieku brīva migrācija. Bebru izveidotajos uzpludinājumos ūdens ir stāvošs, uzkrājas dūņas, izzūd straujtecēm raksturīgie bentosa dzīvnieki un ūdensaugi, tiek bojāts vai iznīcināts aizsargājamais biotops.

Dabas parka „Tērvete” teritorijā Tērvetes upē ir konstatēti pieci bebru aizsprosti - trīs lielākie ir izveidoti pie īpašuma „Straujupes”, augšpus īpašuma „Sprīdīši” un augšpus Tērvetes pilskalna, divi mazāki bebru aizsprosti - posmā pie Tērvetes pilskalna. Lielāko uzpludinājumu garums sasniedz pat 0.2 km. Šajos posmos upei raksturīgie aizsargājамie biotopi ir bojāti vai iznīcināti. Šādu posmu kopējais garums ir 0,7 km. Upes krastā nograuztie un upē sagāztie koki un krūmi palu laikā tiek nesti pa upi uz leju. Vietās, kur tie uzkrājas, upe aizsprostojas, un veidojas līdzīgi uzpludinājumi bebru veidotajiem. Dabas parkā konstatētas divas vietas, kur sanesumi draud aizsprostot upi - tie ir posmā augšpus Tērvetes Staburaga.

4. Teritorijas infrastruktūras nepietiekamība.

Dabas parka infrastruktūras attīstība – gan dažādu būvju, gan pakalpojumu veidā atpaliek no parka apmeklētāju skaita pieauguma tempa. Nākotnē jāturpina teritorijas infrastruktūras attīstība – sabalansējot apmeklētāju plūsmu laikā un telpā, kā arī plānojot pārdomātu atpūtas infrastruktūru, ir iespējams ilgstoši saglabāt parka dabas vērtības, būtiski neierobežojot sabiedrības intereses.

II 2. TERITORIJAS AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS

Teritorijai piemīt augsta ainaviskā vērtība. Dabas parka „Tērvete” meža masīvs lauksaimnieciski apgūtajā Zemgalē vizuāli līdzinās salai. Tērvetes un Skujenes upju ielejas kopā ar sāngravām rada saposmota reljefa iespaidu. Stāvo Tērvetes upes ieleju dziļums pārsvarā ir 12–25 m, bet platums 0,1-0,5 km, radot vienu no skaistākajām un ainaviskākajām vietām Zemgalē. Pļavas ielejās nosaka vietējo ainavu dažādību.

Tā ir viena no gleznainākajām vietām reģionā, kas dažādo vienveidīgo Zemgalei raksturīgo līdzeno lauksaimniecības zemju ainavu. Dabas apstākļu daudzveidība, izteiktais ielejas reljefs, mežu koncentrācija, Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve, kultūrvēsturiskie pieminekļi, kā arī teritorijas sasniedzamība, atpūtas tradīcijas un popularitāte padara teritoriju pievilcīgu apmeklētājiem.

Centrālais ainavas elements teritorijā ir Tērvetes upes ielejas koridors. Ielejas ainava izceļas ar lielu dabas procesu dinamiskumu un dabas apstākļu dažādību. No ekoloģiskā viedokļa ieleju ainavas ir atvērtas sistēmas, kuras ietekmē procesi un cilvēka darbības izpausmes blakus esošajās ainavās.

Parka ainavas struktūras pamatu veido meža masīvs, kurš ieskauj nelielus pļavu fragmentus ielejas gultnē, slīpajās nogāzēs un uz tām. Tikai atsevišķi īpašumi (viensētas) kā ieslēgumi atrodas parkā, lielākā to daļa izvietoti parka perifērijā.

Upes ieleja kopā ar reljefu, mežiem un pļavām veido noslēgtu un atklātu ainavu kompleksu. Pieaugot kokaudzes vecumam un arī augstumam, nepieciešams veidot jaunus skatu punktus un ainavu perspektīvas (skatu torņi, ainavu cirtes). Mazo ainavas elementu daudzveidība – meži, pļavas, ūdeņi, kā arī kultūrvēstures pieminekļi (pilskalni, apbūve), u.tml., sniedz spēcīgu estētisko baudījumu. Turklāt, daudzus vizuāli pievilcīgus ainavu elementus iespējams uztvert, ejot ar kājām. Esošo taku malās, veicot koku un krūmu retināšanu, var atklāt vizuāli augstvērtīgas ainavu perspektīvas. Šādas ainavas Zemgalē ir retas un tamdēļ, jo īpaši saglabājamas.

II 3. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLI EKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Veģetācija

Dabas parks „Tērvete” atrodas Zemgales līdzenumā, kas atrodas Zemgales ģeobotāniskajā rajonā. Zemgales līdzenums ir viens no viendabīgākajiem Latvijas fiziski ģeogrāfiskajiem rajoniem, kā arī viens no visnenāk un visvairāk atmežotajiem dabas rajoniem, kur aramzemes vietām aizņem līdz 80 % no kopplatības. Nelieli mežu masīvi fragmentāri izvietojušies starp tīrumiem, vidēji aizņemot 10-12 % no reģiona. Dabas parka „Tērvete” veģetācija ir daudzveidīga. Lielāko daļu no teritorijas klāj meži, salīdzinoši nelielu daļu gar Tērvetes upi aizņem palieņu pļavas, kā arī sastopamas meža pļavas – lauces mežu ielokā. 80.gadu sākumā izstrādāta detāla dabas parka „Tērvete” veģetācijas klasifikācija. Kopumā izdalītas 14 dažādas augu sabiedrību grupas (Лайвиня, 1982).

1. Priežu meži:

1.1. Priežu meži ar egli un atsevišķiem ozoliem II stāvā

(4 augu sabiedrības sausās augsnēs, ar atšķirīgu pameža un lakstaugu stāva raksturojumu, t.sk. sausas meža pļavas- lauces);

1.2. Priežu meži ar egli un platlapjiem II stāvā

(2 augu sabiedrības dažāda mitruma augsnēs, ar atšķirīgu pameža un lakstaugu stāva raksturojumu);

1.3. Priežu meži ar bērzu un melnalkšņu piemistrojumu

(1 augu sabiedrība mitrās augsnēs).

2. Platlapju-priežu meži

(1 augu sabiedrība vidēji mitrās augsnēs, ar priedi I stāvā un platlapjiem II stāvā, sugām bagātu pamežu un zemsedzi).

3. Lapu koku meži

(3 augu sabiedrības mitrās augsnēs, ar atšķirīgu kokaudzes, pameža un lakstaugu stāva raksturojumu).

4. Ar mežu neapklātās platības:

- 4.1. Grīšļu- graudzāļu pļavas;
- 4.2. Ūdeņi (Tērvetes ūdenskrātuve, Tērvetes upe, avotu strauti);
- 4.3. Lauksaimniecības zemes.

Dabas parka „Tērvete” galvenās biotopu grupas saskaņā ar Latvijas biotopu klasifikāciju (Kabucis, 2001) parādītas 5. tabulā (5. pielikums). Dabas parka teritorijā dominē mežu biotopi, bioloģiski nozīmīgi ir arī saldūdeņu un pļavu biotopi. Dendroloģiskā kolekcija (Tērvetes „Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi) aizņem relatīvi nelielu platību.

5. tabula.

Galvenās biotopu grupas dabas parkā „Tērvete”

Biotopu grupa	Biotopu kodi pēc Latvijas biotopu klasifikatora	Biotopa kopējā platība (ha)
Sausieņu meži	F.1.1.3., F.1.1.4., F.1.2.1., F.1.3.1., F.1.4.1., F.1.6.1., F.1.8.1., F.1.8.3., u.c.	1045,7
Slapjie meži	F.2.1.3., F.2.2.2., F.2.3.1., F.2.4.2.	23,3
Nosusinātie meži	F.3.1.3., F.3.6.2., F.3.6.4.	11,6
Pļavu biotopi	E.1.4., E.2., E.3.	59,8
Upju biotopi	D.2., D.2.5., D.3., D.3.4., D.8.11., D.8.19., D.8.21.	3,0
Stāvoši ūdeņi	C., C.9.	74,0
Dendroloģiskie stādījumi	J.2.	0,5

Dabas parkā „Tērvete” 2003.gadā veikti veģetācijas pētījumi, izmantojot 1957.gadā aprakstītās mežu augu sabiedrības un salīdzinot tās (Čekstere, 1958; Kreile, Straupe, 2004). Lai novērtētu veģetācijas izmaiņas, aprēķināti visu sugu konstantuma rādītāji un vidējās ekoloģisko rādītāju vērtības 1957. un 2003.gadā.

Dabas parkā „Tērvete” laikā no 1998.- 2003.g. veikta dabisko meža biotopu (mežaudžu atslēgas biotopu) inventarizācija, kurā pēc noteiktas metodikas apsekoti un novērtēti visi meža nogabali. Atkārtota dabisko meža biotopu pētīšana un novērtēšana veikta 2008.gada pavasarī–vasarā dabas aizsardzības plāna aktualizācijas ietvaros.

Dabas parka „Tērvete” pļavas padziļināti pētītas laikā no 1999.-2003.g. (Latvijas – Nīderlandes kopprojekts „Dabisko pļavu inventarizācija Latvijā”, EMERALD projekts). Pļavu dabiskums un botāniskā vērtība noteikta pēc tajās sastopamajām neielaboto pļavu indikatorsugām (dabisko pļavu inventarizācijas metodika). Pļavu veģetācijas analīze veikta pēc Brauna-Blankē metodes. Atkārtota pļavu biotopu apsekošana un novērtēšana veikta 2008.gada pavasarī–vasarā dabas aizsardzības plāna aktualizācijas ietvaros.

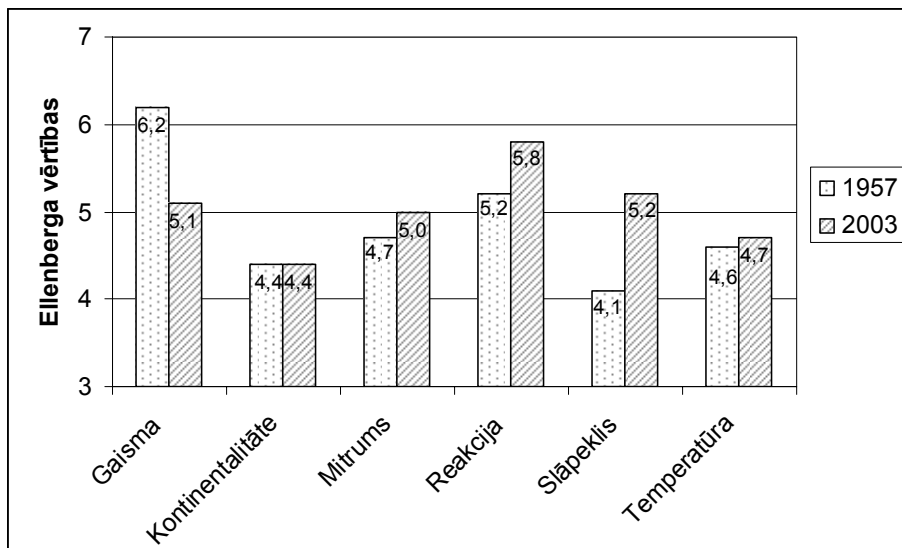
II 3.1. Meži

apraksts un bioloģiskās vērtības

Dabas parka „Tērvete” mežiem Zemgales līdzenumā piemīt īpaši augsta dabas aizsardzības vērtība. Tie ir dominējošie biotopi, jo aizņem vislielāko platību. Mežu biotopiem ir liela ekoloģiska nozīme: mežaudzes ilgstoši nemainīgās platībās ir saglabājušas bioloģisko daudzveidību visos līmeņos (ģenētisko, sugu, ekosistēmu un ainavu). Daļai no meža nogabaliem ir starptautiska aizsardzības nozīme (EP Biotopu direktīvas biotopi), daļa - ir izdalīti kā dabiskie/potenciāli dabiskie meža biotopi, kuriem izveidojami mikroliegumi atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Ievērojama daļa no parka mežiem ir bioloģiski vecas audzes, kuras ilgu laika posmu nav bijušas pakļautas ievērojamai mežsaimnieciskai ietekmei. Turklāt, mežu platības nodrošina sanitāri-higiēniskās vides atveseļošanu un saglabāšanos ekstremālās situācijās Zemgales līdzenuma agrārā ainavā (vēja un ūdens erozija, vējgāzes).

Mežu veģētāciju veido vasarzaļo platlapju mežu klases *Quercus-Fagetea* un boreālo skujkoku mežu klases *Vaccinio-Piceetea* rakstursugas. V.Eihe jau 1936.gadā rakstīja, ka šādi meži uzskatāmi par sekundāriem iznīcināto egļu un ozolu mežu vietā (Вимба, 1985). Platlapju meži bija plaši izplatīti Zemgalē līdz 17. gadsimtam, kad sākās auglīgo zemju apgūšana, kas turpinājās 18. un 19. gadsimtā. Neraugoties uz ilgstošu antropogēnu ietekmi, tagad vērojama platlapju koku sugu – parastā ozola *Quercus robur*, parastās liepas *Tilia cordata* un kļavas *Acer platanoides* klātbūtne koku stāvā, kur līdz šim valdošā suga bija parastā priede *Pinus sylvestris*. II stāvu veido kļavas, ozoli, liepas un gobas *Ulmus glabra*, kā arī baltalksnis *Alnus incana*. Krūmu un paaugas stāvā tagad daudz retāk sastopams āra bērzs *Betula pendula*, kadiķis *Juniperus communis*, parastā apse *Populus tremula*, ozols, bet biežāk – parastā ieva *Padus avium*, parastā lazda *Corylus avellana* un pūkainā jāņoga *Ribes spicatum*. Lakstaugu stāvs ļoti daudzveidīgs un atbilst platlapju-skujkoku mežiem. Kopš 1957.gada ir ievērojami samazināties mezofīto pļavu un ganību klases *Molinio-Arrhenatheretea* rakstursugu skaits mežos. Lakstaugu stāvā samazinājušās vai izzudušas graudzāles un citas pļavu un ganību sugas – parastais pelašķis *Achillea millefolium*, vizulis *Briza media*, niedru ciesa *Calamagrostis arundinacea*, parastā kamolzāle *Dactylis glomerata*, pūkainā pļavauzīte *Helictotrichon pubescens*, baltā madara *Galium album*, ziemeļu madara *Galium boreale*, tīrumu pēterene *Knautia arvensis*, vidējā ceļteka *Plantago media*, gaiļbiksīte *Primula veris*, stāvais retējs *Potentilla erecta*, pļavas āboliņš *Trifolium pratense*, birtalu veronika *Veronica chamaedrys*. Tagad vairāk sastopami platlapju mežam raksturīgie lakstaugi – vārpainā krauklene *Actaea spicata*, baltā vizbulīte *Anemone nemorosa*, pirkstainais grīslis *Carex digitata*, divlapu žagatiņa *Maianthemum bifolium*, mūru mežsalāts *Mycelis muralis*, meža zaķskābene *Oxalis acetosella*, čūskoga *Paris quadrifolia*, kā arī koku un krūmu sējeņi – parastā kļava, parastais osis *Fraxinus excelsior*, parastais ozols, parastā irbene *Viburnum opulus*. Sūnu stāvs kļuvis ievērojami retāks, boreālo skujkoku mežu rakstursugas - spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens* un Šrēbera rūsaine *Pleurozium schreberi* - tajā nomainījušās ar auglīgākiem mežiem raksturīgām sūnu sugām – platlapu knābīti *Eurhynchium angustirete*, smailo skrajlapi *Plagiomnium cuspidatum*, parasto rožgalvīti *Rhodobryum roseum*.

Kopumā sugu skaita salīdzinājums liecina par ievērojamām izmaiņām sugu sastāvā mežos. Arī salīdzinot vidējos ekoloģiskos rādītājus (2. att.), redzams, ka izmainījušies ekoloģiskie apstākļi mežos – samazinājies gaismas prasīgo sugu īpatsvars kopš 1957.gada – Ellenberga rādītāja vērtība 2003.gadā ir vidēji par 1.1 mazāka.

2. att. Vidējie ekoloģiskie rādītāji dabas parka „Tērvete” priežu mežu augu sabiedrībās

Saimnieciskās darbības maz ietekmētajos dabas parka „Tērvete” mežos bagātinājušies augsne, izveidojies biežāks pamežs, saslēgušies lapkoku vainagi kokaudzes II stāvā. Par eutrofikāciju liecina slāpekļa satura rādītāja palielināšanās vidēji par 1.1. Nedaudz pieaugušas ir mitruma un augsnes reakcijas rādītāju vērtības, bet kontinentalitātes un temperatūras rādītāji ir līdzīgi gan 1957., gan 2003.gadā (Kreile, Straupe, 2004; Namniece, 2005).

Mežu augšanas apstākļu tipu un valdošo sugu raksturojums

Priežu tīraudzes ar lazdas un ozolu pamežu (*Pinetum corylosum*) 1960.gadā P.Sarma raksturoja kā damakšņa variantu – dižsilu. Kur tuvāk augsnes virskārtai atrodas karbonāti, tur aug dižsils, kur augsnes nabadzīgākas – lāns, damaksnis. Augstās priedes ar to kuplajiem vainagiem un labi attīstīto sakņu sistēmu intensīvi uzsūc un transpirē ūdeni, līdz ar to audzes ievērojami pazemina pamatūdens līmeni (Vimba u.c., 1963; Вимба, 1985).

Dominē sausieņu meža augšanas apstākļu tipi – damaksnis (82 %), lāns (9%), pārējie sausieņu meži - gārša, vēris veido 6 %. Slapjajņu, purvajņu un nosusināto mežu augšanas apstākļu tipi pārstāvēti ļoti nelielās platībās (kopumā 3 %) (6. pielikums).

Valdošā koku suga ir priede (84 % audzes), tad seko jau salīdzinoši nelielas bērzu (7 %), egļu (3 %), ošu (3 %) un lapegļu (1 %) platības. Vairums mežaudžu ir augstražīgas I un IA bonitātes audzes (priedei – 76,1%). Vērojama platlapju koku sugu, īpaši ozola un liepas, līdzdalība gandrīz visos meža tipos.

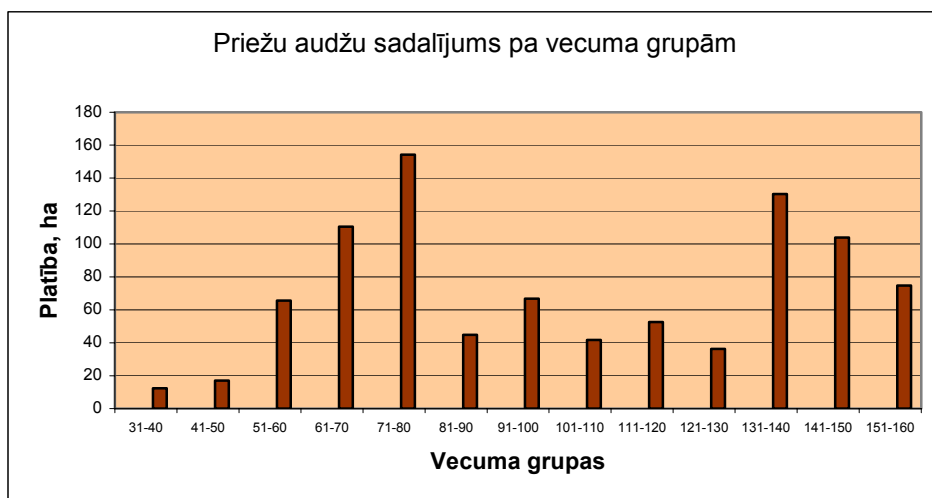
Priežu biotopi

Vidējais priežu vecums dabas parkā ir 104 gadi. Priežu audzes līdz 100 gadu vecumam aizņem 51,7 % (471,2 ha), savukārt, vecumā virs 100 gadiem veido 48,3 % (439,6 ha). Nav sastopamas priedes, kas jaunākas par 30 gadiem (3. att.).

Priežu audzēm 100 un vairāk gadu vecumā ir izveidojusies stabila, dabiskam mežam raksturīga struktūra, neatkarīgi no sākotnējās mežaudzes izcelsmes veida (dabiski vai mākslīgi). Pieaugot koku vecumam, palielinās šo mežu bioloģiskā vērtība.

Vidējā platība katrā vecuma grupā (10 gadi) ir 70,06 ha. Šo platības rādītāju ievērojami pārsniedz priežu audzes vecumā no 71-80 (154,1 ha) un 61-70 (110,4 ha) gadiem, kas ir mākslīgas izcelsmes audzes. Priežu audzes vecumā no 131-140 gadiem daļēji jau ir un nākotnē turpinās veidot dabiskos/potenciāli dabiskos meža biotopus, kā arī bioloģiski vecas priežu audzes, tāpēc tās saglabājamās.

Kā visnozīmīgākā dabas aizsardzības vērtība ir atzīmējams saimnieciski mazskarts mežaudžu komplekss, kurā ievērojamas platības aizņem bioloģiski vecas mežaudzes (priežu audzes vecumā virs 140 gadiem), dabiskie un potenciāli dabiskie mežu biotopi, kā arī Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi. Stabils mikroklimats un dabiskais attīstības process ir nodrošinājis dzīvotnes daudzām retām un aizsargājamām floras un faunas sugām. Kā unikāla dabas parka sastāvdaļa atzīmējams Veco priežu parks. Tā ir izcilu priežu audze ap 20 ha platībā ar ļoti augstiem taksācijas rādītājiem – augstumu, caurmēru, biežību, bet koku vecums tuvojas 300 gadiem, zem priedēm aug biezs lazdu un citu krūmu pamežs (dižsils). Šai kokaudzei un parka daļai ir liela zinātniska un estētiska vērtība. Nokaltušie koki netiek izcirsti, tie piesaista dzeņveidīgos (melno dzilnu *Dryocopus martius*) un dobumperētājus putnus, kuru daudzveidība un koncentrācija šeit ir liela. Senāk šis biotops ir bijis arī zaļās vārnas *Coracias garrulus* ligzdošanas biotops, taču patlaban šī suga dabas parkā jau ir izzudusi.

3. att. Priežu audžu sadalījums pa vecuma grupām

Dabas parkā „Tērvete” atrodas parastās priedes ģenētisko resursu mežaudzes „Bēne-Svirlauka priede” 904,5 ha platībā (Tērvetes pagastā – valsts mežos 715,10 ha,

privātajos īpašumos „Pļavenieki” un „Auziņas” – 13,00 ha platībā; Zaļenieku pagastā – valsts mežos 176,40 ha), kuras veido nogabali ar dažāda vecuma priežu tīraudzēm, vai nogabali ar nelielu bērzu, egļu vai melnalkšņu piemistrojums. Ģenētisko resursu saglabāšanas darba galvenais mērķis ir populāciju evolucionējošās (adaptīvās) pielāgošanās spējas saglabāšana daudzu paaudžu garumā. Šajās audzēs dabas parkā saimnieciskā darbība praktiski nenotiek. Pēdējās krājas kopšanas cirtes veiktas laika periodā no 1992. līdz 1998. gadam. Īpašumu „Pļavenieki” un „Auziņas” esošajā resursu mežaudzes daļā 2005.gadā veiktas sanitārās cirtes vējgāzes seku likvidēšanai. Apsekojot ģenētisko resursu mežaudzes, redzama nepieciešamība pēc kopšanas cirtēm, sevišķi jaunāka (38 līdz 56 gadi) un vidēja vecuma (57 līdz 98 gadi) priežu nogabalos 213. un 214., 215., arī 222., 223. kvartālā, kur redzamas nokavētas kopšanas pazīmes. Arī nogabalu taksācijas rādītāji liecina, ka daudzos nogabalos audzes šķērslaukums ir 6 līdz 10m²/ha lielāks, nekā mežsaimniecību regulējošos normatīvajos aktos noteiktais: izvēloties izcērtamos kokus ar mērķi izvākt slimību bojātos, kukaiņu invadētos, atpalikušos, kroplos un priedes ar resniem zariem, mežaudzes kvalitāte jūtami uzlabotos. Lai varētu realizēt ģenētisko resursu mežaudžu apsaimniekošanu dabas parkā „Tērvete”, nepieciešams to apsaimniekošanas plāns, kurā, būtu ietverti mežsaimnieciskie pasākumi ilgtermiņā.

Dabiskie meža biotopi

Dabiskie un potenciāli dabiskie meža biotopi (DMB un PDMB) aizņem 166,3 ha no parka teritorijas (12,17 %) (6. tabula).

6. tabula

Dabas parka „Tērvete” dabiskie un potenciāli dabiskie meža biotopi

Dabisko meža biotopu veids	Dabisko meža biotopu platība, ha	Potenciāli dabisko meža biotopu platība, ha	Dabisko/ potenciāli dabisko meža biotopu kopplatība, ha
Skuju koku mežs	69,0	48,7	117,7
Avotains mežs	36,3	-	36,3
Platlapju mežs	11,6	10,4	22,0
Slapjš melnalkšņu mežs	0,3	-	0,3
Kopā:	107,2	59,1	166,3

Dabiskie meža biotopi – skujkoku meži konstatēti 117,7 ha lielā platībā. Pārsvārā tie ir veci, sausi, labi izgaismoti priežu meži ar lieliem stumbra diametriem, raupju, biezu, „krokodilādas” mizu, daļēji atmirušiem, resniem zariem un noapaļotiem koku vainagiem. Būtiskākie struktūrelementi, kas nodrošina bioloģisko daudzveidību priežu mežos, ir bioloģiski veci koki. Papildus pazīme ir vietām sastopamās piepes un uguns skarti koki. Nozīmīgāko speciālo biotopu sugu grupu veido kukaiņi - vaboles. Vairumā gadījumu dabas parka priežu mežos trūkst mirušās koksnes: sausokņu, stumbeņu un kritalu, kas izskaidrojams kā sanitāro ciršu un malkas ieguves rezultāts. Liela daļa priežu audžu atbilst

ES aizsargājamo biotopu tipam - boreālie meži (kods 9010*). Īpaši nozīmīgas ir vecās audzes, kurās priedēm ir dažāda caurmēra stumbri un novērojama lauču veidošanās pašizretināšanās rezultātā. Mežos ir bijusi cilvēka ietekme, bet nav veikta kailcirte.

Sausie platlapju (ošu-bērzu) mežu biotopi sastopami parka D daļā un aizņem 22,0 ha lielu platību. Tās ir daudzstāvu, dažādvecuma ošu audzes, kur piemistrojumu koku stāvā veido bērzs un egle. Kokaudzes vainagu klājs ir izteikti nelīdzens, ar daudziem stāviem un izteiktiem atvērumiem tajā. Ilgu laiku mežs ir bijis pakļauts dabiskiem traucējumiem - vējgāzēm un audzes pašizrobošanās procesam. Būtiski struktūras elementi ir bioloģiski veci koki un mirusī koksne: sausokņi, stubeņi un kritālas. Atvērumi vainaga klājā nodrošina nozīmīgu, bet mūsdienās retu iespēju apvienot augsta mitruma apstākļus ar apgaismojumu, kas ir svarīgi daudzām ķērpju - speciālajām biotopu sugām. Saules gaisma un siltums ir būtisks daudzām kukaiņu - vaboļu sugām, kuras apdzīvo platlapju kokus un bērzus. Koku kontinuitāti (nepārtrauktību) uzrāda platlapju biotopos konstatēto indikatorsugu - sūnu *Neckera sp.* sugu klātbūtne. Pastāvot sezonāli atšķirīgam mikroklimatam, tajos sastopama liela lakstaugu sugu daudzveidība. Šādu dabisko platlapju meža biotopu saglabāšana nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, kas bijusi raksturīga Zemgales reģionam kā šo mežu izplatības rajonam. Dabas parkā „Tērvete” šie biotopi atbilst arī Latvijas un ES aizsargājamam biotopam – jaukti platlapju meži (kods 9020*). Lapu koku mežos parka dienviddaļā ir liels vidējo dzeņu *Dendrocopus medius* ligzdošanas blīvums. Šajā parka daļā ligzdo arī daudz mājas strazdu, kas mūsdienās Latvijā ārpus apdzīvotām vietām ir diezgan reti novērojams.

Tērvetes upes krastu nogāzēs un gravās nelielās platībās sastopami jauktu mežu biotopi ar parasto liepu, parasto osi un citām platlapju sugām. Dabas parkā „Tērvete” šie biotopi atbilst arī Latvijas un ES aizsargājamam biotopam - nogāžu un gravu meži (kods 9180*).

Nelielu platību (0,3 ha) aizņem slapjais melnalkšņu meža biotops (atbilst ES īpaši aizsargājamam biotopam - melnalkšņu staignājs 9080*) ar raksturīgu mozaīkveida veģētāciju un ciņveida struktūru, kas aug avotu iztekas vietā. Tā ir pastāvīgi mitra, ar gruntsūdeņiem applūstoša melnalkšņu audze uz auglīgām kūdras augsnēm. Piemistrojumu veido pūkainais bērzs un osis. Tās būtiska īpatnība ir mozaīkveida zemsedzes veģētācija un reljefa ciņainums. Oša piemistrojums šajā biotopā nodrošina papildus nišas retām sugām, kuru eksistence atkarīga no mitruma apstākļiem un barības vielām bagātās platlapju mizas. Mežs visu laiku ir pakļauts dabiskiem traucējumiem – ūdens ietekmei un kokaudzes pašizrobošanai. Būtiski struktūras elementi ir bioloģiski veci koki un ciņi. Veicot mežsaimniecisku darbību apkārtējos nogabalos, ap audzi jāatstāj buferjosla 20-40 m platumā.

Ģeoloģiskas uzbūves nosacīti biotopi - avotaini meži veido kompleksu, kas atbilst ES īpaši aizsargājamiem biotopiem: pārmitri platlapju meži (kods 91E0*) un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (kods 7160). Tie konstatēti 36,3 ha lielās platībās. Tās ir dažāda vecuma priežu un citu koku, piemēram, ošu, melnalkšņu, baltalkšņu audzes, ko ilgstoši ietekmējuši avoti vai spēcīga gruntsūdens izplūde. Šādas mežaudzes sastopamas visā parka teritorijā, galvenokārt reljefa nogāzes pakājē. Avotu darbība galvenokārt ir saistīta ar Tērvetes upi. Parkā sastopami atsevišķi ļoti spēcīgi avoti, kas veido avotu strautu (Melnupīti). Avotainiem mežiem raksturīgs daudzveidīgs reljefs un stabils mikroklimats ar paaugstinātu gaisa mitrumu. Avotainu mežu kā biotopu vērtība ir īpatnējie hidroloģiskie apstākļi (avoti neaizsalst ziemā, saglabājot zemu temperatūru visu gadu, kas nodrošina retu

sugu pastāvēšanu) un barības vielu pārnese (kaļķainie gruntsūdeņi nodrošina un veicina bioloģiski daudzveidīgu zemsedzes pastāvēšanu). Lai saglabātu mikroklimatu, avotaini meži jāatstāj dabiskai attīstībai. Veicot mežsaimniecisku darbību apkārtējās mežaudzēs, ap avotainiem mežiem jāatstāj buferjosla 20-40 m platumā. Komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi.

sociālekonomiskā vērtība

Dabas parka „Tērvete” mežiem piemīt augstas ainaviskās un rekreatīvās vērtības, ir ekoloģiski un bioloģiski nozīmīgi, piemēram, nodrošina un uztur mikroklimatu, ražo skābekli u.t.t.. Unikālais mežu komplekss (priežu, bērzu, egļu, ošu audzes) nodrošina dabas procesa izziņas un ilgstošu zinātnisko pētījumu iespējas. Turklāt dabas parks ir ļoti piemērots objekts sabiedrības izglītošanai un līdz ar to - veicina tūrisma attīstību teritorijā.

Koksnes krāja, ko veido meži, ir finansiāli vērtīga, bet ilgtermiņā dabas parka rekreācijas resursu vērtība ir daudz nozīmīgāka. Vienmēr dabas parkā populāra ir bijusi meža blakusizmantošana – riekstošana, ogošana, sēņošana.

ietekmējošie faktori

Pašreiz negatīvas ietekmes uz mežiem nav novērojamas, jo prioritāte dabas parkā ir dabas aizsardzība. Agrāk mežos praktiski nav saglabājusies mirusī koksne, jo tā izvēkta un izmantota kā malka, tādējādi samazinot dzīvotnes dažādām sugām. Tagad meža biotopu bioloģiskās vērtības nodrošināšanai parka teritorijā tiek atstāta atmirusī koksne.

Apmeklētāju skaita pieaugums, kā arī to nevienmērīgs sadalījums gan laikā (sezonāli), gan telpā (ļoti noslogota parka centrālā daļa, mazāk apmeklēta - perifērā daļa), var nākotnē ietekmēt mežus, nobradājot un degradējot zemsedzi. Tā kā dabas parka teritorijā nav sastopami ļoti jutīgie meža augšanas apstākļu tipi – sils un mētrājs, pagaidām šāda ietekme nav novērojama. Plānojot dabas parka infrastruktūru, nepieciešams pievērst uzmanību apmeklētāju plūsmas sadalījumam un izvietojumam.

II 3.2. Pļavas

apraksts un bioloģiskās vērtības

Pļavas Zemgales reģionā aizņem ~10 %. Tās izveidojušās galvenokārt upju palienēs un upju stāvo krastu nogāzēs, kā arī vietās, kas nav izmantojamas lauksaimniecībā. Daudz vecu, savulaik kultivētu pļavu, pārvērtušās pusedziskās, daļa – aizaugušas vai aizaug. Ievērojama daļa sausieņu pļavu ārpus upju palienēm izveidojušās atmatu vietās. Nogāzēs uz karbonātiskiem cilmiežiem izveidojušās nelielas „stepjveida” pļavas.

Dabas parkā „Tērvete” sastopami seši pļavu masīvi: Auziņas, Iļļēni, Podziņas, Pilskalnu pļavas, Pļavnieki un Tērvetes upes palienes pļavas. To floristiskais sastāvs ir ļoti daudzveidīgs (7. tabula). Indikatorsugu klātbūtne pļavās liecina, ka lielākā daļa no tām ir nosacīti dabiskas, neielabotas un botāniski vērtīgas: Auziņu, Pilskalnu, Podziņu, Tērvetes upes palieņu pļavas un Pļavnieku pļavu nogāzes (konstatētas 5 un vairāk neielabotu pļavu indikatorsugas).

7. tabula

Dabas parka „Tērvete” pļavu floristiskais sastāvs, %

Pļavu masīvi/ īpašumi	Pļavu floristiskais sastāvs, %				
	graudzāles	tauriņzieži	platlapji	kosveidīgie	grīšļveidīgie
Aužiņas	48	14	38	-	-
Iļļēni	60	1	39	-	-
Pilskalni	40	6	54	-	-
Pļavenieki	55	20	25	-	-
Podziņas	31	17	40	5	7
Tērvetes upes Palienes pļavas	56	5	29	1	9

Aužiņu pļavās sastopamas deviņas neielabotu pļavu indikatoraugi: dzirkstelīte – *Dianthus deltoides*, lielziedu vīgrieze *Filipendula vulgaris*, spradzene *Fragaria viridis*, klinšu noraga *Pimpinella saxifraga*, stepes timotiņš *Phleum phleoides*, vidējā ceļmalīte *Plantago media*, parastā ziepenīte *Polygala vulgaris*, kodīgais laimiņš *Sedum acre*, kalnu āboliņš *Trifolium montanum*.

Iļļēnu pļavas botāniskais sastāvs liecina par to, ka pļava savulaik ir kultivēta - mēsloja ar minerālmēsliem un tajā ir piesētas graudzāles. Iļļēnu pļavu regulāri apsaimnieko - pļauj („Iļļēnu” māju iedzīvotāji).

Pilskalnu pļavās konstatētas deviņas neielabotu pļavu indikatoraugi: lielziedu vīgrieze, spradzene, īstā madara *Galium verum*, purva gerānija *Geranium palustre*, asinssārtā gerānija *Geranium sanguineum*, klinšu noraga, vidējā ceļmalīte, parastā ziepenīte, kalnu āboliņš. Pilskalnu pļavas vietām sāk aizaugt ar lapu kokiem.

Pļavenieku pļavu masīvu veido atšķirīga mitruma pļavas, no tām lielākā daļa ir kultivētas (piesētas graudzāles un sējas lucerna) un saimnieciski ļoti augstvērtīgas. Pļavenieku pļavas tiek regulāri apsaimniekotas (līgums ar AS A/F „Tērvete”) – pēdējos gadus regulāri pļautas, agrāk - izmantotas zirgu ganībām. Piecas neielabotu pļavu indikatoraugi konstatēti tikai Tērvetes upes nogāzēs: dzirkstelīte, spradzene, īstā madara, parastā ziepenīte, kalnu āboliņš.

Podziņu (agrāk - **Silalībiešu**) pļavas atrodas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves ezera krastā uz nogāzes, kas pirms uzpludināšanas bija Tērvetes upes paliene. Tās ir mēreni mitras īstās pļavas auglīgās, siltās augtenēs mežu ielokā. Dominē augstā dižauza *Arrhenatherum elatius*, kas, domājams, kādreiz ir sēta bijušās aramzemēs, un laika gaitā izveidojusi dabiskas augu sabiedrības. Tajās sastopamas deviņas neielabotu pļavu indikatoraugi: dzirkstelīte, lielziedu vīgrieze, spradzene, ziemeļu madara *Galium boreale*, īstā madara, stepes timotiņš, vidējā ceļmalīte, parastā ziepenīte, kalnu āboliņš.

Tērvetes upes palienu pļavas (ap „Sprīdīšiem” un parka centrālajā daļā gar Tērvetes upi) ir augstražīgas, atšķirīga mitruma pļavu komplekss, ko veido mēreni mitras un mitras pļavas, daļa pļavu periodiski applūst un sezonāli bagātinās ar palu ūdeņu atnestām organiskām un neorganiskām vielām. Tajās veidojas savdabīgs mikroreljefs ar raksturīgu

higrofitu veģetāciju. No neielabotu pļavu indikatoraugu vietām konstatēta vidējā ceļmalīte, ziemeļu madara, purva gandrone, parastā čūskmēlīte *Ophioglossum vulgatum* un Eiropas saulpurene *Trollius europaeus*. Vietām tajās sastopami krūmu puduri.

Dabas parka „Tērvete” daudzveidīgajās pļavās (7., 8. tabula) pārstāvētas divas veģetācijas klases:

- Klase *Festuco-Brometea* Br.-Bl.et R.Tx. 1943 in Br.-Bl.1949
Rinda *Brometalia erecti* Br.-Bl. 1936
Sabiedrība *Helictotrichon pubescens - Fragaria viridis*
- Klase *Molinio-Arrhenatheretea* R.Tx. 1937 em. R.Tx. 1970.
Rinda *Arrhenatheretalia* R.Tx. 1931
Savienība *Arrhenatheretum elatioris* Koch 1926
Sabiedrība *Arrhenatherion elatioris* Koch 1926

8. tabula

Dabas parkā „Tērvete” sastopamie pļavu biotopi

Nr.	Pļavu biotops, kods	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops, kods	ES aizsargājamais biotops	Kods	Biotopa platība, ha	Pļavu masīvs/ īpašums
1.	Stepju pļavas E.1.4.	Sausas pļavas kaļķainās augsnēs 3.21.	Sausas pļavas kaļķainās augsnēs (nozīmīgas orhideju atradnes)	6210*	7,0	Auziņas
					3,3	Pilskalnu pļavas
					1,3	Pļavenieki
2.	Mēreni mitras pļavas E.2.	-	Mēreni mitras pļavas (savienība <i>Arrhenatherion</i>)	6510	4,7	Podziņas
			Mēreni mitras pļavas	6510	7,0	Tērvetes paliņu pļavas
			-	-	1,0	Iļļēni
			-	-	30,0	Pļavenieki
3.	Mitras pļavas E.3.	-	Upju paliņu pļavas/ Eitrofas augsto lakstaugu audzes	6450	3,0	Pļavenieki
			-	6430	2,5	Tērvetes paliņu pļavas

* ES prioritārie biotopi

Dabas parkā „Tērvete” dominē mēreni mitras pļavas (pēc Latvijas biotopu klasifikatora kods E.2.) (kopplatība 42,7 ha), no kurām augu sugām bagātākās platības ir

atzīstamas par ES īpaši aizsargājamu biotopu (kods 6510) (11,7 ha). Augstās dižauzas sabiedrības - *Arrhenatherion elatioris* visspilgtāk pārstāvētas Podziņu pļavu masīvā. Tās ir botāniski nozīmīgas pļavas arī Latvijā. Mēreni mitrās pļavās ir liela divdīgļlapju, augsto un vidēji augsto graudzāļu sugu daudzveidība.

Reljefa paaugstinājumos un nogāzēs dominē stepju pļavas (pēc Latvijas biotopu klasifikatora kods E.1.4.) (11,6 ha), kas atbilst ES prioritārajam īpaši aizsargājamam biotopam - sausas pļavas kaļķainās augsnēs (kods 6210*). Visspilgtāk tās pārstāvētas Auziņu, Pilskalna pļavu masīvos un Pļavenieku pļavu nogāzēs. Tās ir retas, botāniski nozīmīgas un atbilst Latvijas īpaši aizsargājamam biotopam – sausas pļavas kaļķainās augsnēs (kods 3.21). Tām raksturīga liela kalcifilo divdīgļlapju sugu daudzveidība, un tās ir orhideju atradnes. Gaismu un sausumu mīlošās augu sabiedrības ar kalciju bagātās augsnēs kavē koku un krūmu ienākšanu šajās pļavās. Kā sugu avots šīm pļavām kalpo arī tuvumā augošās priežu audzes un tajās esošās lauces.

Tērvetes upes palienē un pie Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves saglabājušies mitro pļavu kompleksi (pēc Latvijas biotopu klasifikatora kods E.3.) (~ 5.5 ha), kas atbilst ES īpaši aizsargājamiem biotopiem – upju palieņu pļavas (kods 6450) un eitrofas augsto lakstaugu audzes (kods 6430).

Ilļēnu un Pļavenieku pļavas pēc izcelsmes ir kultivēti zālāji ar daudzveidīgu augu sastāvu, kuros ilggadīgi veikta regulāra apsaimniekošana – pļaušana.

Podziņu pļavas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves krastā netiek apsaimniekotas un strauji sāk aizaugt ar kokiem (priedēm, bērziem).

Atkārtota pļavu biotopu apsekošana un novērtēšana, kas veikta 2008.gada pavasarī–vasarā dabas aizsardzības plāna aktualizācijas ietvaros, liecina, ka pļavu apsaimniekošana (pļaušana, vietām – ganīšana) nodrošina bioloģisko vērtību saglabāšanu tajās, izņēmums ir Podziņu pļavas, kas netiek apsaimniekotas, strauji aizaug un to bioloģiskās vērtības samazinās.

Dabas parka „Tērvete” pļavas ir saistītas ar Tērvetes upes ieleju un tām ir liela ainaviska vērtība. Dažādie mitruma apstākļi pļavās veicina lielu augu sugu daudzveidību tajās, kas, savukārt, piesaista un nodrošina savdabīgu bezmugurkaulnieku sugu kompleksu. Pļavas ir ļoti nozīmīgs un neaizvietojams biotops tajās ligzdojošām putnu sugām – griezēm *Crex crex*, laukirbēm *Perdix perdix*, paipalām *Coturnix coturnix* u.c.

sociālekonomiskā vērtība

Dabas parka „Tērvete” pļavas ir nozīmīgs atklātās ainavas elements dabas parkā. Tā kā pļavas ir floristiski ļoti dažādas un tām ir liela estētiskā vērtība sezonālā aspektā (ziedošas pļavas līdz Jāņiem, siena kaudzes jūlijā, atāla ziedēšana augustā u.t.t.). Pļavām ir augsta izglītojošā vērtība – šeit var iepazīt augu sugas, ievākt ārstniecības augus, vērot, iepazīt un izzināt dabas norises.

Dabas parkā „Tērvete” lielākās pļavu platības izmanto siena ieguvei (Pļavenieku pļavas), nedaudz – arī zirgu ganīšanai (Pilskalnu un Tērvetes upes palieņu pļavas). Saimnieciski visproduktīvākās ir Pļavenieku, Tērvetes palienes un Podziņu pļavas (9. tabula).

Pļavas dabas parkā „Tērvete” ir nozīmīgs kultūrainavas elements. Tās nodrošina ainavas dažādību – paaugstina rekreācijas un tūrisma vērtības teritorijā.

Dabas parka „Tērvete” pļavu ražība

Pļavu masīvi/īpašumi	Auziņas	Pilskalni	Podziņas	Iļļēni	Pļavenieki	Tērvetes upes paliene
Vidējā siena raža, t ha⁻¹	1,91	1,33	2,82	2,10	3,50	2,92

ietekmējošie faktori

Galvenais pļavu negatīvi ietekmējošais faktors ir to nepietiekoša apsaimniekošana, kuras rezultātā pļavas aizaug un pārvēršas par krūmājiem, piemēram, Podziņu pļavu masīvā pie Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves. Tajās konstatēta arī nekontrolējama rekreācija, kā arī atkritumu klātbūtne. Lai saglabātu dabiskās neielabotās pļavas, kā arī retās un īpaši aizsargājamās sugas tajās, pļavas ir jāapsaimnieko – jāpļauj un/vai jānogana (19. pielikums).

II 3.3. Saldūdeņi

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve

apraksts un bioloģiskās vērtības

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve ir mākslīgi veidota un uzturēta. Veģetācijas aizaugums un salas ir nozīmīgas daudzām ūdenskrātuves putnu sugām, kas tajā barojas un ligzdo.

Gulbju ūdenskrātuve nodrošina atpūtas vietas caurceļojošiem zosveidīgajiem putniem – baltpieres zosīm *Anser albifrons*, sējas zosīm *Anser fabalis*, lielajām gaurām *Mergus merganser*, ziemeļu gulbjiem *Cygnus cygnus* u.c. sugām. Gulbju ūdenskrātuves krastos iespējams ligzdo viens pāris lielo gauru. Gulbju ūdenskrātuvē ligzdo viens pāris lielo dumpju *Botaurus stellaris*, mazo dūkuru *Tachybaptus ruficollis*, niedru liju *Circus aeruginosus*, kā arī citas mitrāju putnu sugas (8.pielikuma 4. tabula). Gulbju ūdenskrātuve ir nozīmīga barošanās vieta zivjērglim *Pandion haliaetus* un, mazākā mērā, arī melnajam stārķim *Ciconia nigra*. Ūdenskrātuves piekrastē perē vairāki pāri brūno čakstu *Lanius collurio* un svītraino ļauķu *Sylvia nisoria*, kas ir Eiropas Padomes putnu direktīvas pirmā pielikuma sugas. Ziemā pie Gulbju ūdenskrātuves izteces regulāri ziemo ūdensstrazdi. Gulbju ūdenskrātuvei liela nozīme ne tikai reto un aizsargājamo, bet visu putnu aizsardzībā ir tādēļ, ka tā ir lielākā ūdenskrātuve plašā apkārtnē.

sociālekonomiskā vērtība

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve parkā ir nozīmīgs atpūtas resurss – tā ir ainaviska, to izmanto makšķerēšanai un peldēšanai. Ūdenskrātuvi apsaimnieko VAS LVM un „Pļavenieku” zemes īpašnieki. Ūdenskrātuves apmeklētājiem atļauts lietot (nomāt) tikai apsaimniekotāja laivas un citus pa ūdeni braucošos līdzekļus. „Pļavenieku” un „Podziņu” zemes īpašnieki personiskām vajadzībām katrs drīkst izmantot vienu reģionālajā vides

pārvaldē reģistrētu airu laivu. Ierobežojumi atpūtnieku braukšanai ar savām laivām un makšķerēšanai ir pamatoti gan ar ezera apsaimniekošanas nodrošināšanu, gan ar putnu aizsardzības pasākumiem ligzdošanas periodā, un tie ir iekļauti ūdenskrātuves izmantošanas noteikumos.

ietekmējošie faktori

Lai arī turpmāk ūdenskrātuvē saglabātos bioloģiskā daudzveidība un to varētu izmantot rekreācijai un makšķerēšanai, ir jānodrošina tās aizsardzība pret piesārņojumu, kas veicina ūdens eitrofikāciju un aizaugšanu.

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves galvenais piesārņotājs ir ietekošā Tērvetes upe – ūdenskrātuve darbojas līdzīgi kā nosēddīķis, izgulsnējot caurtekošās upes sanešus un iesaistot apritē biogēnus. Tas ir galvenais cēlonis straujai ūdenskrātuves aizaugšanai. Tā kā ūdenskrātuve ir sekla un stipri aizaugusi, ziemā vērojama zivju slāpšana.

Mazāk izteikts piesārņojuma cēlonis ir lauksaimniecības zemes ūdenskrātuves apkārtnē un krūmu un koku neesamība lielākajā daļā krasta (dambja pusē).

Ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā) uz pirms appludināšanas nenovāktās melnzemes grunts eitrofikācijas ietekmē pastiprināti veidojas dūņas, ūdenskrātuve kļūst seklāka un aizaug ar ūdensaugu veģetāciju.

Tērvetes upe

apraksts un bioloģiskās vērtības

Tērvetes upe šķērso dabas parka teritoriju, kalpojot kā dzīvotne un pārvietošanās koridors daudzām augu un dzīvnieku (zīdītāju, abinieku, zivju, bezmugurkaulnieku) sugām. Upes veidotās seklās, vasarā izžūstošās ieplakas kalpo kā nārsta vietas abiniekiem. Ziemā neaizsalstošie upes posmi ir ūdensstrazda ziemošanas vietas.

Tērvetes upē konstatēti seši Latvijas īpaši aizsargājami biotopi, kuri daudzviet pārklājas. Upes posmā no īpašuma „Straujupes” līdz Rotaļu laukumam konstatēts vislielākais upes kritums, kur biotops „upju straujtecēs” garos posmos pārklājas ar biotopiem „akmeņu sakopojumi upēs” un „avotsūnu *Fontinalis* un krasta garknābītes *Rhynchostrigium riparioides* audzes upēs” (pēdējā biotopā konstatētas tikai avotsūnas). Vairākos posmos upe atbilst biotopam „sārtaļģu batrachospermu *Batrachospermum* audzes upēs”, savukārt biotops „ūdensgundegu *Batrachium* audzes upēs” un „visgarās glīvenes *Potamogeton praelongus* un alpu glīvenes *Potamogeton alpinus* audzes upēs” (konstatētas visgarās glīvenes) sastopams tikai atsevišķos ļoti īsos posmos. Tērvetes upes ~ 3,5 km garš posms (0,3 % no dabas parka teritorijas) atbilst ES aizsargājamam biotopam „Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculus fluitantis* un *Callitriche-Batrachion* veģetāciju”, kas Zemgalē ir īpaši rets un bioloģiski vērtīgs (10. tabula).

sociālekonomiskā vērtība

Tērvetes upe ir centrālais ainavas elements dabas parkā, tā paaugstina dabas parka kā rekreācijas objekta vērtību. Netālu no Zviedru kalna jeb Svētkalna Tērvetē ietek avotu strauts, uz kura atjaunota (uzpludināta, koka meniķis) kādreiz tur bijusī ūdenskrātuve, tai pāri ved tiltiņš. Šaurajai ūdenskrātuvei Zviedru kalna un Pilskalna ielokā ir galvenokārt ainaviska vērtība.

ietekmējošie faktori

Tērvetes upi ietekmē piesārņojums. Apmēram 1,5 km pirms upes ietekas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē (100 m lejpus Lielmātes tilta) Tērvetes sanatorijas ciemata neattīrītos notekūdeņus Tērvetē ienes grāvis. Grāvja lejtecē tas straujš, tāpēc notekūdeņi pa ceļam līdz upei nedaudz attīrās (mineralizējas). Ietekas vietā ūdens grāvī ir dzidrs un auksts (grāvī ietek arī avotu strautiņi), par notekūdeņu ietekmi (pavasaros ietekme spilgtāk vērojama gan gaisā, gan ūdenī) liecina tikai grāvja krastos izgulsnētās dūņas un nepatīkamā smaka.

Ieplūstošie neattīrītie notekūdeņi gandrīz neietekmē Tērvetes upes kvalitāti posmā, kur upe ir strauja - dūņas izgulsnējas maz (vietām līčos), kā arī neveidojas plašs aizaugums ar ūdensaugiem. Šajā vietā upe novērtēta kā oligo-beta mezosaproba (tīra līdz vāji piesārņota).

Vislielākā piesārņojuma ietekme vērojama Tērvetes lejtecē (0,5 km lēnajā upes posmā pirms ietekas ūdenskrātuvē) un Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē. Te Tērvetes upe novērtēta kā beta mezosaproba (vāji piesārņota).

Vecupes

Tērvetes upes kreisā krastā posmā no Rotaļu laukuma līdz Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvei ir dažas vecupes, trijās no tām 2008.gada vasarā bija saglabājušās neizžuvušas ūdens lāmas - mazākā 25 m², lielākā - 0.07 ha. Sausās vasarās, iespējams, arī šīs lāmas izžūst. Ūdens spoguļi vecupēs pilnībā pārklāj peldošie ūdensaugi - konstatēti mazie ūdensziedi (*Lemna minor*) un spirodelas (*Spirodela polyrhiza*), atsevišķās vietās apkārt lāmai aug grīšļi *Carex sp.* Ūdensaugu veģetācija vecupēs nabadzīga, jo tās daļēji vai pilnībā izžūst. Dabas parkā „Tērvete” teritorijā esošās vecupes neatbilst Latvijas īpaši aizsargājamā biotopa „vecupe” kritērijiem.

Iežu atsegumi

Vietām stāvajos Tērvetes upes krastos izveidojušies atsegumi, lielākais no tiem - māla krauja jeb Tērvetes Staburags (Latvijas biotopa klasifikatora kods H.1.).

sociālekonomiskā vērtība

Iežu atsegumiem piemīt augsta estētiskā vērtība, tie paaugstina dabas parka kā rekreācijas objekta vērtību.

ietekmējošie faktori

Iežu atsegumus bojā dabisko apstākļu izraisītā erozija. Cilvēku radītie bojājumi (piemēram, iegravētie uzraksti) nav konstatēti.

Tērvetes upē sastopamie īpaši aizsargājami biotopi

Nr.	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops, kods	ES aizsargājamais biotops, kods	Biotopa garums, km	Biotopa platība, ha
1.	Akmeņu sakopojumi upēs, 5.1.	-	3,1	1,5
2.	Sārtaļģu batrahospermu <i>Batrachospermum</i> audzes upēs, 5.4.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju, 3260	1,5	0,8
3.	Avotsūnu <i>Fontinalis</i> un krasta garknābītes <i>Rhynchostegium riparioides</i> audzes upēs, 5.7.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju, 3260	1,7	0,9
4.	Ūdensgundegu <i>Batrachium</i> audzes upēs, 5.15.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju, 3260	0,05	0,03
5.	Visgarās glīvenes <i>Potamogeton praelongus</i> un alpu glīvenes <i>Potamogeton alpinus</i> audzes upēs, 5.17.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju, 3260	0,08	0,04
6.	Upju straujteses, 5.18.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju, 3260	3,5	1,8

Avoti un avoksnāji

apraksts un bioloģiskās vērtības

Bioloģiski vērtīgāki biotopi dabas parka teritorijā ir avoti un avoksnāji (G.1.4.). Tie atrodas galvenokārt Tērvetes upes krastos, sāngravās un krastmalu (melnalkšņu, baltalkšņu, ošu) mežos, kur bieži veido arī tērces. Sevišķi izteikta avotu darbība ir Melno dzirnavu apkārtnē jeb Melnā kroga lejā (Jelgavas rajona Zaļenieku pagastā). Ģeoloģiski savdabīgi un ļoti reti ir avoksnāji, kas sastopami priežu mežos nogāzēs. Meža nogabali, kuros sastopami avoti un avoksnāji, atbilst dabiskiem meža biotopiem – avotaini meži. Daļa no tiem veido kompleksu, kas atbilst ES īpaši aizsargājamiem biotopiem: pārmitri platlapju meži (kods 91E0*) un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (kods 7160).

Avoti un avoksnāji veido arī īpašu mikroklimatu mežā, nodrošina ēnmīļu sugu sastopamību to apkārtnē un hidroloģisko režīmu Tērvetes upē un avotu izcelsmes Melno dzirnavu dīķos ārpus parka teritorijas, kā arī bagātina meža augsnes ar minerālvielām.

sociālekonomiskā vērtība

Tikai dažās vietās avotu debits (ūdens daudzums, ko avots dod noteiktā laika vienībā) ir pietiekams, lai to izmantotu neliela daudzuma dzeramā ūdens ieguvei, un tos izmanto vietējie iedzīvotāji, kuri ir jau agrāk labiekārtojuši ūdens ņemšanas vietas, lai samazinātu nomīdīšanas ietekmi uz tām („Sprīdīši”, Zaļenieku pagasta teritorija). Pie tam lielākā avotu strauta (Melnupītes) ūdeņi netiek izmantoti iespējamā piesārņojuma dēļ, jo izteka atrodas Tērvetes – Zaļenieku šosejas malā pie pagrieziena uz Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi.

ietekmējošie faktori

Tie ir ļoti jutīgi pret tādu antropogēnu faktoru ietekmi kā mežizstrāde un nomīdīšana. Veicot mežsaimniecisko darbību apkārtējās mežaudzēs, ap avotiem jāatstāj buferjoslas vismaz 20 m rādiusā. Iekļaujot tūrisma maršrutos avotaines un avoksnājus, ap tiem jāveido celiņi vai laipas, lai novērstu nomīdīšanas ietekmi.

II 3.4. Citi biotopi

Dendroloģiskie stādījumi

apraksts un bioloģiskās vērtības

„Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi kopā ar Kalnamuižas sila meža masīvu atrodas valsts aizsardzībā kopš 1957. gada. To pašreizējo statusu nosaka LR MK noteikumi (21.03.2001.) „Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskiem stādījumiem”. Kopumā tajos iestādīti 523 koki un krūmi, kas pieder pie 467 sugām un šķirnēm. 1939./40.g ziemā izsala aptuveni 99 introducētās sugas un šķirnes.

Stādījumos saglabājušās vairākas vērtīgas introducēto koku un krūmu sugas un šķirnes. Tāda ir Kanādas hemlokegle (*Tsuga canadensis*), Serbijas egle (*Picea omorica*), Korejas papele (*Populus koreana*), Japānas katsura (*Cercidiphyllum japonicum*) u. c. Te redzami arī tādi Latvijas floras retumi kā krūmu čuža (*Pentaphylloides fruticosa*) un parastais skābardis (*Carpinus betulus*).

sociālekonomiskā vērtība

„Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi ir dabas parka „Tērvete” kultūrvēsturisks objekts, kam ir nozīmīga izziņas un izglītības vērtība.

ietekmējošie faktori

Līdz šim „Sprīdīšu” dendroloģiskos stādījumus ietekmēja apsaimniekošanas trūkums. 2003.gadā uzsākta stādījumu inventarizācija, izstrādāts zinātniski pamatots kopšanas plāns un uzsākta tā realizācija. Apsaimniekošanas iniciatori un izpildītāji ir īpašuma „Sprīdīši” pārstāvji.

II 3.5. Aizsargājamās platības dabas parkā

Dabas parka „Tērvete” teritorijā sastopami 11 Latvijā un 9 Eiropā īpaši aizsargājami biotopi (11. tabula; 7. pielikums). Eiropas Savienībā prioritāri biotopi ir boreālie meži, jaukti platlapju meži, nogāžu un gravu meži, melnalkšņu meži un pārmitri platlapju meži. Vislielākās platības aizņem boreālie meži (dabiski veci priežu meži), kas ir īpaši nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības un raksturīgās dabas parka ainavas saglabāšanā. Pārējie meža, pļavu u.c. biotopi sastopami mazākās platībās. Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (upju straujtecēs) ir ļoti būtiski biotopi, jo Tērvetes upes ieleja šķērso dabas parka teritoriju.

11. tabula

Dabas parkā „Tērvete” sastopamie īpaši aizsargājami biotopi

Nr.	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops, kods	ES aizsargājamais biotops	Kods	Biotopa platība, ha	Platība, %
Meža biotopi					
1.	-	Boreālie meži	9010*	117,7	8,6
2.	Jaukti platlapju meži 1.13.	Jaukti platlapju meži	9020*	22,0	1,6
3.	Nogāžu un gravu meži 1.16.	Nogāžu un gravu meži	9180*	3,11	0,2
4.	-	Melnalkšņu staignāji	9080*	0,3	0,02
5.	Komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži 1.18. un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi 2.10.	Komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	91E0* 7160	36,3	2,7
Pļavu biotopi					
6.	Sausas pļavas kaļķainās augsnēs 3.21.	Sausas pļavas kaļķainās augsnēs (nozīmīgas orhideju atradnes)	6210*	11,6	0,9
7.		Mēreni mitras pļavas	6510	11,7	0,9

11. tabulas turpinājums

Nr.	Latvijas īpaši aizsargājamais biotops, kods	ES aizsargājamais biotops	Kods	Biotopa platība, ha	Platība, %
Saldūdens biotopi					
8.	Akmeņu sakopojumi upēs 5.1.	-		1,5	0,1
9.	Sārtaļģu batrahospermu <i>Batrachospermum</i> audzes upēs 5.4.	Līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar <i>Ranunculion fluitantis</i> un <i>Callitricho-Batrachion</i> veģetāciju (Upju straujtecēs)	3260	0,8	0,06
10.	Avotsūnu <i>Fontinalis</i> un krasta garknābītes <i>Rhynchostegium riparioides</i> audzes upēs 5.7.			0,9	0,07
11.	Ūdensgundegu <i>Batrachium</i> audzes upēs 5.15.			0,03	0,002
12.	Visgarās glīvenes <i>Potamogeton praelongus</i> un alpu glīvenes <i>Potamogeton alpinus</i> audzes upēs 5.17.			0,04	0,003
13.	Upju straujtecēs 5.18.			1,8	0,1

* ES prioritārie biotopi

II 4. SUGAS

dabas aizsardzības vērtības

Dabas parkā „Tērvete” konstatētas reģionāla, nacionāla un Eiropas mēroga retas un īpaši aizsargājamas augu sugas un tām piemērotas dzīvotnes: sastopamas 72 Latvijas īpaši aizsargājamās, 73 Latvijas Sarkanās Grāmatas, 16 EP Biotopu direktīvas pielikumu, 23 EP Putnu direktīvas pielikumu, 148 Bernes konvencijas pielikumu floras un faunas sugas (8. pielikuma 1.- 7. tabula).

Dabas parka „Tērvete” teritorija ir ļoti nozīmīgs dažādu biotopu komplekss ievērojamas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Zemgales reģionā, Latvijā un starptautiskā mērogā.

Flora

II 4.1. Augu sugas

Vaskulāro augu flora

Zemgales ģeobotāniskā vaskulāro augu floras veidošanās procesu ietekmējuši gan īpatnēji dabas apstākļi, gan sena, intensīva antropogēna darbība,- pārvēršot dabīgas veģetācijas aizņemtās platības aramzemēs. Cilvēkā darbības ietekmē izzuduši vairāki dabiskie biotopi un laika gaitā mainījies arī floras sastāvs.

Informācija par visu augu grupu aizsargājamām sugām iegūta no Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras (LVĢMA) datu bāzes. Papildus 2003.gadā dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros inventarizētas īpaši aizsargājamo vaskulāro augu sugas.

Pirmās ziņas par Tērvetes un tās apkārtnes floru atrodamas 19.gs. vidū Pabo vāktajā herbārijā. Latvijas botāniķu materiāli vākti 20.gs. 40.- 80. gados. Parka florā 80. gados konstatēti 594 vaskulāro augu taksoni, kas pieder 335 ģintīm un 94 dzimtām (12. tabula). No tiem 19 taksoni pārstāv introducentus, kuri saglabājušies bijušo mājvietu tuvumā, kā arī izplatījušies mežaudzēs, 7 taksoni – hibrīdi, 6 taksoni – pasugas. Pārējās 560 sugas veido vietējo floru.

12. tabula

Dabas parka „Tērvete” vaskulāro augu sadalījums grupās

Grupa		Sugu skaits
Paparžaugi, t.sk.:		22
	staipekņi	4
	kosas	7
	papardes	11
Kailsēkļi		3
Segsēkļi:		535
	viendīgļlapju klase	130
	divdīgļlapju klase	405

Lielākais sugu skaits sastopams šādās dzimtās: kurvjziežu *Compositae* (59), graudzāļu *Gramineae* (51), grīšļu *Cyperaceae* (32), rožu *Rosaceae* (33), nelķu *Caryophyllaceae* (28), tauriņziežu *Leguminosae* (25), lūpzīežu *Labiatae* (21), čemurziežu *Umbelliferae* (20), cūknātru *Scrophulariaceae* (16), krustziežu *Cruciferae* (13), orhideju *Orchidaceae* (11), liliju *Liliaceae* (10), vītoli *Salicaceae* (12), sūreņu *Polygonaceae* (11). Pārējās 79 dzimtas pārstāvētas ar mazāk kā 10 sugām, bet 35 dzimtas – tikai ar 1 ģinti un 1 sugu. Kaut arī pastāv uzskats, ka dabas parka „Tērvete” vaskulāro augu flora ir izpētīta, tomēr sugu skaits varētu papildināties, gan izpētot kritiskās ģintis (piem., rasaskrēsliņus *Alchemilla* L. un mauragas *Hieracium* L.), gan papildinoties un pilnveidojoties Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves florai.

Adventīvās sugas

Parkā ir daudz ienestu sugu un nezāļu, kas sastopamas sējumos, nezālienēs, gar ceļiem un taciņām. Galvenokārt šie augi atrodas vietās, kuras intensīvi apmeklē. No šādiem augiem var minēt: pūkainais dadzis *Arctium tomentosum*, maura kumelīte *Matricaria discoidea*, sarainā magone *Papaver argemone*, lauku magone *P. dubium*, lielā ceļteka *Plantago major*, maura sūrene *Polygonum aviculare*, parastā virza *Stellaria media*, bet no adventīvajām sugām – Kanādas sīkjānītis *Erigeron canadensis*. Šo sugu kopskaits ir 40-50, t.i. apmēram ap 9% no visa savvaļas sugu skaita (Вимба, 1985).

Fitoģeogrāfija

Fitoģeogrāfiskā ziņā visbagātāk pārstāvētas (no 560 sugām) sugas ar Eirāzijas areālu (35,9%), tad sugas ar Eiropas (22,1%), cirkumpolāru (19,5%), Eirosibīrijas (14,2%) un Eirāzijas-Amerikas (32%) areāliem. Parkā konstatētas 32 rietumnieciskas sugas, kas liecina par klimata specifiku teritorijā (Вимба, 1985).

Aizsargājamās sugas

Līdz 1985.gadam dabas parkā konstatēta 21 retu un aizsargājamu augu suga. Dabas parkā „Tērvete” pašreiz sastopamās aizsargājamās vaskulāro augu sugas apkopotas 8. pielikuma 1. tabulā (no kurām: 20 īpaši aizsargājamās sugas; 10 īpaši aizsargājamās sugas, kam veidojami mikroliegumi; 31 Latvijas SG suga: 1.kategorija - 2 sugas, 2.kategorija - 6 sugas, 3.kategorija - 13 sugas, 4.kategorija - 10 sugas; 4 EP Biotopu direktīvas II un IV pielikumu sugas; 2 Bernes Konvencijas I pielikuma sugas). Dabas plāna izstrādes gaitā konstatēto īpaši aizsargājamo sugu un tādu sugu, kurām veidojami mikroliegumi, atradnes parādītas 9. pielikumā.

Blakus parka teritorijai Tērvetes upes krastā ošu audzē 2003.gada jūnijā konstatēta īpaši aizsargājama suga - laksis jeb mežloks *Allium ursinum* L. (pēc Dr. biol. Edgara Vimbas mutvārdu informācijas), kura laika gaitā varētu izplatīties arī atbilstošos platlapju mežu biotopos parkā.

Sūnaugi

Dabas parkā „Tērvete” kopumā reģistrēta 71 sūnaugu suga, kas pieder pie 53 ģintīm, t.sk. 5 aknu sūnas (Dr. biol. A.Āboliņas herbārijs un dati). Sūnaugu saraksts dots

8. pielikuma 8.tabulā. Īpaši aizsargājamās sūnu sugas dabas parkā „Tērvete” nav konstatētas.

Zemākie augi

No retajām ķērpju sugām parka teritorijā konstatēta kausveida parmēlija *Parmelia acetabulum* (Neck) Duby, kas iekļauta SG 2.kategorijā.

Dabas parka teritorijā konstatētās 5 īpaši aizsargājamās sēņu sugas (8. pielikuma 2. tabulā), kas ir arī Latvijas SG sugas: 1.kategorija - 1 suga, 2.kategorija - 2 sugas, 3.kategorija - 2 sugas.

Fauna

Dabas parkā „Tērvete” konstatēto mugurkaulnieku un bezmugurkaulnieku sugu saraksts sākotnēji 2003.gadā iegūts no Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras (LVĢMA) datu bāzes. Dabas parka faunas pētniecībā īpaša uzmanība pievērsta sugām ar aizsardzības statusu. Dabas parka „Tērvete” bezmugurkaulnieku faunas papildus pētījumi veikti 2008. gada jūnijā: apsekota bezmugurkaulnieku fauna un precizētas retās un aizsargājamās sugas.

Dabas parka teritorijā zivju fauna nav pētīta. Informācija par ūdenstilpnēs sastopamajām zivju sugām iegūta no Latvijas zivsaimniecības pētniecības institūta (LZPI), Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras (LVĢMA) datu bāzes un EMERALD projekta inventarizācijas rezultātiem.

Rāpuļu un abinieku sugu konstatēšanai veikta parka ūdenstilpju, Tērvetes upes un tās apkārtnes apsekošana 2003. gada vasaras sezonā.

Dabas parka „Tērvete” teritorijā laikā no 2000.-2003.gadam padziļināti pētīta putnu fauna (LLU Meža fakultātes absolventa A.Kalvāna bakalaura darbs 2002.g., projekts EMERALD). Atkārtota inventarizācija un ornitofaunas novērtējums veikts 2008.gada pavasarī-vasarā.

Amfībisko zīdītāju (bebra un ūdra) konstatēšanai veikta parka ūdenstilpju un Tērvetes upes apsekošana 2003. gada un atkārtoti - 2008.gada vasaras sezonā. Bebru klātbūtne atzīmēta pēc to darbības pēdām – grauzumiem, alām, dubļu kalniņiem. Ūdra klātbūtne konstatēta pēc to atstātajām svaigu ekskrementu zīmēm uz akmeņiem un koku stubeņiem vai uz zemes upes krastā.

Sikspārņu pētījumi veikti laika posmā no 1995. – 2003.gadam Bioloģiskās daudzveidības monitoringa programmas, “Latvijas sikspārņu fauna” un EMERALD projektu ietvaros. Lidojošu sikspārņu konstatēšanai un to sugas piederības noteikšanai izmantots ultraskaņas detektors. Ziemeļojošo sikspārņu uzskaitē veikta vairāku Tērvetes pagasta māju pagrabos. Atkārtota sikspārņu faunas un mazo susuru inventarizācija un novērtējums veikts 2008.gada pavasarī-vasarā.

II 4.2. Bezmugurkaulnieki

Dabas parkā „Tērvete” bezmugurkaulnieku faunas daudzveidību nosaka biotopu – dažādu tipu mežu, ūdeņu, pļavu – daudzveidība.

Lielākā daļā mežu ar samērā biezu pamežu sastopamas šādiem biotopiem raksturīgas bezmugurkaulnieku sugas. Epigeisko (uz augsnes sastopamā) faunu veido dažādu sugu skrejvaboles Carabidae, īsspārņi Staphylinidae, skudras Formicidae u.c. taksonomisko grupu pārstāvji. Biežāk sastopamās sugas ir skrejvaboles *Carabus hortensis*, *Pterostichus niger*, *Pterostichus oblongopunctatus*, īsspārņi *Philonthus decorus*, *Staphylinus erythropterus*, meža skudras *Formica spp.* un meža bambals *Geotrupes stercorosus* un sprakšķi *Selatosomus cruciatus* un *Athous niger*. Bioloģiski vecās mežaudzēs, kur sastopama mirusī koksne, novērojams liels ksilofāgo (organismi, kas pārtiek no koksnes) bezmugurkaulnieku blīvums: visā teritorijā ir sastopams koksngrauzis *Brachyleptura maculicornis*, kura kāpuri pārtiek gan no lapu koku, gan skuju koku koksnes, bet vaboles ir antofīlas (sugas - augēdājas) un ir novērojamas uz dažādiem ziedaugiem. Nedaudz retāk ir konstatēts koksngrauzis *Stenurella melanura*, kas aizņem līdzīgu ekoloģisko nišu. Stāvošās nokaltušās priedēs samērā bieži sastopamas *Camponotus* ģints skudras, kuras veido savas ligzdas ksilofāgo bezmugurkaulnieku kāpuru ejās. Bioloģiski vecajos lapu koku nogabalos novērotas sugas, kuru attīstība saistīta tikai ar lapu kokiem: lapu koku ligzdu koksngrauzis *Rhagium mordax*, koksngrauzi *Acmeops collaris* un *Pseudovadonia livida*, koksnes rožvabole *Cetonia aurata* un bērzu gremzdgrauzis *Scolytus ratzeburgi* (uz kritušiem bērziem). Visā mežu platībā ir sastopamas dažādas jātnieciņu Ichneumonidae un citu plēvspārņu dzimtu sugas, kuru pārstāvji ir citu bezmugurkaulnieku parazitoīdi. Šīs plēvspārņu sugas imago fāzē ir augēdājas, tāpēc to indivīdi lielos daudzumos ir novērojami uz dažādiem ziedaugiem mežmalās, uz stīgām un mežu ceļiem.

Dabas parka pļavās, kā arī vietās ar līdzīgu veģetāciju (mežu stigas, lauces) bezmugurkaulnieku faunā dominē fitofāgas un antofīlas sugas. Biežāk sastopamas dažādu sugu laputis Aphidiade, svītrainā vairogblakts *Graphosoma lineatum*, stublājgrauzis *Agapanthia villosoviridescens*, smecernieks *Chlorophanus viridis*, dārza vabole *Phyllopertha horticola*, spožais sprakšķis *Selatosomus aeneus*, nātru raibenis *Aglais urticae*, kā arī vairāku balteņu Pieridae un raibspārņu Zygaenidae sugas. Laputu koloniju tuvumā bieži koncentrējas mārīšu Coccinellidae kāpuri. Daudzas antofīlas bezmugurkaulnieku sugas, piemēram, dažādu sugu bites Apidae, kamenes Bombidae un ziedmušas Syrphidae, ir nozīmīgi ziedaugu apputeksnētāji.

Ar Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi un Tērvetes upi, kā arī strautiem, kuri veidojas avotu iztekās, ekoloģiski saistītas hematofāgo divspārņu sugas: dzelējodi Culicidae un knišļi Simuliidae. Gar strautiem, kur veidojas mitrākās vietās uzkrājas trūdoši augi, novērojamas lielāks saprofāgo garkājodu Tipulidae indivīdu blīvums. Ūdeņu biotopi ir nozīmīgas vietas dažādām spāru Odonata sugām: visbiežāk novērota gaišzilā krāšņspāre *Coenagrion puella*, tumšzilā krāšņspāre *Coenagrion pulchellum*, zaļā smaragdspāre *Somatochlora metallica*, knaibļspāre *Onychogomphus forcipatus*, lielā ezerspāre *Orthetrum cancellatum*, platkājspāre *Platycnemis pennipes*, upju zilspāre *Calopteryx splendens* un strautu zilspāre *Calopteryx virgo*. Savukārt krastos novērojamas lapgraužu ģints *Donacia* sugas, kas ir specializējušās uz dažādiem ūdensaugiem, kas veido ūdenstilpju amfībisko augāju.

Dabas parka „Tērvete” teritorijā konstatētas 18 sugas, kurām ir aizsardzības statuss (8 - īpaši aizsargājamās; 16 Latvijas SG sugas, t.sk. 1.kategorija - 3, 2.kategorija - 5, 3.kategorija - 2, 4.kategorija - 6 sugas; 2 sugas iekļautas Biotopu direktīvas II un V pielikumā un 1 ir Bernes Konvencijas III pielikuma suga) (8. pielikuma 7. tabula).

Aizsargājamo bezmugurkaulnieku atradnes dabas parkā „Tērvete” parādītas 10. pielikumā.

Rūsganbrūnais koksngrauzis *Stenocorus meridianus* 2008.gadā konstatēts pirmo reizi dabas parkā: tā kāpuri pārtiek no trūdošas platlapju, visbiežāk ošu un ozolu, koksnes, bet vaboles ir antofīlas.

Biezā perlamutrene *Unio crasus* un upes micīte *Ancylus fluviatilis* ir strauju upju sugas, kurām piemēroti ir Tērvetes upes straujteču posmi. Savukārt, dabas parka teritorijā plaši izplatītā parka vīngliemeža populācija ir vitāla, jo to labvēlīgi ietekmē plašā un daudzveidīgā veģētācija, kā arī optimālais mikroklimats.

Kukaiņu aizsardzība lielā mērā saistāma ar augu aizsardzību. Augēdājām (antofīlajām) sugām (čermurziežu dižtauriņam *Papilio machaon*, bitēm u. c.) svarīga ir daudzveidīga veģētācija. Tērvetes upes un Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves krastos vismaz vietām būtu jā saglabā nenopļauti čermurziežu dzimtas *Umbelliferae* augi (meža suņuburkšķis, pļavas latvānis, u.c) kā kukaiņiem nepieciešamie nektāraugi. Rudais pāvacis *Agria tau* apdzīvo bioloģiski vecos platlapju mežus, savukārt priežu sveķotājkoksgrauzis *Nothorina punctata* ir saistīts ar bioloģiski vecām priedēm, kas eksponētas saulē.

Mežā reto koksnes kukaiņu sugu aizsardzībai svarīga ir bioloģiski vecu koku, dažāda izmēra kritalu, stāvošu nokaltušu un pusnokaltušu koku saglabāšana.

Dabas parka teritorijā nav nepieciešami īpaši apsaimniekošanas pasākumi reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu eksistences apstākļu uzlabošanai.

II 4.3 Zivis

Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē kontrolzvejās konstatētas 14 bieži sastopamas zivju sugas: asaris (*Perca fluviatilis*), ausleja (*Leucaspilus delineatus*), karpa (*Cyprinus carpio*), karūsa (*Carassius carassius*), līdaka (*Esox lucius*), līnis (*Tinca tinca*), plaudis (*Abramis brama*), plicis (*Blicca bjoeruna*), rauda (*Rutilus rutilus*), rudulis (*Scardinius erythrophthalmus*), vīķe (*Alburnus alburnus*) un 3 sugas ar aizsardzības statusu (8. pielikuma 6.tabula) - akmeņgrauzis *Cobitis taenia*, dūņu pīkste *Misgurnus fossilis* un spidiļķis *Rhodeus amarus*: tās ir iekļautas EP Biotopu direktīvas pielikumā, bet 1 suga no tām - Bernes konvencijas pielikumā.

II 4.4 Rāpuļu un abinieku fauna

Dabas parkā „Tērvete” reģistrētas 8 rāpuļu un abinieku sugas, kurām ir aizsardzības statuss (2 ir īpaši aizsargājamās; 2 - Sarkanās Grāmatas, t.sk. 2.kategorija - 1 suga, 3.kategorija - 1 suga; 3 sugas iekļautas EP Biotopu direktīvas II un IV pielikumā un visas 8 ir Bernes Konvencijas II un III pielikuma sugas) (8. pielikuma 5. tabula).

Abinieku un, īpaši, rāpuļu fauna nav pietiekami labi izpētīta. Par to liecina informācijas trūkums par tādām parastām sugām, kā pļavas ķirzaka un zalktis. Apsekojot teritoriju, neguvām apstiprinājumu par sarkanvēdera ugunskrupja klātbūtni seklās vecupēs Tērvetes upes ielejā, kur tie savulaik ielaisti. Arī lielais tritons un zaļais krupis netika novēroti 2003. g. vasarā, taču to klātbūtne teritorijā ir ticama.

No abinieku aizsardzības viedokļa nozīmīgas ir visas seklās, saules apspīdētās ūdenstilpes, ko nenoēno krastmalas koki. Nozīmīgi var būt arī temporāri (vasarā izzūstoši) seklūdeņi – ieplakas Tērvetes upes tuvumā. Abinieki ir viena no tām dzīvnieku

grupām, ko labvēlīgi ietekmē bebru darbība (uzpludinājumi). Kā sauszemes barošanās biotopi nozīmīgas ir ekstensīvi izmantotas pļavas un meži ar sugām bagātu pamežu.

II 4.5. Putni

Kopumā dabas parkā „Tērvete” ir konstatētas 127 putnu sugas (Kalvāns, 2002; Kalvāns, 2003; šī pētījuma dati), no kurām 115 sugas ir ligzdotājas, 6, iespējams, ligzdo parka teritorijā un 6 tikai caurceļo (8. pielikuma 4. tabula). Viena putnu suga – zaļā vārna, uzskatāma par izzudušu no Tērvetes dabas parka. Visparastākās un masveidīgākās ligzdojošās putnu sugas parkā ir žubīte (>1000 pāru), koku čipste (>600) un melnais mušķērājs (>400). Vecajos priežu mežos („dižsilā”) konstatēts ļoti liels ligzdojošo pāru skaits dažām parastām sugām (melnajam mušķērājam: >400, mizložņai: >250, cekulzīlītei: >250, dzilnītim: >200). Lapu koku audzēs parkā konstatēts augsts vidējo dzeņu un mājas strazdu ligzdošanas blīvums.

Dabas parkā „Tērvete” ir sastopamas 30 īpaši aizsargājamās putnu sugas, 8 no tām veidojami mikroliegumi, 17 sugas ir ierakstītas Latvijas Sarkanajā Grāmatā, t.sk. 2. kategorijā – 5, 3. kategorijā – 11 un 4. kategorijā – 1 suga. 23 sugas ir iekļautas Eiropas Padomes Putnu direktīvas I. pielikumā un 120 sugas ir iekļautas Bernes Konvencijas II vai III pielikumā (8. pielikuma 4. tabula). Aizsargājamo putnu atradnes dabas parkā „Tērvete” parādītas 11. pielikumā.

Dabas parkā „Tērvete” vislielākā nozīme putnu faunas daudzveidības saglabāšanā ir vecajiem priežu (tajos dzīvo 5 no konstatētajām EP Putnu direktīvas I pielikuma sugām) un lapukoku mežiem (tajos dzīvo 5 no konstatētajām EP Putnu direktīvas I pielikuma sugām), kā arī Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvei (ar to saistītas 7 no konstatētajām EP Putnu direktīvas I pielikuma sugām). Tikai 4 no konstatētajām EP Putnu direktīvas I pielikuma sugām dzīvo atklātās ainavās.

Lai saglabātu ornitofaunas daudzveidību dabas parkā „Tērvete” nepieciešams:

1. saudzēt nokaltušos kokus un to zarus, kas rada dzīves vidi – ligzdošanas un barošanās iespējas dzeņveidīgajiem putniem, kas ir galvenā prioritāte avifaunas aizsardzībā dabas parkā „Tērvete”;

2. Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves izmantošana atpūtai un makšķerēšanai būtu jāsamazina maijā un jūnijā – ūdensputnu ligzdošanas laikā, ierobežojot cilvēku uzturēšanos slīkšņu un saliņu tuvumā, atstājot cilvēku vajadzībām vienīgi atklātā ūdens platību;

3. Kaut arī patlaban atklātu ainavu putnu sugām dabas parks „Tērvete” nav ļoti nozīmīgs, jo pļavas tajā aizņem nelielu teritoriju, nākotnē parka loma varētu palielināties, jo apkārtējās lauksaimniecības zemēs var notikt nevēlama intensifikācija un tad tieši parka aizsargātās pļavas var kļūt par bioloģiskās daudzveidības „oāzēm” intensīvas lauksaimniecības „tuksnesī”.

II 4.6. Zīdītāji

Dabas parkā „Tērvete” konstatētas 16 aizsargājamās zīdītāju sugas (7 ir īpaši aizsargājamās sugas; 2- SG sugas, t.sk. 3.kategorija- 1 suga, 4.kategorija- 1 suga); 4 ir EP Biotopu direktīvas II un IV pielikumu sugas; 16 Bernes Konvencijas II un III pielikuma sugas) (8. pielikuma 3. tabula).

Zīdītāju fauna parka teritorijā nav īpaši pētīta, izņemot sikspārņus. Atkārtota inventarizācija 2008.gadā apstiprināja jau iepriekš konstatēto 6 sugu klātbūtni teritorijā. Turklāt, pirmoreiz parkā (229. kvartālā putnu būrītī) atrasts garausainā sikspārņa *Plecotus auritus* L. pieaudzis tēviņš. Iepriekšējos pētījumos garausainie sikspārņi konstatēti, ziemojot pagrabos dabas parka blakus teritorijās. Lielākā sikspārņu aktivitāte novērota Rotaļu laukumā, Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves apkārtnē un virs tās, kā arī vecā priežu meža (sanatorijas) apkārtnē. Sikspārņu atradnes dabas parkā „Tērvete” parādītas 12. pielikumā.

Lai noskaidrotu susuru sastopamību dabas parkā, veikta putnu būrīšu kontrole, tomēr susuru darbības pēdas nevienā no būrīšiem netika konstatētas. Tomēr jāatzīmē, ka būrīši neatrodas sugai optimālos biotopiem. Mazā susura *Muscardinus avellanarius* konstatēšanai dabas parkā, ieteicams būrīšus izlikt mežaudzēs, kurās ir lielāks lapkoku īpatsvaru un lazdas pamežā.

No sikspārņu aizsardzības viedokļa nozīmīgi ir bioloģiski veci, lieli koki ar dobumiem, plaisām un ar atkārušos mizu. Pie tam - dobumos mītošo sikspārņu viena mātīšu kolonija vasaras laikā izmanto līdz 20 dažādas slēptuves, regulāri ik pa dažām dienām tās mainot. Dobumus mēdz izmantot arī vairākas sīko grauzēju sugas, kuru klātbūtne parkā vēl jāpierāda – susuri, dzeltenkakla un meža klaidoņpeles.

Dabas parkā mīt divas sugas, kuras ir aizsargājamas Eiropas Savienības likumdošanā – bebrs un ūdrs. Aktīva bebru darbība konstatēta Tērvetes upes lēnajā posmā pirms Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves.

II 4.7. Retās un aizsargājamās floras un faunas sugas

Dabas parka „Tērvete” teritorijā konstatētās retās un aizsargājamās floras un faunas sugas apkopotas 13. tabulā: sastopamas 72 Latvijas īpaši aizsargājamās, 74 Latvijas Sarkanās Grāmatas, 16 EP Biotopu direktīvas pielikumu, 23 EP Putnu direktīvas pielikumu, 148 Bernes konvencijas pielikumu floras un faunas sugas (8. pielikuma 1.-7.tabula):

20 vaskulāro augu sugas, no tām 10 sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi;

5 sēņu sugas;

8 bezmugurkaulnieku sugas, no tām vienas sugas aizsardzībai dibināms mikroliegums;

2 rāpuļu un abinieku sugas;

30 putnu sugas, no tām astoņu sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi;

7 zīdītāju sugas.

sugu sociālekonomiskā vērtība

Augsta ir sugu sabiedrību vērtība, tās veido dzīvotni, tās piedalās ainavas veidošanā un tām ir būtiska loma teritorijas mikroklimata un vizuālās kvalitātes nodrošināšanā. Sugu daudzveidība nodrošina floras un faunas sugu bioloģijas un ekoloģijas pētījumu, kā arī izglītojošā un mācību darba iespējas.

13. tabula

Retās un aizsargājamās floras un faunas sugas dabas parkā „Tērvete”

Grupa	ĪAS	MIK	SG	BD	PD I pielikums	BK
Vaskulārie augi	20	10	31	4		2
Sēnes	5		5			
Ķērpji			1			
Zīdītāji	7		2	4		16
Putni	30	8	17		23	120
Rāpuļi un abinieki	2		2	3		8
Zivis				3		1
Bezmugurkaulnieki	8	1	16	2		1
Kopā:	72	19	74	16	23	148

Apzīmējumi sugas aizsardzības statusam:

ĪAS – īpaši aizsargājama suga saskaņā ar LR MK noteikumiem Nr. 396 (14. 11. 2000.);

MIK – sugas, atradnēs veidojami mikroliegumi saskaņā ar LR MK noteikumiem Nr. 45 (30. 01. 2001.);

SG – sugas, kas iekļautas Latvijas Sarkanajā grāmatā;

BD – sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes direktīvā „Par dabisko biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” (Biotopu direktīva 92/43/EEC)

PD – sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes direktīvā „Par savvaļas putnu aizsardzību” (Putnu direktīva 79/409/EEC)

BK – sugas, kas iekļautas Bernes konvencijā „Par Eiropas savvaļas augu, dzīvnieku un to dabiskās dzīves vides saglabāšanu” (1979.)

sugas ietekmējošie faktori

Lai saglabātu sugu daudzveidību, jānodrošina biotopu daudzveidība un to dabiska attīstība vai atbilstoša apsaimniekošana. Lai to sekmīgi veiktu, daudzām sugām nepieciešama papildus zinātniskā izpēte un monitorings dabas parka lieguma zonā.

Analizējot īpaši aizsargājamo faunas sugu ekoloģiskās prasības, redzams, ka liela daļa no konstatētajām sugām (bezmugurkaulnieki, putni, sikspārņi) ir saistīti ar lielu dimensiju bioloģiski veciem kokiem un vecām mežaudzēm, tāpēc visi šādi koki un audzes parka teritorijā ir saudzējami, pieļaujot to apsaimniekošanu tikai drošības apsvērumu dēļ.

Būtisks ietekmējošs faktors ir mirušās koksnes trūkums mežos, ko izmanto sugas (dobumperētāji un dzeņveidīgie putni, bezmugurkaulnieki), tāpēc mirušo koksni mežaudzē pēc iespējas jācenšas saglabāt.

Dažām bezmugurkaulnieku sugām, kas apdzīvo augošus vai nokaltušus kokus (piemēram, priežu sveķotājkoksngrauzim) ir nepieciešams, lai to apdzīvotie koki būtu eksponēti saules gaismai, tādēļ vietās, kur sastopama iepriekšminētā suga, nepieciešams veikt priežu atēnošanu. Taču, bieži vien biežajā pamežā sastopamas citas retas bezmugurkaulnieku sugas (piemēram, sausseržu raibenis), kurām savukārt nepieciešams noēnojums. Pļavu augu sugu grupai negatīvs faktors ir apsaimniekošanas trūkums.

II 5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

Lai nodrošinātu optimālu biotopu apsaimniekošanu dabas parkā, jāsabalansē gan tā dabas, gan sociālekonomiskās vērtības. Dabas un sociālekonomisko vērtību pretnostatījums parādīts 14. tabulā.

14. tabula

Dabas parka „Tērvete” dabas un sociālekonomisko vērtību pretnostatījums

Biotopu grupa	Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības
Meži	Bioloģiski vecas mežaudzes. Īpaši aizsargājamie biotopi. Floras un faunas retas un īpaši aizsargājamas sugas.	Estētiska ainava. Koksnes resursi. Rekreācija. Tūrisms. Izglītība. Dabas izpēte. Izziņa. Audzināšana.
Pļavas	Dabiskas (neielabotas) pļavas. Īpaši aizsargājamie biotopi. Floras un faunas retas un īpaši aizsargājamas sugas.	Nozīmīgs kultūrainavas elements. Lopbarība (siens un ganības). Rekreācija. Tūrisms. Izglītība. Dabas izpēte. Izziņa. Audzināšana.
Ūdeņi: Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve; Tērvetes upe; avoti un avoksnāji	Mikroklimats. Īpaši aizsargājami upju biotopi Floras un faunas retas un īpaši aizsargājamas sugas..	Nozīmīgs kultūrainavas elements. Rekreācija. Tūrisms. Makšķerēšana. Dabas izpēte. Izglītība. Izziņa. Audzināšana.
Retas un aizsargājamas floras un faunas sugas		Izglītība. Dabas izpēte. Izziņa.

Dabas parka „Tērvete” pamatā ir izcilas dabas un ainaviskās (bioloģiski daudzveidīgi, reti, īpaši aizsargājami biotopi un sugas) un kultūrvēsturiskās (pilskalni, A.Brigaderes māja-muzejs) vērtības. Antropogēni mazskartais mežu komplekss ir ekoloģiski un bioloģiski nozīmīgs.

Dabas parks „Tērvete” ir ļoti piemērots objekts rekreācijai, tūrismam, izglītošanai un izziņai. Lai realizētu iepriekšminētās darbības, nepieciešama infrastruktūras uzlabošana un attīstība visā parka teritorijā, sadarbojoties ieinteresētajām pusēm.

Tajā pat laikā parkā jānovērš ūdeņu un pļavu degradācija, ierobežojot piesārņojumu Tērvetes upē un Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē, ka arī turpinot bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu.

III INFORMĀCIJA PAR TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANU

III 1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI 2009. – 2018. APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

III 1.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir aizsargāt un saglabāt Tērvetes upes senlejas raksturīgo ainavu - bioloģiski daudzveidīgos, ģenētiski nozīmīgos priežu-platlapju mežu, pļavu un ūdeņu biotopus, tiem raksturīgās, kā arī retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas un nodrošināt rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūru un tās ilgtspējīgu attīstību.

III 1.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

1. Aizsargāta un saglabāta Tērvetes upes senlejas raksturīgā un daudzveidīgā ainava 1366 ha platībā;

2. Aizsargāti un saglabāti bioloģiski daudzveidīgie, ģenētiski nozīmīgie priežu-platlapju mežu biotopi:

- boreālie meži (9010*) – 117,7 ha,
- jaukti platlapju meži (9020*) – 22,0 ha,
- nogāžu un gravu meži (9180*) – 3,11 ha,
- komplekss, ko veido pārmitri platlapju meži (91E0*) un minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi (7160) – 36,3 ha,
- melnalkšņu staignāji (9080*) – 0,3 ha.

3. Aizsargāti un saglabāti bioloģiski daudzveidīgi pļavu biotopi:

- sausas pļavas kaļķainās augsnēs (6210) – 11,6 ha,
- mēreni mitras pļavas (6510) – 11,7 ha.

4. Aizsargāti un saglabāti bioloģiski daudzveidīgi ūdeņu biotopi:

- akmeņu sakopojumi upēs 1,5 ha,
- līdzenuma līdz kalnu līmeņa ūdensteces ar *Ranunculion fluitantis* un *Callitricho-Batrachion* veģetāciju (3260) – 3,5 km garumā.

5. Saglabātas teritorijai raksturīgās, kā arī retās un aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas:

- 72 Latvijas īpaši aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas t.sk.

20 vaskulāro augu sugas (no tām 10 sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi);

5 sēņu sugas;

8 bezmugurkaulnieku sugas (no tām vienas sugas aizsardzībai dibināms mikroliegums);

2 rāpuļu un abinieku sugas;

30 putnu sugas (no tām astoņu sugu aizsardzībai dibināmi mikroliegumi);

7 zīdītāju sugas.

- 74 Latvijas Sarkanās Grāmatas, 16 EP Biotopu direktīvas pielikumu, 23 EP Putnu direktīvas pielikumu, 148 Bernes konvencijas pielikumu floras un faunas sugas (8. pielikuma 1.- 7. tabula).

6. Nodrošināta teritorijas rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūra un tās ilgtspējīga attīstība.

III 2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

(15. tabula, 17., 18. pielikums)

15. tabula

III 2.1. Apsaimniekošanas pasākumu kopsavilkums

Nr.	Pasākuma nosaukums	Prioritāte un izpildes termiņš	Potenciālais izpildītājs un nepieciešamie resursi	Izpildes indikatori	Pielikums
1. Aizsargāt un saglabāt Tērvetes upes senlejas raksturīgo un daudzveidīgo ainavu 1366 ha lielā platībā:					
1.1.	Izstrādāt ainavu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem	I, plāna darbības laikā	VAS LVM, zemes īpašnieki; ~ Ls 4 000 – 15 000	Atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem izstrādāts dabas parka ainavu apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
2. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgos, ģenētiski nozīmīgos priežu-platlapju mežu biotopus					
2.1.	Izstrādāt mežaudžu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem	I, plāna darbības laikā	zemes īpašnieki	Izstrādāts privāto īpašumu mežaudžu apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	

2.2.	Aktualizēt un realizēt VAS LVM mežaudžu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem	I, plāna darbības laikā	VAS LVM	Aktualizēts un realizēts VAS LVM mežaudžu apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
2.3.	Izstrādāt ģenētisko resursu mežaudžu apsaimniekošanas plānu	II, plāna darbības laikā	VAS LVM, zemes īpašnieki	Izstrādāts ģenētisko resursu mežaudžu (904,5ha platībā) apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
2.4.	Veikt reto un aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu vitalitātes monitoringu mežaudžu biotopos lieguma zonā	I, 1 x 5 gados	VAS LVM; ~ Ls 2 000	Aktualizēts dabas aizsardzības plāns, iegūti monitoringa dati, izvērtēti un plānoti apsaimniekošanas pasākumi.	
2.5.	Izvietot dabas parkā 10 būrus susuru sugu inventarizācijai	II, 2010.g., 2014.g.	VAS LVM; ~ Ls 50	Iegūti dati par susuru sugu izplatību dabas parka teritorijā.	
3. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus pļavu biotopus					
3.1.	Uzsākt bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu: ģipša „Podziņas” pļavās	I, plāna darbības laikā	Ģipša „Podziņas” ģipšnieki; ~ 30 Ls/ ha gadā	Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, saglabātas un aizsargātas bioloģiski vērtīgas pļavas un nodrošinātas reto un aizsargājamo	19.

				sugu dzīvotnes.	
3.2.	Turpināt bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu: pļavu masīvu/īpašumu „Auziņu”, „Pilskalnu”, „Sprīdīšu” „Pļavenieku” un Tērvetes palieņu pļavās	I, katru gadu	RC „Tērvete”, īpašumu „Pļavenieki”, „Sprīdīši” „Auziņas”, īpašnieki, VAS LVM; ~ 30 Ls/ ha gadā	Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, saglabātas un aizsargātas bioloģiski vērtīgas pļavas un nodrošinātas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes.	19.
3.3.	Turpināt zālāju apsaimniekošanu	I, katru gadu	Īpašuma „Pļavenieki”, īpašnieki, VAS LVM; ~ 30 Ls/ ha gadā	Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, lai saglabātu dabas parka ainaviskās vērtības.	
4. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus ūdeņu biotopus					
4.1.	Tērvetes upe				
4.1.1.	Izbūvēt jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Tērvetes sanatorijas ciematam	I, plāna darbības laikā	Tērvetes novada dome	Attīrīti Tērvetes sanatorijas ciemata notekūdeņi, nepiesārņota Tērvetes upe, saglabāti reti un aizsargājami biotopi, neaizaugusi Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve un nodrošinātas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes.	
4.1.2.	Likvidēt bebru aizsprostus un upes aizsprostojumus	I, plāna darbības laikā	VAS LVM, Tērvetes novada dome; ~ Ls 500, izmaksas precizējamas pasākuma plānošanas laikā.	Likvidēti 5 bebru aizsprosti un 2 aizsprostojumi, saglabāti Tērvetes upes retie, aizsargājami biotopi Latvijā un Eiropā.	17.

4.1.3.	Regulēt bebru populācijas blīvumu	I, plāna darbības laikā	VAS LVM, izmaksas precizējamas pasākuma plānošanas laikā.	Regulēts bebru populācijas blīvums teritorijā, saglabāti Tērvetes upes retie, aizsargājамie biotopi Latvijā un Eiropā.	17.
4.2.	Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve				
4.2.1.	Saglabāt ūdenskrātuvi, noņemot dūņu slāni neitrālajā zonā un samazinot aizaugumu ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā)	II, 1 x 10 gados	Īpašuma „Pļavenieku” īpašnieki	Saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve - samazināts aizaugums un noņemts dūņu slānis ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā).	
4.2.2.	Saglabāt ūdenskrātuvi, samazinot aizaugumu neitrālajā zonā- ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā), izņemot no tās ūdensaugus (lēpes un to sakneņus)	II, 1 x 10 gados	Īpašuma „Pļavenieku” īpašnieki	Saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve - samazināts aizaugums ar ūdensaugiem ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā).	
4.2.3.	Atjaunot slūžas	I, 2008./2009.g.	VAS LVM; ~ Ls 45 000	Atjaunotas slūžas un saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve.	
4.2.4.	Nodrošināt slūžu apkopi	I, 1 x gadā un pēc vajadzības	VAS LVM; ~ Ls 100/ gadā	Saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve.	
4.2.5.	Attīrīt mazo salu no apauguma	II, pēc vajadzības	VAS LVM; ~ Ls 200	Nodrošināti kajveidīgo un pīļu ligzdošanai atbilstoši apstākļi	

				Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē.	
5. Nodrošināt teritorijas rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūru un tās ilgtspējīgu attīstību					
5.1.	Izstrādāt kopējo dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu	I, plāna darbības laikā	Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki, sadarbībā ar VAS LVM; ~ Ls 5000	Izstrādāts kopējs dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
5.2.	Aktualizēt un realizēt VAS LVM dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu	I, katru gadu	VAS LVM	Aktualizēts un realizēts dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
5.3.	Izstrādāt un izveidot tūrisma infrastruktūras attīstības plānu visai dabas parka teritorijai	I, plāna darbības laikā	VAS LVM, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki; ~ Ls 3000	Ar JRVP saskaņots tūrisma infrastruktūras attīstības plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	
5.4.	Izveidot tūrisma infrastruktūru atbilstoši plānam	I, plāna darbības laikā pakāpeniski	VAS LVM, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki;	Izveidota tūrisma infrastruktūra, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības	

			~ Ls 500 000	plānu)..	
5.5.	Realizēt VAS LVM rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas ilgtspējīgas attīstības plānu	Plāna darbības laikā	VAS LVM	Realizēts VAS LVM rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas ilgtspējīgas attīstības plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).	17., 18.
5.5.1.	Labiekārtot un uzturēt esošo taku tīklu	I, pastāvīgi	VAS LVM; ~ Ls 100 000	Labiekārtots un uzturēts esošo taku tīkls.	17.
5.5.2.	Uzturēt un papildināt esošos infrastruktūras objektus (Rūķu ciems, Pasaku mežs u.c.)	I, pastāvīgi	VAS LVM; ~ Ls 15 000/ gadā	Uzturēti un papildināti esošie infrastruktūras objekti.	
5.5.3.	Labiekārtot Rotaļu laukumu	I, pastāvīgi	VAS LVM; ~ Ls 50 000	Labiekārtots Rotaļu laukums, ārpus Tērvetes upes aizsargjoslas izvietotas atkritumu savākšanas vietas 202. kv. 8.nog., 203. kv. 11., 12. nog., 204. kv. 18., 19. nog. Iekārtotas tualetes uz kvartālstīgas starp 202. kv. 8.nog.un 204. kv. 18. nog. Novietots informatīvais stends 204. kv. 18. nog.	17., 18.

5.5.4.	Izveidot tematiskos mežus - Vēja mātes valstību un Laimīgo zemi	I, 2011.-2016.g.	VAS LVM; ~ Ls 50 000	Izveidoti tematiskie meži - Vēja mātes valstība un Laimīgā zeme 196. un 197.kv. 1.-5. nog.	17., 18.
5.5.5.	Izveidot jaunas ekspozīcijas par dabas aizsardzības tēmām	II, plāna darbības laikā	VAS LVM	Izveidotas jaunas ekspozīcijas par dabas aizsardzības tēmām 201. kv. teritorijā	17., 18.
5.5.6.	Izveidot Rūķu viensētu	I, plāna darbības laikā	VAS LVM; ~ Ls 95 000	Izveidota Rūķu viensēta 195.kv. 10., 13., 19. nog.	17., 18.
5.5.7.	Izveidot Rūķu pilsētu	I, plāna darbības laikā	VAS LVM; ~ Ls 15 000	Izveidota Rūķu pilsēta 195. kv. 52. nog.	17., 18.
5.5.8.	Izveidot skatu torni Anneles Tēva kalnā	I, 2010./2011.g.	VAS LVM; ~ Ls 70 000	Izveidots skatu tornis 195. kv. 14. un 15.nog.	17., 18.
5.5.9.	Izveidot Raganas māju	I, plāna darbības laikā	VAS LVM; ~ Ls 20 000	Izveidota Raganas māja 202. kv. 4.nog.	17., 18.
5.5.10.	Ierīkot mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas	I, plāna darbības laikā	VAS LVM; ~ Ls 3 000/ 1 taka	Izveidotas mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas 216., 217., 218., 219., 220., 221., 222., 223., 224., 225., 226., 227., 228., 229., 230., 231., 233. kv.	17., 18.
5.5.11.	Veidot jaunas atpūtas vietas	II, patstāvīgi	VAS LVM; ~ Ls 10 000	Labiekārtota atpūtas vieta un automašīnu stāvlaukums (10 automašīnas) 229. kv. 1., 2., 3.nog.	17.

5.5.12.	Nodalīt un dabā atzīmēt dabas parka „Tērvete” bezmaksas rekreācijas zonu un maksas brīvdabas ekspozīcijas zonu	I, plāna darbības laikā, 2009.g.	VAS LVM; ~ Ls 10 000	Izveidoti un labiekārtoti jauni ieejas punkti brīvdabas dabas parka ekspozīciju teritorijā 204. kv. 18.nog. un 204. kv. 51. nog. Izvietoti informācijas stendi.	17., 18.
5.5.13.	Izveidot dabas parka ieejas mezglu un papildus ieejas dabas parka maksas zonā un jaunu tūristu informācijas centru	I, plāna darbības laikā, 2009.g.	VAS LVM; ~ 1,5 milj. Ls	Izveidots dabas parka ieejas mezgls un jauns tūristu informācijas centrs 200. kv. 10., 51.nog., papildus ieejas pļavā pie Lielmātes tilta 204. kv. 51. nog. un pie skulptūru grupas Lutausis un Sprīdītis 204.kv. 18.nog.	17., 18.
5.5.14.	Izveidot automašīnu stāvlaukumu	I, plāna darbības laikā, 2009.g.	VAS LVM; ~ Ls 600 000	Izveidots automašīnu stāvlaukums 185. kv.1., 2. nog.	17., 18.
5.5.15.	Izveidot jaunus tūrisma servisa objektus (tualetes, ēdināšanas punktus u.c.)	I, plāna darbības laikā	VAS LVM; ~ Ls 200 000	Izveidoti jauni tūrisma servisa objekti (tualetes, ēdināšanas punktus u.c.) vienmērīgi dabas parka teritorijas tematiskajos mežos.	
5.6.	Izveidot Tērvetes interaktīvo izziņas centru meža un tā izmantošanas daudzveidības	I, 2009.-2012.g.	VAS LVM; ~ 6 milj. Ls	Izveidots Tērvetes interaktīvais izziņas centrs 185. kv. 3./4.nog.	17., 18.

	popularizēšanai				
5.7.	Izveidot rekreācijas centru „Laimīgā zeme”	I, 2010.-2013.g.	VAS LVM; ~ 1,5 milj. Ls	Izveidots rekreācijas centrs „Laimīgā zeme” īpašumā „Silalībieši” 240. kv.1.- 6., 51.nog.	17., 18.
5.8.	Organizēt radošās nometnes	I, katru gadu	VAS LVM, Tērvetes tūrisma informācijas centrs, biedrība „Tērvetes attīstības apvienība”, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome; ~ Ls 4000/ 1 nometne	Organizēta viena radošā nometne gadā.	
5.9.	Saglabāt un aizsargāt kultūrvēsturisko mantojumu- „Sprīdīšu” dendroloģiskos stādījumus	I, plāna darbības laikā pakāpeniski	Īpašuma „Sprīdīši” īpašnieki	Veikta inventarizācija un sakopti „Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi.	

III 2.2. Apsaimniekošanas pasākumu apraksts

Īstermiņa mērķis Nr. 1. Aizsargāt un saglabāt Tērvetes upes senlejas raksturīgo un daudzveidīgo ainavu

Pasākums Nr. 1.1. - Izstrādāt ainavu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem

Pasākuma saturs – Lai saglabātu, aizsargātu un atjaunotu dabas parka ainavas, izstrādā ainavu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem.

Pasākuma izpildītājs- VAS LVM, zemes īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 4000 – 5 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem izstrādāts dabas parka ainavu apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).

Īstermiņa mērķis Nr. 2. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgos, ģenētiski nozīmīgos priežu-platlapju mežu biotopus

Pasākums Nr. 2.1. - Izstrādāt mežaudžu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un vienlaicīgi arī nodrošinātu mežaudžu bioloģiskās vērtības un nepārtrauktību (kontinuitāti) dabas parka ainavā nākotnē, izstrādāt mežaudžu apsaimniekošanas plānu atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem.

Pasākuma izpildītājs - zemes īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izstrādāti mežaudžu apsaimniekošanas plāni, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).

Pasākums Nr. 2.2. - Aktualizēt un realizēt VAS LVM mežaudžu apsaimniekošanas plānu saskaņā ar dabas parka attīstības mērķiem

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un vienlaicīgi arī nodrošinātu mežaudžu bioloģiskās vērtības un nepārtrauktību (kontinuitāti) dabas parka ainavā nākotnē, aktualizēt un realizēt VAS LVM mežaudžu apsaimniekošanas plānu atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem.

Pasākuma izpildītājs – VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Aktualizēts un realizēts VAS LVM mežaudžu apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu).

Pasākums Nr. 2.3. - Izstrādāt ģenētisko resursu mežaudžu apsaimniekošanas plānu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un vienlaicīgi arī nodrošinātu mežaudžu ģenētiskos resursus, bioloģiskās vērtības un nepārtrauktību (kontinuitāti) dabas parka ainavā nākotnē, izstrādāt ģenētisko resursu mežaudžu apsaimniekošanas plānu.

Pasākuma izpildītājs – VAS LVM, zemes īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izstrādāti ģenētisko resursu mežaudžu (904,5 ha platībā) apsaimniekošanas plāns, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm teritorijā (dabas aizsardzības plānu)..

Pasākums Nr. 2.4. - Veikt reto un aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu vitalitātes monitoringu mežaudžu biotopos lieguma zonā

Pasākuma saturs – Lai novērtētu un plānotu nepieciešamo apsaimniekošanu bioloģiski vērtīgiem mežaudžu biotopiem un nodrošinātu reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes tajos lieguma zonā, veikts reto un aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu vitalitātes monitorings.

Pasākuma izpildītājs- VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 1 x 5 gadus

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 2000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Aktualizēts dabas aizsardzības plāns, iegūti monitoringa dati, izvērtēti un plānoti apsaimniekošanas pasākumi.

Pasākums Nr. 2.5. - Izvietot dabas parkā 10 būrus susuru sugu inventarizācijai

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un aizsargātu īpaši aizsargājamus dzīvniekus - susurus, noteiktas to sugas, izliekot 10 būrus susuru sugu konstatēšanai 216. un 217. kvartālā - mežaudzēs ar bagātīgu lazdu pamežu.

Pasākuma izpildītājs- VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II/ 2010.g., 2014.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Aptuvenās izmaksas (10 būri) – Ls 50.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Iegūti dati par susuru sugu izplatību dabas parka teritorijā.

Īstermiņa mērķis Nr. 3. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus pļavu biotopus

Pasākums Nr. 3.1. - Uzsākt bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu īpašuma „Podziņu” pļavās

Pasākuma saturs – Lai saglabātu bioloģiski vērtīgās pļavas un nodrošinātu reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes, uzsākta to apsaimniekošana. Ieteicamie pļavu apsaimniekošanas pasākumi norādīti 19. pielikumā.

Pasākuma izpildītājs - īpašuma „Podziņas” īpašnieki.

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas – Pļaušana un zāles savākšana (ar tehniku 30 Ls/ha). Ganīšanas un ar to saistītās izmaksas nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, saglabātas un aizsargātas bioloģiski vērtīgas pļavas un nodrošinātas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes.

Pasākums Nr. 3.2. - Turpināt bioloģiski vērtīgo pļavu apsaimniekošanu īpašumu „Auziņu”, „Pilskalnu”, „Sprīdīšu”, „Pļavenieku” un Tērvetes palieņu pļavās

Pasākuma saturs – Lai saglabātu bioloģiski vērtīgās pļavas un nodrošinātu reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes, turpināma to apsaimniekošana. Ieteicamie pļavu apsaimniekošanas pasākumi norādīti 19. pielikumā.

Pasākuma izpildītājs - īpašumu „Auziņu”, „Pilskalnu”, „Sprīdīšu”, „Pļavenieku” īpašnieki savos īpašumos, RC „Tērvete” sadarbībā ar VAS LVM „Pilskalnu” pļavās.

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ katru gadu

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Pļaušana un zāles savākšana (ar tehniku 30 Ls/ha). Ganīšanas un ar to saistītās izmaksas nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, saglabātas un aizsargātas bioloģiski vērtīgas pļavas un nodrošinātas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes.

Pasākums Nr. 3.3. - Turpināt zālāju apsaimniekošanu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu zālājus kā dabas parka ainaviskās vērtības, turpināma to apsaimniekošana.

Pasākuma izpildītājs - īpašuma „Pļavenieku” īpašnieki, VAS LVM.

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ katru gadu

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Pļaušana un zāles savākšana (ar tehniku 30 Ls/ha). Ganīšanas un ar to saistītās izmaksas nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Veikti nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi, lai saglabātu dabas parka ainaviskās vērtības.

Īstermiņa mērķis Nr. 4. Aizsargāt un saglabāt bioloģiski daudzveidīgus ūdeņu biotopus

Nr. 4.1. - Tērvetes upe

Pasākums Nr. 4.1.1. - Izbūvēt jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Tērvetes sanatorijas ciematam

Pasākuma saturs – Lai nepiesārnotu, saglabātu un aizsargātu Tērvetes upi kā ainavisku dabas parka elementu, kā retus un aizsargājamus biotopus, kā retu un aizsargājamo sugu dzīvotni, kā augu un dzīvnieku sugu pārvietošanās koridoru, nepieciešama Tērvetes sanatorijas ciemata notekūdeņu attīrīšana. Neattīrītie notekūdeņi, nonākot Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē, izraisa tās sekundāru piesārņošanu un sekmē tās degradāciju un aizaugšanu.

Pasākuma izpildītājs - Tērvetes novada dome

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas konkursa kārtībā par attīrīšanas iekārtu būvi.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Attīrīti Tērvetes sanatorijas ciemata notekūdeņi, nepiesārņota Tērvetes upe, saglabāti reti un aizsargājami biotopi, neaizaugusi Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve un nodrošinātas reto un aizsargājamo sugu dzīvotnes.

Pasākums Nr. 4.1.2. - Likvidēt esošos bebru aizsprostus un izvākt no upes aizsprostojumus

Pasākuma saturs – Lai nepiesārņotu, saglabātu un aizsargātu Tērvetes upi kā ainavisku dabas parka elementu, kā retus un aizsargājamus biotopus Latvijā un Eiropā, likvidēti bebru aizsprosti.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM, Tērvetes novada dome;

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 500; izmaksas precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Likvidēti bebru aizsprosti, aizsargāta Tērvetes upe kā ainavisks dabas parka elements, saglabāti Tērvetes upes retie un aizsargājamie biotopi Latvijā un Eiropā.

Pasākums Nr. 4.1.3. - Regulēt bebru populācijas blīvumu

Pasākuma saturs – Lai nepiesārņotu, saglabātu un aizsargātu Tērvetes upi kā ainavisku dabas parka elementu, kā retus un aizsargājamus biotopus Latvijā un Eiropā, nepieciešams regulēt bebru populācijas blīvumu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM;

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - izmaksas precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Regulēts bebru populācijas blīvums teritorijā, saglabāti Tērvetes upes retie, aizsargājamie biotopi Latvijā un Eiropā.

Nr. 4.2. - Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve

Pasākums Nr. 4.2.1. - Saglabāt Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi, noņemot dūņu slāni neitrālajā zonā ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā)

Pasākuma saturs – Lai saglabātu Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi, novēršot aizaugšanu un degradāciju piesārņojuma rezultātā un saglabātu to kā ainavisku dabas parka elementu, kā retu un aizsargājamu sugu dzīvotni, nepieciešama dūņu slāņa noņemšana neitrālajā zonā ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā).

Pasākuma izpildītājs - īpašuma „Pļavenieku” īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II, 1 x 10 gados

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve - noņemts dūņu slānis neitrālajā zonā ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā).

Pasākums Nr. 4.2.2. - Saglabāt Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi, samazinot aizaugumu neitrālajā zonā ūdenskrātuves R daļā („Pļavenieku” īpašumā), izņemot no tās ūdensaugus (lēpes un to sakneņus)

Pasākuma saturs – Lai saglabātu Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvi, novēršot aizaugšanu un degradāciju piesārņojuma rezultātā un saglabātu to kā ainavisku dabas parka elementu, kā retu un aizsargājamu sugu dzīvotni, nepieciešama ūdensaugu (lēpes un to sakneņi) izņemšana no ūdenskrātuves neitrālajā zonā R daļā („Pļavenieku” īpašumā).

Pasākuma izpildītājs - īpašuma „Pļavenieku” īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II, 1 x 5 gados

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve - samazināts ūdensaugu aizaugums ūdenskrātuves neitrālajā zonā R daļā („Pļavenieku” īpašumā).

Pasākums Nr. 4.2.3. – Atjaunot slūžas Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu un saglabātu Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves kvalitāti, jāatjauno slūžas.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 2008. / 2009.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ 45 000 Ls; precizējamas pasākuma plānošanas laikā..

Izpildes indikatori/ rādītāji – Atjaunotas slūžas, saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve.

Pasākums Nr. 4.2.4. – Nodrošināt slūžu apkopi Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu un saglabātu Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves kvalitāti, jāveic slūžu apkope.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 1 x gadā un pēc vajadzības

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 100; precizējamas pasākuma plānošanas laikā..

Izpildes indikatori/ rādītāji – Nodrošināta slūžu apkope, saglabāta Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuve.

Pasākums Nr. 4.2.5. - Attīrīt Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves mazo salu no apauguma

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu un sekmētu putnu daudzveidību (kaijveidīgo un pīļu ligzdošanu), Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuves mazo salu jāattīra no apauguma, izcērtot krūmus.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II/ pēc vajadzības

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 200; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Kaijveidīgo un pīļu ligzdošana Tērvetes (Gulbju) ūdenskrātuvē.

Īstermiņa mērķis Nr. 5. Nodrošināt teritorijas rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas infrastruktūru un tās ilgtspējīgu attīstību

Pasākums Nr. 5.1. - Izstrādāt kopējo dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu, aizsargātu dabas parka izcilās ainaviskās vērtības un bioloģisko daudzveidību tajā, teritorijas kultūrvēsturiskās vērtības un vienlaicīgi nodrošinātu tūrisma un rekreācijas, kā arī izglītības, izziņas un audzināšanas funkciju izpildi, izstrādā kopējo dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu.

Pasākuma izpildītājs - Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki, VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 5000, precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem izstrādāts kopējs dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plāns.

Pasākums Nr. 5.2. - Aktualizēt un realizēt VAS LVM dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu, aizsargātu dabas parka izcilās ainaviskās vērtības un bioloģisko daudzveidību tajā, teritorijas kultūrvēsturiskās vērtības un vienlaicīgi nodrošinātu tūrisma, rekreācijas un izglītības, izziņas un audzināšanas funkciju izpildi, aktualizēt un realizēt VAS LVM dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plānu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte - I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Atbilstoši dabas parka attīstības mērķiem aktualizēts un realizēts VAS LVM dabas parka rekreācijas un tūrisma attīstības plāns.

Pasākums Nr. 5.3. - Izstrādāt kopēju rekreācijas un tūrisma infrastruktūras attīstības plānu visai dabas parka teritorijai

Pasākuma saturs – Lai attīstītu un pilnveidotu ilgtspējīga rekreācijas un tūrisma infrastruktūru, jāizstrādā kopējs rekreācijas un tūrisma infrastruktūras attīstības plānu visai dabas parka teritorijai.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 3000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izstrādāts un ar RVP saskaņots kopējs rekreācijas un tūrisma infrastruktūras attīstības plāns visai dabas parka teritorijai.

Pasākums Nr. 5.4. - Izveidot tūrisma infrastruktūru atbilstoši plānam

Pasākuma saturs – Lai attīstītu un pilnveidotu ilgtspējīga tūrisma infrastruktūru, izveido rekreācijas un tūrisma infrastruktūru atbilstoši tūrisma infrastruktūras attīstības plānam.

Pasākuma izpildītājs- VAS LVM, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome, zemes īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ pastāvīgi

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 500 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidota rekreācijas un tūrisma infrastruktūra.

Pasākums Nr. 5.5. - Realizēt VAS LVM rekreācijas, tūrisma, kā arī sabiedrības izglītības, izziņas un audzināšanas ilgtspējīgas attīstības plānu (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.1. - Labiekārtot un uzturēt taku tīklu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un uzturētu dabas parka taku tīklu, nepieciešama taku seguma veidošana un atjaunošana, koku sakņu apsegšana taku malās, atkritumu urnu nomaiņa.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ pastāvīgi

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 100 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Labiekārtots un uzturēts taku tīkls (17. pielikums).

.

Pasākums Nr. 5.5.2. - Uzturēt un papildināt esošos infrastruktūras objektus (Rūķu ciems, Pasaku mežs u.c.)

Pasākuma saturs – Lai saglabātu esošos infrastruktūras objektus dabas parkā, nepieciešams tos rekonstruēt, uzturēt un papildināt.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ Pastāvīgi

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ 15 000 Ls/ gadā; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Uzturēti un papildināti esošie infrastruktūras objekti.

Pasākums Nr. 5.5.3. - Labiekārtot Rotaļu laukumu

Pasākuma saturs – Lai saglabātu un uzturētu Rotaļu laukumu, nepieciešams to labiekārtot.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ pastāvīgi

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 50 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Labiekārtots Rotaļu laukums, ārpus Tērvetes upes aizsargjoslas izvietotas atkritumu savākšanas vietas 202. kv. 8.nog., 203. kv. 11., 12. nog., 204. kv. 18., 19. nog. Iekārtotas tualetes uz kvartālstīgas starp 202. kv. 8.nog.un 204. kv. 18. nog. Novietots informatīvais stends 204. kv. 18. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.4. - Izveidot tematiskos mežus - Vēja mātes valstību un Laimīgo zemi

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams veidot jaunas ekspozīcijas - tematiskos mežus *Vēja mātes valstību* un *Laimīgo zemi*.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 2011.– 2016.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 50 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izveidoti tematiskie meži - Vēja mātes valstība un Laimīgā zeme 196. un 197.kv.1.–5. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.5. - Izveidot jaunas ekspozīcijas par dabas aizsardzības tēmām

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams izveidot jaunas ekspozīcijas par dabas aizsardzības tēmām

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II/ plāna darbības laikā pakāpeniski

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidotas jaunas ekspozīcijas par dabas aizsardzības tēmām 201.kv. teritorijā (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.6. - Izveidot Rūķu viensētu

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams izveidot jaunu ekspozīciju - Rūķu viensētu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 95 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izveidota Rūķu viensēta 195.kv.10., 13., 19. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.7. - Izveidot Rūķu pilsētu

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams izveidot jaunu ekspozīciju - Rūķu pilsētu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 15 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izveidota Rūķu pilsēta 195.kv. 52.nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.8. - Izveidot skatu torni Anneles tēva kalnā

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams izveidot skatu torni Anneles tēva kalnā.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 2010./ 2011.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 70 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izveidots skatu tornis Anneles tēva kalnā 195.kv. 14., 15.nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.9. - Izveidot Raganas māju

Pasākuma saturs – Lai dažādotu dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējas, nepieciešams izveidot jaunu ēku - Raganas māju.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 20 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji – Izveidota Raganas māja 202.kv. 4. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.10. - Ierīkot mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas

Pasākuma saturs – Lai attīstītu alternatīvo atpūtu dabas parkā, nepieciešama jaunu maršrutu izveide - mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā pakāpeniski

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 3 000/ 1 taka

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidotas mācību takas par dabas un mežsaimnieciskā cikla jautājumiem ārpus centrālās dabas parka daļas 216., 217., 218., 219., 220., 221., 222., 223., 224., 225., 226., 227., 228., 229., 230., 231., 233.kv. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.11. – Veidot jaunas atpūtas vietas

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu rekreāciju un tūrisma dabas parkā, nepieciešama jaunu atpūtas vietu veidošana.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – II/ pastāvīgi

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 10 000; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Labiekārtota atpūtas vieta un automašīnu stāvlaukums (10 automašīnas) 229.kv. 1., 2., 3. nog. (17. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.12. - Nodalīt un dabā atzīmēt dabas parka „Tērvete” bezmaksas rekreācijas zonu un maksas brīvdabas ekspozīcijas zonu.

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu un attīstītu dabas parka apmeklētāju alternatīvās izvēles iespējas attiecībā uz atpūtu un tūrismu, nodalīt un dabā atzīmēt dabas parka „Tērvete” bezmaksas rekreācijas zonu un maksas brīvdabas ekspozīcijas zonu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā (2009.g.)

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 10 000, precizējamās pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidoti un labiekārtoti jauni ieejas punkti brīvdabas dabas parka ekspozīciju teritorijā 204.kv. 18.nog. un 204.kv. 51.nog. izvietoti informācijas stendi (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.13. - Izveidots dabas parka ieejas mezgls, papildus ieejas dabas parka maksas zonā un jauns tūristu informācijas centrs

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu dabas parka apmeklētājus ar informāciju par dabas parka rekreācijas, tūrisma un izglītības iespējām, nepieciešams izveidot jaunu dabas parka ieejas mezglu, divas papildus ieejas dabas parka maksas zonā un jaunu tūristu informācijas centru

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā (2009.g.)

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 1,5 milj., precizējamās pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidots dabas parka ieejas mezgls un jauns tūristu informācijas centrs 200. kv. 10., 51.nog., papildus ieejas pļavā pie Lielmātes tilta 204. kv. 51. nog. un pie skulptūru grupas Lutausis un Sprīdītis 204. kv. 18. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.14. - Izveidot automašīnu stāvlaukumu

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu dabas parka apmeklētājus ar iespēju apmeklēt dabas parku, nepieciešama izveidot automašīnu stāvlaukumu.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā (2009.g.)

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 600 000, precizējamās pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidots automašīnu stāvlaukums 185.kv.1., 2. nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.5.15. - Izveidot jaunus tūrisma servisa objektus (tualetes, ēdināšanas punkti u.c.)

Pasākuma saturs – Lai nodrošinātu dabas parka apmeklētāju servisu dabas parkā, nepieciešama izveidot jaunus tūrisma servisa objektus (tualetes, ēdināšanas punktus u.c.).

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ plāna darbības laikā

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 200 000, precizējamās pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidoti jauni tūrisma servisa objekti (tualetes, ēdināšanas punkti u.c.) vienmērīgi dabas parka teritorijas ekspozīcijās - tematiskajos mežos.

Pasākums Nr. 5.6. - Izveidot Tērvetes interaktīvo izziņas centru meža un tā izmantošanas daudzveidības popularizēšanai

Pasākuma saturs – Lai attīstītu izglītības infrastruktūru un nodrošinātu vienmērīgu dabas parka apmeklētāju sadalījumu laikā un telpā, izveidot Tērvetes interaktīvo izziņas centru.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 2009./ 2012.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 6 milj., precizējamas pasākuma plānošanas laikā.
Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidots Tērvetes interaktīvais izziņas centrs 185.kv. 3./4.nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.7. - Izveidot rekreācijas centru „Laimīgā zeme”

Pasākuma saturs – Lai attīstītu izglītības infrastruktūru, nodrošinātu dabas parka apmeklētājus ar naktsmītnēm un semināru/ konferenču telpām, nepieciešams izveidot rekreācijas centru „Laimīgā zeme”.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ 2010.-2013.g.

Pasākuma aptuvenās izmaksas – ~ Ls 1,5 milj., precizējamas pasākuma plānošanas laikā.
Izpildes indikatori/ rādītāji - Izveidots rekreācijas centrs „Laimīgā zeme” īpašumā „Silalībieši” 240.kv.1.- 6., 51.nog. (17., 18. pielikums).

Pasākums Nr. 5.8. - Organizēt radošās nometnes

Pasākuma saturs – Lai realizētu dabas parka izglītības funkciju, organizētas radošās nometnes.

Pasākuma izpildītājs - VAS LVM, Tērvetes tūrisma informācijas centrs, biedrība „Tērvetes attīstības apvienība”, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome;
~ Ls 4000/ 1 nometne

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I/ katru gadu

Pasākuma aptuvenās izmaksas - ~ Ls 4000/ 1 nometne; precizējamas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Organizēta viena radošā nometne gadā.

Pasākums Nr. 5.9. - Saglabāt un aizsargāt kultūrvēsturisko mantojumu – „Sprīdīšu” dendroloģiskos stādījumus

Pasākuma saturs – Lai saglabātu „Sprīdīši” dendroloģiskos stādījumus, nepieciešama to inventarizācija un sakopšana.

Pasākuma izpildītājs - Īpašuma „Sprīdīši” īpašnieki

Realizēšanas termiņš/ pasākuma prioritāte – I, plāna darbības laikā pakāpeniski

Pasākuma aptuvenās izmaksas - Nosakāmas pasākuma plānošanas laikā.

Izpildes indikatori/ rādītāji - Veikta inventarizācija un sakopti „Sprīdīšu” dendroloģiskie stādījumi.

III 3. IETEICAMAIS TERITORIJAS ZONĒJUMS UN ROBEŽU GROZĪJUMI

Dabas parkā „Tērvete” izdalītas sekojošas funkcionālās zonas:

- **Dabas lieguma zona** (izveidota mežu biotopu, bioloģiski vecu mežu un reto un aizsargājamo sugu un to dzīvotņu saglabāšanai);
- **Dabas parka zona** (izveidota ainavas aizsardzībai, lai sekmētu bioloģiski vērtīgu mežaudžu veidošanos nākotnē).
- **Neitrālā zona** (izveidota dabas parka infrastruktūras attīstības nodrošināšanai).

Teritorijas pašreizējais zonējums attēlots 13. pielikumā. Funkcionālajās zonās ietilpstošie meža kvartāli un meža nogabali noteikti dabas aizsardzības plāna 14., 15., 16. pielikumā. Grozījumi zonējumā parādīti 20. pielikumā un aprakstīti 22. pielikumā.

Lai ilgtermiņā saglabātu dabas parka dabas un ainaviskās vērtības, lai nodrošinātu dabas parka izglītības, izziņas un audzināšanas funkcijas un to ilgtspējību, nepieciešams pilnveidot, uzlabot un labiekārtot rekreācijas un tūrisma infrastruktūru. Dabas parka „Tērvete” dabas aizsardzības plāna aktualizācijas (2008.gadā) rezultātā izvērtēts esošais funkcionālais zonējums un pēc ekspertu atzinuma vairākiem nogabaliem iespējams to mainīt no dabas parka zonas uz neitrālo zonu.

Neitrālo zonu, kurā plānots attīstīt rekreācijas un tūrisma infrastruktūru, iespējams papildināt ar sekojošiem nogabaliem:

- Tematisko mežu (Vēja mātes valstība un Laimīgā zeme) izveidei (196. kv. un 197. kv. 1.–5.nog. – kopējā platība 56,5 ha);
- Jaunas ekspozīcijas izveidei par dabas aizsardzības tēmām (201. kv. - kopējā platība 22,8 ha);
- Rūķu viensētas izveidei (195. kv. 10., 13., 19. nog. – kopējā platība 2,5 ha);
- Rūķu pilsētas izveidei (195. kv. 52.nog. – kopējā platība 1,0 ha);
- Skatu torņa būvei Anneles tēva kalnā (195. kv. 14., 15. nog. – kopējā platība 1,1 ha);
- Raganas mājas izveidei (202. kv. 4. nog. – kopējā platība 1,7 ha);
- Dabas parka maksas zonas papildus ieeju izbūve (204. kv. 51.nog. – kopējā platība 0,7 ha).
- Tērvetes interaktīvā izziņas centra izbūvei (185. kv. 3., 4. nog. – kopējā platība 4,0 ha);
- Īpašuma „Pļavenieki” neitrālās zonas robeža izmaiņa (kopējā platība ~ 30,0 ha).

Tā kā dabas aizsardzības plāna aktualizācijas periodā nav vēl izstrādāti rekreācijas un tūrisma infrastruktūras attīstības precīzi plānojumi, tāpēc neitrālā zonā iekļaujama minēto nogabalu visa platība, kurā pēc atkārtotas inventarizācijas nav konstatēti reti un aizsargājami biotopi un sugas (22. pielikums).

Visos nogabalos, izņemot Tērvetes interaktīvā izziņas centra izbūvei un īpašuma „Pļavenieki” tūrisma infrastruktūrai paredzētajās vietās, plānotas pagaidu būves bez pamatu piesaistes.

Atļautās un aizliegtās darbības katrā no minētajām zonām noteiktas dabas parka “Tērvete” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumos (21. pielikums).

IV. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

IV 1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Plāna ieviešana uzsākama pēc tā apstiprināšanas un tā jārealizē 10 gadu laikā. Šī plāna darbības ietvaros situācija jākontrolē, un, kur nepieciešams, paredzētie pasākumi jāatjauno vai jāveic atkārtoti, lai nodrošinātu dabas parka apsaimniekošanu atbilstoši plāna 3.nodaļā izvirzītajiem dabas parka teritorijas saglabāšanas mērķiem.

Plāna ieviešanā piedalās VAS Latvijas Valsts meži, Tērvetes novada dome, Zaļenieku pagasta padome un privāto zemju īpašnieki. Tā ieviešanā iespējams iesaistīt arī citas ieinteresētās puses. VAS LVM koordinē plāna ieviešanu.

IV 2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Konkrētais dabas aizsardzības plāns izstrādāts 10 gadiem. Plāns jāpārskata un jāatjauno pēc desmit gadiem pēc tā apstiprināšanas. Plāna atjaunošana veicama pusgada laikā pēc esošā plāna darbības izbeigšanās.

IV 3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Tērvetes novada un Zaļenieku pagasta teritoriju attīstības plānos, kā arī jebkādos citos teritoriju plānojumos, kas ietver dabas parku "Tērvete", jānorāda atsauce uz dabas aizsardzības plānu, kas ietver teritorijas zonējumu un apsaimniekošanas režīmus, kā arī pārējās prasības teritorijā.

IV 4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS

Dabas parka zonējuma grozījumu projekts sniegts 20. pielikumā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

- Ahlén I., Baagøe H. I. 1999. Use of ultrasound detectors for bat studies in Europe: experiences from field identification, surveys, and monitoring.- *Acta Chiropterologica*, 1(2): 137-150.
- Augšņu agroķīmisko analīžu metodes. Nozares standarti. 1997. LR Zemkopības ministrija. Rīga, 69 lpp.
- Avotiņš A. 1967. Tērvetes meža ainavu parks. / R.kr. Mežsaimniecība un Mežrūpniecība. Nr.1, 55. lpp.
- Āboliņa A. 2001. Latvijas sūnu saraksts. *Latvijas veģetācija*, 3. Rīga, Latvijas Universitāte, 47.-85. lpp.
- Bels S. 2002. Tērvetes dabas parks un Pokaiņu mežs. Ziņojums par pašreizējo statusu un nākotnes potenciālu. Nepublicēts materiāls.
- Bernes konvencija „Par Eiropas savvaļas augu, dzīvnieku un to dabiskās dzīves vides saglabāšanu”, 1979.
- Bušs K. 1981. Meža ekoloģija un tipoloģija. Rīga, Zinātne, 68 lpp.
- Čekstere R. 1958. Tērvetes mežu veģetācija. Diplomdarbs. Rīga, 159 lpp.
- Eiropas Savienības direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” (Putnu direktīva 79/409/EEC).
- Eiropas Savienības direktīva „Par dabisko biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību” (Biotopu direktīva 92/43/EEC).
- Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002. Mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācija. Metodika. – Rīga, 76 lpp.
- Gavrilova Ģ., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts.- Rīga, Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 136 lpp.
- Gedrovica G. 1968. Tērvetes parka apsaimniekošana./ R.kr. Mežsaimniecība un Mežrūpniecība. Nr.3, 52-54 lpp.
- Hill M.O., Bell N., Bruggeman-Nannenga M.A., Bruges M., Cano M.J., Enroth J., Flatberg K.I., Frahm J.-P., Gallego M.T., Garilleti R., Guerra, J., Hedenäs L., Holyoak D.T., Hyvönen J., Ignatov M.S., Lara F., Mazimpaka V., Muñoz J., Söderström L. 2006. An annotated checklist of the mosses of Europe and Macaronesia. *Journal of Bryology*, 28, 198-267.
- Ignatov M.S., Milyutina I.A. 2007. On *Sciuro-hypnum oedipodium* and *S.curtum* (*Brachytheciaceae*, *Bryophyta*). *Arctoa*, 16, 47-61.
- Kabucis I. u.c. 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators.- Latvijas dabas fonds, 96 lpp.
- Kabucis I. 2004. Biotopu rokasgrāmata. Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā.- Rīga, Preses nams, 160 lpp.
- Kabucis I. 1995. Ģeobotāniskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija.
- Kalniņa A. 1995. Klimatiskā rajonēšana. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 2. sēj. Rīga, Latvijas enciklopēdija.
- Kavacs G. (red.). Latvijas daba, 1.- 6.sēj. Rīga, Preses nams.
- Kreile V., Straupe I. 2004. Priežu mežu sabiedrības dabas parkā „Tērvete”. LU konferences „Ģeogrāfija. Ģeoloģija. Vides zinātne” referātu tēzes. Rīga: LU, 73.-75. lpp.

- Laiviņš M., Zālītis P., Donis J. 1999. Valsts nozīmes īpaši vērtīgās mežsaimniecības teritorijas./ R.kr. Mežzinātne. Nr.9 (42), 4. -17. lpp.
- Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M. 2000. Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata. Valsts meža dienests, 127 lpp.
- Latvijas meža putni. 2002. Latvijas Ornitoloģijas biedrība. Rīga, 224 lpp.
- Liepa V. 1963. Spāre *Aeschna isosceles* Mull. Zemgales līdzenumā. Latvijas entomologs, 7: 20.
- Limpens, H. Roschen, A.1995. Bestimmung der mitteleuropäischen Fledermausarten anhand ihrer Rufe. Bremervorde: NABU-Umweltpyramide, 1995. 48 pp.
- MK noteikumi Nr. 396 „Īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts”, 2000.
- MK noteikumi Nr. 45 „Īpaši aizsargājamo sugu, kurām izveidojami mikroliegumi, saraksts”, 2001.
- Namniece I. 2005. Priežu mežu augu sabiedrības dabas parkā „Tērvete”. Diplomdarbs. Jelgava, 49 lpp.
- Nikodemus O., Krūmiņš R., Zvaigzne E. 1998. Augšņu karte. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams.
- Nikodemus O. 1998. FAO augšņu klasifikācija. – Latvijas daba. Enciklopēdija. 6. sēj. Rīga, Preses nams.
- Pētersons G., Vintulis V. 1998. Distribution and status of bats in Latvia.- Proc. Latvian Acad. Sci., Section B, 52 (1/2): 37-43.
- Priedītis N.1999. Latvijas mežs: daba un daudzveidība. – Rīga: WWF, 209 lpp.
- Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas. Projekta norises laiks 2001-2003. gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs DANCEE.
- Poikāns M. 1990. Jaunas ziņas par Latvijas bišu (Hymenoptera, Apoidea) faunu un ekoloģiju. – Latvijas entomologs, 33: 21.-26.
- Račinska I. 2002. „Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem”, 96 lpp.
- Reichholf-Riehm H. 2000. Insekten mit Anhang Spinnentiere. Munchen, Orbis Verlag, 288 S.
- Spuris Z. (red.). 1998. Latvijas sarkanā grāmata (4. sējums), Bezmugurkaulnieki. Rīga, LU Bioloģijas institūts, 388 lpp.
- Stichmann W., Kretschmar E. 1996. Der neue Kosmos Tierfuhrer. Stuttgart, Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co., 447 S.
- Straupe I., Adamovičs A. 2003. „Zālāju floras daudzveidība Tērvetes dabas parkā”. *Agronomijas Vēstis* Nr.5, Jelgava, 165.- 171. lpp.
- Straupe I., Adamovičs A. 2004. „Diversity of Grassland Flora in Tervete Nature Park and Possibilities of its Conservation” ISSN 1648 - 116X LŽŪU VAGOS, MOKSLO DARBAI (Lithuanian University of Agriculture, Research Papers) Nr. 64 (17), p.83 - 88.
- Straupe I., Kreile V., Namniece I. „Priežu mežu sabiedrības dabas parkā "Tērvete", referāts, LLU Meža fakultātes zinātniski praktiskā konference ZINĀTNE UN PRAKSE NOZARES ATTĪSTĪBAI; Jelgava, LLU Meža fakultāte, Meža ekoloģijas sekcija, 03.11.2004.

- Straupe I., Adamovičs A. 2003. Biotopu aizsardzības problēmas Tērvetes dabas parkā. Vide. Tehnoloģija. Resursi. IV starptautiskās zinātniski praktiskās konferences materiāli. Rēzekne, 258. – 263. lpp.
- Tabaka L. 2001. Latvijas flora un veģetācija: Zemgales ģeobotāniskais rajons.- Rīga, Latvijas Universitāte, 98 lpp.
- Tērvetes novada attīstības programma 2005.-2017.gadam. 138 lpp.
- Tērvetes trīs pilskalni (Buklets). Tērvetes attīstības fonds. - 6 lpp.
- Tērvetes ūdenskrātuves zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi. Latvijas Zivsaimniecības pētniecības institūts, 2000. 13 lpp.
- Vimba E. 1975. Tērvetes flora un tās aizsardzība. / R.kr. Mežsaimniecība un Mežrūpniecība. Nr.2, 40. – 42. lpp.
- Vimba E. 1984. Tērvetes meža ainavu parka flora. / R.kr. Mežsaimniecība un Mežrūpniecība. Nr.3, 36.- 37. lpp.
- Vimba E., Damberga R., Vītoliņa A. 1963. Materiāli par Tērvetes mežu veģetāciju. / R.kr. P.Stučkas Latvijas valsts universitātes zinātniskie raksti, 49.sēj. Bioloģijas zinātnes, 2. Botānika, 43.- 63. lpp.
- Zahradnik J. 1991. A field guide in color to bees and wasps. Prague, Blitz Editions, 192 p.
- Tērvetes dabas parka attīstības plāns (2008.-2017). 2007. 46 lpp.
- Лайвиня С.1982. Карта растительности природного парка „Тервете”. Рига, Зинатне, стр. 54-58
- Вимба Э.1985. Терветский парк лесных ландшафтов. Рига, Зинатне, 104 с.

Interneta resursi:

www.dap.gov.lv

www.lvgma.gov.lv

www.latvijasdaba.lv

latvijas.daba.lv

<http://www2.pms-lj.si/andrej/andcur.htm>

<http://www.dragonflysoc.org.uk/mfflifulfull.htm>

<http://www.dragonflysoc.org.uk/mffanisofull.htm>

PIELIKUMI

- 1. Dabas parka „Tērvete” novietojums Latvijā un reģionā**
- 2. Dabas parka „Tērvete” robežu shēma**
- 3. Zemes lietojuma veidi dabas parkā „Tērvete”**
- 4. Zemes īpašuma veidi dabas parkā „Tērvete”**
- 5. Biotopu grupas dabas parkā „Tērvete” (pēc Latvijas biotopu klasifikatora)**
- 6. Dabas parka „Tērvete” mežaudžu plāns**
- 7. Aizsargājамie biotopi dabas parkā „Tērvete”**
- 8. Dabas parka „Tērvete” sugu saraksti**
- 9. Aizsargājamo augu atradnes dabas parkā „Tērvete”**
- 10. Aizsargājamo bezmugurkaulnieku atradnes dabas parkā „Tērvete”**
- 11. Aizsargājamo putnu atradnes dabas parkā „Tērvete”**
- 12. Sikspārņu atradnes dabas parkā „Tērvete”**
- 13. Dabas parka „Tērvete” esošās funkcionālās zonas**
- 14. Dabas parka „Tērvete” lieguma zonas apraksts**
- 15. Dabas parka „Tērvete” dabas parka zonas apraksts**
- 16. Dabas parka „Tērvete” neitrālās zonas apraksts**
- 17. Apsaimniekošanas pasākumi dabas parkā „Tērvete”**
- 18. Apsaimniekošanas pasākumi dabas parka „Tērvete” centrālajā daļā**
- 19. Pļavu apsaimniekošanas pasākumi dabas parkā „Tērvete”**
- 20. Grozījumi dabas parka „Tērvete” zonējumā**
- 21. Dabas parka „Tērvete” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**
- 22. Ekspertu atzinums par grozījumiem dabas parka „Tērvete” zonējumā**
- 23. Informatīvās sanāksmes, uzraudzības grupas sanāksmju, sabiedriskās apspriešanas sanāksmes protokoli**
- 24. Dabas parka „Tērvete” attēli**